

Projecte de Convivència i èxit educatiu

Continguts de l'aplicació informàtica per a l'elaboració del projecte de convivència

Barcelona, setembre 2021

Index

Index	3
1. Introducció.....	5
2. Normativa.....	7
3. Principis que orienten l'acció	8
4. Missió i objectius generals del Projecte de convivència.....	9
4.1 Missió.....	9
4.2 Objectius generals.....	9
5. Eina interactiva.....	10
6. Aspectes que ha de considerar el Projecte de convivència	11
6.1 Nivells d'actuació	11
6.2 Àmbits d'actuació	11
6.3 Temes que es poden desenvolupar per nivell i àmbit	11
7. Objectius específics i indicadors.....	13
8. Valors i actituds.....	23
8.1 Coeducació	24
8.2 Educació intercultural	31
8.3 Educació per la pau.....	39
8.4 Educació socioemocional	46
8.5 Educar en el respecte	55
8.6 Educar en l'esforç i la responsabilitat	63
8.7 Educar en la gestió positiva dels conflictes	69
8.8 Inclusió.....	78
9. Resolució de conflictes.....	86
9.1 Absentisme	87
9.2 Conflictes greus	94
9.3 Gestió i resolució positiva dels conflictes.....	101
10. Organització de centre.....	108
10.1 Acollida	109
10.2 Comunicació	116
10.3 Estructura i gestió de recursos	122
10.4 Norma	130
10.5 Participació	136
11. Annexos.....	143
Annex 1. Declaració de La Seu d'Urgell.....	144

Annex 2. Eina de sensibilització per a l'elaboració del Projecte de convivència de centre	149
Annex 3. Glossari	175

1. Introducció

En el marc d'una societat tecnològicament complexa, culturalment diversa, socialment líquida i econòmicament desequilibrada amb canvis permanents, importants moviments migratoris i noves i preocupants formes d'exclusió, entenem la convivència, no la simple coexistència, com la necessària relació entre persones basada en xarxes de sentit compartit.

L'escola és el reflex de la societat i, alhora, és un espai privilegiat on tots els ciutadans i ciutadanes adquireixen uns coneixements i uns hàbits de socialització i de relació amb els altres. Un dels seus objectius bàsics ha de ser ensenyar i aprendre a viure i conviure; ha de fomentar i liderar la convivència, tant a l'interior del centre educatiu com al seu entorn immediat¹.

La Unió Europea es defineix per un model econòmic basat en el coneixement i la competitivitat, però alhora orientat a un creixement sostenible i a la consecució d'una major i millor cohesió social.

Aquest equilibri situa els respectius sistemes educatius dels països de la Unió Europea en un difícil repte: preparar ciutadans eficaços i justos, capaços de respondre i de sobreviure a les exigències d'una societat competitiva i de comprometre's a participar-hi d'acord amb un compromís i uns valors que ens portin a una millor cohesió social i a una bona convivència.

Conviure significa viure plegats i en bona relació. La convivència demana la formació integral de la persona i es fonamenta en els valors de la pluralitat, la participació democràtica, la inclusió social, la igualtat d'oportunitats, el respecte a la diferència, la gestió positiva de conflictes i la cultura de pau. La convivència comporta una consciència de la pròpia identitat que implica l'acceptació de l'altre i un sentit de pertinença i contribució personal a la societat.

Per educar en la convivència, cal posar l'accent en les relacions, en tot allò que ens uneix més que en les diferències. Per això cal potenciar espais oberts i compartits —tant des d'un punt de vista social i cultural com intergeneracional— que facilitin el coneixement i el reconeixement de les persones que viuen en el mateix poble, barri o ciutat per potenciar la confiança mútua i propiciar la conversa, el diàleg i la reflexió.

És bàsic, per a la convivència, parlar molt i escoltar més i fer-ho amb un to optimista i positiu. El diàleg suposa tenir una actitud d'escolta activa i estar disposat a canviar d'opinió davant els arguments de l'altre. Els lligams afectius són elements bàsics per a la construcció de personalitats equilibrades. En la convivència no es dona un simple contacte passiu, una coincidència en un espai; l'altre hi és present, ens importa i genera emocions i sentiments.

D'altra banda, el conflicte és inevitable i forma part de les relacions socials d'una societat oberta i complexa. Cal afrontar cada conflicte des de la singularitat, evitant les generalitzacions i a partir de la gestió positiva dels conflictes. Aquests són els fonaments d'una escola inclusiva i d'una educació intercultural que han de contribuir a garantir la igualtat i a respectar la diversitat en una societat més cohesionada i menys excloent.

¹ [Declaració de la Seu d'Urgell](#). 4t Congrés "Educació i Entorn". La Seu d'Urgell. 2008

En aquest sentit, són moltes les bones pràctiques en matèria de convivència que els centres educatius de Catalunya han anat desenvolupant de manera individual o amb el suport de programes existents. Els programes de competència social, apostant per l'enfortiment intrapersonal i interpersonal de l'alumnat, o bé la implementació de la mediació com a estratègia de gestió positiva dels conflictes, però també com a cultura de centre capaç de millorar les relacions, són alguns exemples.

El Projecte de convivència és l'instrument on es reflecteixen les accions que el centre docent desenvolupa per capacitar tot l'alumnat i la resta de la comunitat educativa per a la convivència i la gestió positiva dels conflictes.

El Projecte de Convivència ha de respondre a les necessitats concretes de cada centre. Per aquest motiu, en comptes d'estipular directrius fixes, el Departament d'Educació posa a l'abast de tots els centres educatius una aplicació informàtica amb elements de diagnosi, orientacions i recursos per elaborar un projecte que respongui a la necessitat percebuda col·lectivament de millorar el clima escolar i contribuir així a l'èxit personal, acadèmic, social i laboral de tot l'alumnat².

Més enllà de les mesures parcel·lades, hem d'avançar cap a un plantejament integral i global de la convivència, partint d'un procés d'aprenentatge col·lectiu i amb una organització que gestioni, articuli i doni sentit tant a les actuacions com als processos.

Per aquest motiu, les accions que s'hi proposen poden ser abordades des de nivells diferents (valors i actituds, resolució de conflictes i marc organitzatiu) i adreçades a l'aula, al centre o a l'entorn, amb el benentès que la permeabilitat entre aquests tres àmbits d'intervenció afavoreix la transferència d'aprenentatges, valors, creences, actituds i hàbits relacionals. També recull els mecanismes que el centre estableix a l'hora de resoldre els conflictes i de crear una atmosfera de treball i de convivència segura i saludable.

Aquest document recull els continguts de l'aplicació informàtica que el Departament d'Educació posa a l'abast dels centres per a l'elaboració del Projecte de convivència.

² Vegeu [Eina de sensibilització per a l'elaboració del projecte de convivència](#)

2. Normativa

La [Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig](#), d'educació, estableix a l'article 121.2 l'obligatorietat que tots els centres elaborin un Pla de convivència i l'incloguin dins el Projecte educatiu de centre.

La [Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre](#), per a la millora de la qualitat educativa, determina a l'article 124.1 que els centres inclouran a la programació general anual el seu pla de convivència i totes aquelles actuacions i activitats programades per al foment de la convivència escolar.

La [Llei 12/2009, del 10 de juliol](#), d'educació, disposa a l'article 30 que l'aprenentatge de la convivència és un element fonamental del procés educatiu i així ho ha d'expressar el projecte educatiu de cada centre. Els centres han d'establir mesures de promoció de la convivència.

El [Decret 279/2006, de 4 de juliol](#), sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya, reforça el caràcter educatiu que han de tenir els processos i les accions que s'emprenguin, tant per prevenir com per corregir conductes inadequades. A l'article 6 s'estableix que a cada centre s'ha de constituir una comissió de convivència.

El [Decret 102/2010, de 3 d'agost](#), d'autonomia dels centres educatius, disposa a l'article 23.2 que les normes d'organització i funcionament del centre han d'incorporar les mesures de promoció de la convivència establertes en el centre.

La [Resolució ENS/585/2017](#), de 17 de març, per la qual s'estableix l'elaboració i la implementació del Projecte de convivència en els centres educatius dins el marc del Projecte educatiu de centre, determina que els centres educatius del Servei d'Educació de Catalunya han de tenir implementat el Projecte de convivència en el marc del seu Projecte educatiu, en un termini màxim de tres anys a partir de la data de publicació.

La [Resolució EDU/1753/2020](#), de 16 de juliol, per la qual es modifica la Resolució ENS/585/2017, de 17 de març, per la qual s'estableix l'elaboració i la implementació del Projecte de convivència en els centres educatius dins del marc del projecte educatiu de centre incorpora, entre d'altres modificacions, l'ampliació del termini màxim per a l'elaboració i implementació del Projecte de Convivència en els centres educatius fins al 30 de juny de 2021.

A més d'aquesta normativa general, a cada tema que es desenvolupa en el projecte de convivència es recull una normativa específica.

3. Principis que orienten l'acció

Els principis d'actuació d'un projecte de convivència són:

- La participació i la corresponsabilització de la comunitat educativa i dels agents educatius de l'entorn per tal d'aconseguir una actuació compartida i coherent, eficaç i eficient, fonamentada en una cultura dialògica i intercultural, basada en l'acord i la norma i concretada amb fermesa, rigor i afecte.
- L'actuació global i integral perquè amb mesures parcel·lades no s'aconsegueix un clima necessari per a la convivència. Cal un plantejament integral i coordinat de tota la comunitat educativa, partint d'un procés d'aprenentatge col·lectiu i amb una organització que gestioni, articuli i doni sentit a les actuacions i als processos.
- La descentralització perquè cal que les decisions siguin contextualitzades. Un projecte de convivència ha de respondre a una necessitat percebuda col·lectivament, ha de ser flexible i ha de ser fruit d'un procés d'aprenentatge dels diferents agents educatius d'un territori.
- La normalitat, per tal d'adoptar, sempre que sigui possible, les propostes més clares, més properes i més integradores.
- La millora constant de les actuacions, a fi de donar una resposta ajustada a les necessitats més greus i més urgents i establir els instruments i els indicadors que permetin anar ajustant les estratègies, les actuacions i els recursos per a la consecució dels objectius.

4. Missió i objectius generals del Projecte de convivència

4.1 Missió

El Projecte de convivència té com a missió contribuir a l'èxit personal, acadèmic, social i laboral de tot l'alumnat.

4.2 Objectius generals

- Assegurar i garantir la participació, la implicació i el compromís de tota la comunitat escolar.
- Ajudar cada alumne a relacionar-se amb si mateix, amb els altres i amb el món.
- Potenciar l'equitat i el respecte a la diversitat de l'alumnat en un marc de valors compartits.
- Fomentar la mediació escolar i la cultura del diàleg com a eina bàsica en la gestió del conflicte.
- Fomentar una cultura de la pau i la no-violència, juntament amb els valors que fan possible preservar i enriquir la vida de totes les persones.
- L'aplicació informàtica conté els objectius generals del Projecte de convivència. També incorpora una proposta d'objectius específics i indicadors (vegeu apartat 7 d'aquest document). Cada centre, en funció dels objectius específics que determini, haurà de definir els seus indicadors d'avaluació.

5. Eina interactiva

[Accés a l'aplicació informàtica Projecte de convivència](#)

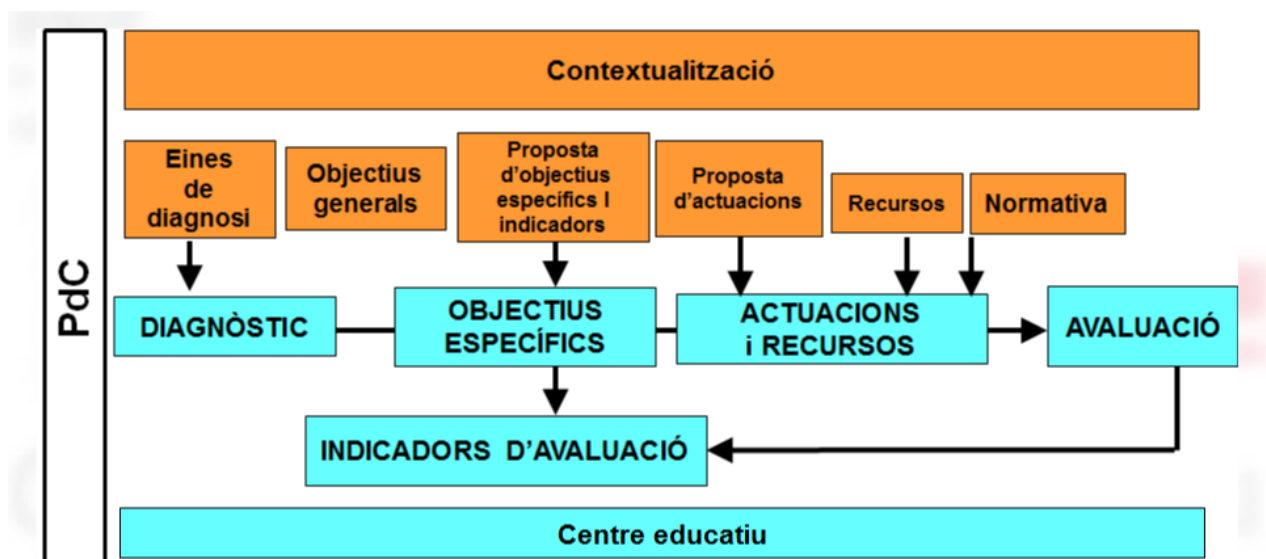
El Departament d'Educació posa a l'abast de tots els centres educatius una aplicació informàtica amb instruments de diagnosi, orientacions i recursos per facilitar l'elaboració del Projecte de convivència de centre.

Aquesta aplicació s'insereix dins l'aplicació Projectes de centre (PDCENTRE) on els centres educatius poden accedir a diversos projectes. L'accés a l'aplicació Projecte de convivència es pot fer tant des del Portal de centre (Projectes educatius) com des de l'apartat del Projecte de convivència a la XTEC.

Els objectius d'aquesta eina són:

- Sensibilitzar tota la comunitat educativa.
- Facilitar uns instruments de diagnosi que ajudin els centres a detectar la situació de partida i els seus punts forts i febles.
- Facilitar el procés d'elaboració del PdC al centre educatiu amb orientacions i recursos adaptats a les seves necessitats específiques.
- Crear un banc de coneixement (recursos, formació, experiències, materials, orientacions, etc.) a l'abast de tots els agents educatius.
- Promoure la cultura avaluativa.
- Promoure Projectes comunitaris.
- Detectar i analitzar, per part de l'Administració educativa, la situació dels centres i les seves necessitats en matèria de convivència.
- Retroalimentar el sistema educatiu i compartir el coneixement.

Proposa un procediment sistemàtic per a la seva elaboració:

6. Aspectes que ha de considerar el Projecte de convivència

6.1 Nivells d'actuació

El plantejament global i integral que proposem comporta abordar el projecte de convivència des dels nivells següents:

- **Valors i actituds**
Contribuir que tot l'alumnat sigui competent en la relació amb si mateix, amb els altres i amb el món per tal d'aconseguir l'èxit acadèmic, personal, social i laboral.
- **Resolució de conflictes**
Quan es produeixen situacions que atempten contra la convivència calen mecanismes d'actuació. D'acord amb un model integrat de resolució dels conflictes, entenem que, per abordar les diferents situacions en què es poden trobar els centres, calen orientacions i protocols per recuperar la relació entre les parts, reparar-ne els danys i aportar resolucions positives a aquestes situacions.
- **Marc organitzatiu**
No és possible la convivència si no tenim una organització que gestioni, articuli i doni sentit a les actuacions i als processos. L'organització afavoreix o dificulta el clima de convivència.

Per tant, un projecte de convivència ha de preveure actuacions sobre aspectes organitzatius dels centres.

En aquest sentit, és imprescindible que el Projecte de Convivència sigui un document viu, interrelacionat i coherent amb la resta de documents de centre.

6.2 Àmbits d'actuació

Un plantejament global de la convivència necessita una acció coordinada i coherent entre tots els agents educatius que intervenen en els diferents espais i temps dels nostres alumnes. És per això que entenem que el projecte de convivència ha de plantejar-se des de tres àmbits d'intervenció:

- Centre
- Aula
- Entorn

Cal la continuïtat i coherència educativa en les diferents accions que es desenvolupin en els tres àmbits per donar respostes globals i garantir-ne l'èxit.

6.3 Temes que es poden desenvolupar per nivell i àmbit

Tenint en compte la complexitat d'elements que intervenen en la convivència considerem oportú delimitar l'acció en diferents temes que entenem imprescindibles per al desenvolupament d'un bon clima de convivència.

Els temes del Projecte de convivència es poden desenvolupar seguint aquest quadre de doble entrada:

	ÀMBIT		
NIVELL	AULA	CENTRE	ENTORN
VALORS I ACTITUDS	Coeducació Educació intercultural Educació per la pau Educació socioemocional Educar en el respecte Educar en l'esforç i la responsabilitat Educar en la gestió positiva dels conflictes Inclusió		
RESOLUCIÓ DE CONFLICTES	Absentisme Conflictes greus Gestió i resolució positiva dels conflictes		
ORGANITZACIÓ DE CENTRE	Acollida Comunicació Estructura i gestió de recursos Norma Participació		

7. Objectius específics i indicadors

MISSIÓ: El Projecte de convivència té com a missió contribuir al màxim desenvolupament personal, acadèmic i social de tot l'alumnat.

OBJECTIU GENERAL	PROPOSTA D'OBJECTIUS ESPECÍFICS	EXEMPLES D'INDICADORS
1. Assegurar i garantir la participació, la implicació i el compromís de tota la comunitat escolar.	1.1 Sensibilitzar la comunitat escolar de la necessitat d'elaborar un Projecte de convivència amb la implicació i el compromís de tots els agents educatius.	Relació d'actuacions de sensibilització per a cada sector de la comunitat escolar
	1.2 Elaborar una diagnosi participativa sobre la situació de la convivència en el centre.	Existència d'una diagnosi sobre la situació de la convivència al centre Relació de sectors participants en la diagnosi
	1.3 Crear els espais necessaris per afavorir la participació dels diferents sectors de la comunitat en l'elaboració del projecte.	Existència de comissions mixtes entre els diferents sectors de la comunitat escolar per a l'elaboració del Projecte de convivència
	1.4 Constituir i dinamitzar la comissió de convivència.	Existència de la comissió de convivència Nombre de reunions/periodicitat de la comissió de convivència
	1.5 Incrementar la formació de la comunitat escolar en relació amb la convivència.	Oferta d'accions formatives en matèria de convivència adreçades als diferents sectors de la comunitat escolar Percentatge de professorat format en temes de convivència

OBJECTIU GENERAL	PROPOSTA D'OBJECTIUS ESPECÍFICS	EXEMPLES D'INDICADORS
<p>2. Ajudar cada alumne a relacionar-se amb si mateix, amb els altres i amb el món.</p>	<p>2.1 Potenciar les competències socioemocionals.</p>	<p>Inclusió en el currículum d'accions per potenciar les competències socioemocionals de l'alumnat</p> <p>Inclusió en el Pla d'acció tutorial d'actuacions per desenvolupar les competències socioemocionals de l'alumnat</p> <p>Cursos en els quals es desenvolupen accions per formar en competència socioemocional</p>
	<p>2.2 Potenciar les habilitats i competències necessàries per a la gestió positiva dels conflictes.</p>	<p>Inclusió en el Pla d'acció tutorial d'actuacions per treballar la gestió positiva dels conflictes</p> <p>Relació d'estratègies del centre que afavoreixen la gestió positiva dels conflictes (racó de diàleg, servei de mediació, tutoria compartida, pràctiques restauratives, etc.)</p>
	<p>2.3 Educar infants i joves en el desenvolupament d'uns valors instrumentals (respecte, esforç, responsabilitat, etc.) que els permetin formar-se com a futurs ciutadans responsables i compromesos.</p>	<p>Relació d'actuacions orientades a l'educació en valors</p> <p>Relació d'actuacions que promouen l'ajuda entre iguals en el centre</p>
	<p>2.4 Potenciar la competència social i ciutadana de l'alumnat.</p>	<p>Inclusió en el currículum d'accions orientades a potenciar l'anàlisi crítica i la presa de decisions</p> <p>Inclusió en l'acció tutorial d'accions orientades a potenciar l'anàlisi crítica i la presa de decisions</p> <p>Nombre d'alumnes que realitza Servei Comunitari</p>
	<p>2.5 Educar en el valor de la norma i</p>	<p>Inclusió en l'acció tutorial d'accions orientades a educar</p>

OBJECTIU GENERAL	PROPOSTA D'OBJECTIUS ESPECÍFICS	EXEMPLES D'INDICADORS
	potenciar la participació de l'alumnat en la seva elaboració.	sobre el valor de la norma per a la convivència Participació de l'alumnat en l'elaboració de les normes d'aula en el marc de l'acció tutorial Existència d'espais perquè els delegats dels alumnes participin en l'elaboració de les normes de centre

OBJECTIU GENERAL	PROPOSTA D'OBJECTIUS ESPECÍFICS	EXEMPLES D'INDICADORS
<p>3. Potenciar l'equitat i el respecte a la diversitat de l'alumnat en un marc de valors compartits.</p>	<p>3.1 Garantir l'òptima incorporació dels nous membres de la comunitat escolar.</p>	<p>Existència i difusió de protocols d'acollida de qualsevol membre de la comunitat escolar (alumnat, famílies, professorat, PAS, etc.)</p> <p>Ús d'enquestes per valorar el grau de satisfacció del procés d'acollida, adreçades als diversos sectors de la comunitat</p> <p>Relació d'activitats en el marc de l'acció tutorial per a l'acollida del nou alumnat (activitats de presentació del centre, alumnes padrins, activitats inter-etapes, etc.)</p> <p>Existència d'un protocol específic per a l'acollida de l'alumnat nouvingut i les seves famílies</p>
	<p>3.2 Promoure una cultura inclusiva que respecti i valori les diferències en un marc de valors compartits.</p>	<p>Relació d'estratègies metodològiques a l'aula que afavoreixen la interrelació dels alumnes</p> <p>Relació d'accions orientades a fomentar el coneixement mutu</p> <p>Relació d'accions per visibilitzar les diferents cultures existents al centre</p> <p>Existència d'una orientació acadèmica i professional no estereotipada per raons de gènere, origen o altres condicions personals i/o socials</p> <p>Existència d'unes pautes d'ús de llenguatge inclusiu que donin el mateix protagonisme a tot l'alumnat</p>

OBJECTIU GENERAL	PROPOSTA D'OBJECTIUS ESPECÍFICS	EXEMPLES D'INDICADORS
	<p>3.3 Gestionar la diversitat cultural i religiosa d'acord amb les orientacions de la Guia per al respecte a la diversitat de creences als centres educatius de Catalunya.</p>	<p>Difusió als professionals del centre dels continguts de la Guia per al respecte a la diversitat de creences als centres educatius de Catalunya</p> <p>Inclusió en les Normes d'organització i funcionament de centre de les orientacions de la Guia per al respecte a la diversitat de creences als centres educatius de Catalunya</p>
	<p>3.4 Potenciar l'educació intercultural.</p>	<p>Incorporació de la perspectiva intercultural a les àrees o matèries del currículum</p> <p>Relació d'accions per visibilitzar la diversitat existent al centre</p>
	<p>3.5 Prevenir l'absentisme i facilitar la reincorporació de l'alumnat absentista.</p>	<p>Índex d'absentisme</p> <p>Índex d'abandonament escolar</p> <p>Existència d'un protocol de centre de prevenció, detecció i intervenció sobre absentisme amb actuacions específiques per a l'alumnat que s'hi incorpora</p> <p>Existència d'un protocol d'absentisme i acompanyament a l'escolarització d'àmbit comunitari en coordinació amb l'administració local i altres serveis</p>

OBJECTIU GENERAL	PROPOSTA D'OBJECTIUS ESPECÍFICS	EXEMPLES D'INDICADORS
	3.6 Promoure la participació de l'alumnat en les activitats complementàries, extraescolars i de lleure educatiu de l'entorn.	Percentatge d'alumnes que realitzen activitats complementàries en el centre educatiu Percentatge d'alumnes que realitzen activitats extraescolars en el centre educatiu Percentatge d'alumnes que realitzen activitats de lleure en el centre educatiu Inclusió en el Pla d'acció tutorial de la difusió a l'alumnat i les seves famílies de l'oferta de lleure educatiu de la zona

OBJECTIU GENERAL	PROPOSTA D'OBJECTIUS ESPECÍFICS	EXEMPLES D'INDICADORS
<p>4. Fomentar la mediació escolar i la cultura del diàleg com a eina bàsica en la gestió del conflicte.</p>	<p>4.1 Sensibilitzar la comunitat escolar en la importància del valor del diàleg i la gestió positiva dels conflictes.</p>	<p>Relació d'actuacions de sensibilització portades a terme en el centre</p>
	<p>4.2 Organitzar el servei de mediació al centre amb la participació dels diferents membres de la comunitat escolar.</p>	<p>Existència d'un servei de mediació en el centre</p> <p>Sectors de la comunitat escolar que participen en el servei de mediació</p> <p>Nombre de casos atesos en el servei de mediació</p> <p>Percentatge de casos atesos resolts</p> <p>Participació en les trobades de centres mediadors</p> <p>Col·laboració del centre amb els serveis de mediació comunitària</p>

OBJECTIU GENERAL	PROPOSTA D'OBJECTIUS ESPECÍFICS	EXEMPLES D'INDICADORS
<p>5. Fomentar una cultura de la pau i la no-violència, juntament amb els valors que fan possible preservar i enriquir la vida de totes les persones.</p>	<p>5.1 Participar en iniciatives i projectes compromesos en la cultura per a la pau.</p>	<p>Relació d'iniciatives en les quals participa el centre</p>
	<p>5.2 Formar les persones perquè siguin capaces d'informar-se, entendre i analitzar críticament situacions de conflicte social, de violència i de pau.</p>	<p>Incorporació en el currículum de continguts sobre els drets humans i la comprensió crítica del món</p> <p>Percentatge de professorat format sobre drets humans i cultura de la pau</p>
	<p>5.3 Elaborar una estructura organitzativa i una gestió de recursos que afavoreixin la convivència i el clima escolar.</p>	<p>Existència de mesures per a l'acció tutorial compartida dins els equips docents (cotutories, tutors referents, etc.)</p> <p>Existència d'estratègies per promoure la tutoria entre iguals</p> <p>Existència de pautes d'organització dels espais per afavorir la convivència</p> <p>Existència d'espais de relació informal per als diferents col·lectius del centre</p>
	<p>5.4 Potenciar la participació de tots els sectors de la comunitat escolar com a element bàsic per garantir la convivència i el clima escolar.</p>	<p>Existència de comissions mixtes integrades per membres dels diferents sectors de la comunitat escolar</p> <p>Grau de participació de les famílies en l'elaboració dels projectes de centre</p> <p>Existència d'un perfil dels delegats i delegades que es contempli en el procés d'elecció</p> <p>Existència de coordinació periòdica de l'equip directiu amb l'AMPA</p> <p>Participació de l'AMPA en els processos d'acollida de les famílies</p>

OBJECTIU GENERAL	PROPOSTA D'OBJECTIUS ESPECÍFICS	EXEMPLES D'INDICADORS
		<p>Existència d'associacions d'alumnes i exalumnes</p> <p>Grau de participació dels delegats i delegades en les comissions de centre</p>
	<p>5.5 Afavorir els canals de comunicació del centre educatiu com a elements facilitadors de la convivència i el clima escolar.</p>	<p>Existència d'un protocol de comunicació</p> <p>Relació d'eines i canals de comunicació del centre que afavoreixin la comunicació entre els diversos sectors de la comunitat escolar (fòrum virtual, correu electrònic, taulell de novetats, bústia de suggeriments i reclamacions, intranet de centre, etc.)</p> <p>Existència de canals de comunicació entre les famílies i els seus representants al consell escolar</p> <p>Existència de canals de comunicació entre l'alumnat i els seus representants al consell escolar</p> <p>Existència de canals de comunicació entre el professorat i els seus representants al consell escolar</p> <p>Existència de canals de comunicació entre el personal d'administració i serveis i el seu representant en el consell escolar</p> <p>Relació d'estratègies de projecció i comunicació externa del centre (revistes, webs, blocs, etc.)</p>

8. Valors i actituds

Accions proactives, afavoridores de la convivència que contribueixen a crear un bon clima escolar, ajuden a fer que l'alumnat sigui competent en la relació amb si mateix, amb els altres i amb el món, i propicien l'èxit acadèmic, personal, social i laboral.

S'hi poden desenvolupar els temes següents:

- Coeducació
- Educació intercultural
- Educació per la pau
- Educació socioemocional
- Educar en el respecte
- Educar en l'esforç i la responsabilitat
- Educar en la gestió positiva dels conflictes
- Inclusió

8.1 Coeducació

Què és la coeducació?

La coeducació és l'acció educativa fonamentada en el reconeixement de les potencialitats i individualitats de les nenes i els nens, i de les noies i els nois, independentment del seu sexe, orientació afectivosexual, identitat o expressió de gènere, potenciant així la igualtat real d'oportunitats.

La coeducació cerca l'eliminació de tota mena de discriminació per raó de gènere, sexe o orientació afectivosexual i el respecte de la diversitat de l'alumnat.

Introducció

La coeducació proporciona, tant a l'alumnat com al professorat i a tota la comunitat educativa, estratègies que poden modificar les relacions de poder, d'abús i de limitacions estereotipades per a cada gènere i transformar-les en relacions més justes i plurals.

Aquesta acció educativa requereix un canvi de mirada que permeti revisar l'enfocament de continguts, els mètodes d'ensenyament i també els aspectes organitzatius.

Caldrà dissenyar intervencions socioeducatives que sensibilitzin tota la comunitat educativa per tal que es prengui consciència dels elements que generen desigualtats per raó de gènere, sexe o orientació afectivosexual i, per tant, esdevinguin agents de transformació.

Una bona acció coeducadora, tant en l'àmbit de centre com d'aula i entorn, és fonamental per prevenir la violència masclista o per motius d'orientació afectivosexual, d'identitat o d'expressió de gènere, per reduir conductes de risc i per facilitar la detecció prematura de relacions abusives.

[Marc normatiu](#)

COEDUCACIÓ		Àmbit CENTRE
A Sensibilitzem el claustre sobre la importància d'una acció educativa que potenciï la igualtat d'oportunitats entre nois i noies.		
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.) per compartir la necessitat de treballar la coeducació.	
A2	Compartir la necessitat de treballar en la prevenció de la violència de gènere o per motius d'identitat de gènere, expressió de gènere o orientació afectivosexual.	
A3	Analitzar les actuacions realitzades en l'àmbit de la coeducació en el centre i fer-ne el retorn al professorat com a punt de partida del debat i la reflexió.	
B Incorporem la coeducació i la prevenció de la violència masclista o homòfoba als diferents documents de centre.		
B1	Recollir en el PEC la importància de la coeducació.	
B2	Supervisar l'ús correcte del llenguatge no sexista en els documents de centre.	
B3	Concretar en la Programació General Anual les accions que es realitzaran per fomentar l'educació igualitària.	
B4	Incloure a les NOFC normes claus que garanteixin el respecte a tothom i la no discriminació per raó de gènere, d'identitat de gènere, d'expressió de gènere o per orientació afectivosexual.	
B5	Recollir en la carta de compromís elements que potenciïn l'educació igualitària.	
B6	Incloure activitats relacionades amb la coeducació en el pla d'acció tutorial.	
C Disposem d'una estructura organitzativa que afavoreix el treball de la coeducació en el centre.		
C1	Incorporar en el Consell Escolar el referent de coeducació per impulsar mesures educatives a favor de la igualtat i contra la violència envers la dona.	
C2	Crear una comissió de coeducació.	
D Implementar els protocols per a la millora de la convivència elaborats pel Departament d'Educació.		
D1	Adequar a les necessitats i context del centre els protocols marc per a la millora de la convivència elaborats pel Departament d'Educació.	
D2	Aplicar el protocol de prevenció, detecció i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat davant tota forma de violència contra les alumnes, així com contra qualsevol alumne o alumna que no segueix un mandat de gènere normatiu.	

COEDUCACIÓ		Àmbit CENTRE
D3	Aplicar els protocols de prevenció, detecció i intervenció davant conductes d'odi i discriminació i el d'assetjament escolar a persones LGBTI en cas de conflicte greu amb l'alumnat per motius d'identitat de gènere, expressió de gènere o orientació afectivosexual.	
D4	Programar accions preventives establertes en els protocols per a la millora de la convivència.	
D5	Difondre a tots els membres de la comunitat educativa els indicadors que estan recollits en els protocols a fi de detectar conductes d'odi i discriminació i d'assetjament escolar a persones LGBTI.	
E Planifiquem estratègies de prevenció de les desigualtats de gènere i relacions d'abús de poder.		
E1	Promoure la gestió positiva de situacions de conflicte vinculades a comportaments i actituds de caràcter sexista, d'identitat de gènere, expressió de gènere o orientació afectivosexual.	
E2	Impulsar la implementació de programes que promoguin la igualtat de gènere.	
E3	Generar espais que facilitin el suport entre iguals.	
E4	Promoure nous models de relació igualitaris entre dones i homes.	
E5	Recollir les incidències i conflictes de caràcter de sexe, d'identitat o expressió de gènere, o orientació afectivosexual.	
E6	Establir propostes d'actuació específiques per prevenir situacions de conflicte de caràcter sexista, d'identitat o expressió de gènere, o orientació afectivosexual.	
F Potenciem la participació de tot l'alumnat en igualtat de condicions i d'oportunitats.		
F1	Impulsar la capacitat de lideratge per a tots i totes.	
F2	Promoure la representació paritària de l'equip docent en els càrrecs de responsabilitat i representació del centre.	
F3	Fomentar la representació paritària de l'alumnat en les diferents activitats que es desenvolupen en el centre (representants del Consell Escolar, composició grups de treball, activitats lúdiques, jurats de concursos, etc.).	
G Garantim un ús no sexista dels espais del centre.		
G1	Planificar la distribució dels espais del centre per afavorir les relacions interpersonals i garantir un ús no sexista dels espais educatius.	
G2	Impulsar la participació de l'alumnat en la distribució dels espais de lleure.	
G3	Programar activitats en els espais del lleure (menjador, biblioteca, gimnàs, pati, etc.) que fomentin la distribució de rols igualitaris entre l'alumnat.	

COEDUCACIÓ		Àmbit CENTRE
H Formem la comunitat escolar en coeducació i en la prevenció de la violència masclista o per raons d'identitat de gènere, expressió de gènere o orientació afectivosexual.		
H1	Ofereir en el Pla de formació de centre la formació en matèria de coeducació i de prevenció de la violència masclista o per raons d'identitat de gènere, expressió de gènere o orientació afectivosexual.	
H2	Proposar cursos de coeducació als referents dels consells escolars dels centres educatius.	
I Recollim i divulguem les bones pràctiques realitzades en coeducació.		
I1	Seguir els protocols establerts pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.	
I2	Garantir que la informació del traspàs primària-secundària reculli les actuacions en situacions de conductes d'odi i discriminació amb l'alumnat.	
J Avaluem el funcionament dels processos i actuacions del projecte coeducatiu i ho recollim en la memòria anual del centre.		
J1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre les mesures i actuacions del centre en l'àmbit de la coeducació.	
J2	Determinar el grau d'impacte de la resolució de situacions de conflicte vinculades a comportaments i actituds de caràcter sexista i d'identitat de gènere, expressió de gènere o orientació afectivosexual.	
J3	Realitzar, per part del referent de coeducació del Consell Escolar, un informe valoratiu de les actuacions realitzades en aquest àmbit, elaborant, si escau, propostes de millora, i incloure'l en la memòria anual.	

COEDUCACIÓ		Àmbit AULA
A Desenvolupem, en el marc de l'acció tutorial, mesures, estratègies i actuacions per educar l'alumnat en el respecte i la no discriminació per raons de sexe, d'identitat de gènere, d'expressió de gènere o per orientació afectivosexual.		
A1	Fer una distribució de responsabilitats, càrrecs i funcions equilibrada.	
A2	Incorporar l'ús habitual del llenguatge inclusiu i no sexista que doni el mateix protagonisme a tot l'alumnat.	
A3	Potenciar els espais de tutoria per establir diàlegs sobre el respecte a la diferència i l'equitat, i reflexionar sobre la identitat de gènere i l'expressió de gènere.	
A4	Treballar la diversitat familiar.	

COEDUCACIÓ Àmbit AULA	
A5	Promoure la reflexió i el debat sobre conceptes relacionats amb l'educació afectiva i sexual.
A6	Ajudar l'alumnat a analitzar situacions de conflicte vinculades a comportaments i actituds de caràcter sexista.
A7	Ajudar l'alumnat a analitzar situacions de conflicte vinculades a comportaments i actituds de caràcter LGBTIfòbic.
A8	Actuar reconduint actituds quan detectem rols o estereotips discriminatoris en el grup i en els jocs.
A9	Revisar les relacions que es donen dins el clima de l'aula, per ajudar que siguin igualitàries en la distribució dels rols i no discriminatòries (sociogrames, etc.).
A10	Realitzar activitats vinculades amb campanyes d'organismes que treballen per la igualtat de gènere i la prevenció de la violència masclista i la LGTBIfòbia (Estimar no fa mal, Dia internacional de la Dona, Dia internacional LGBTI, etc., Dia internacional contra la violència envers la dona...).
A11	Potenciar la tutoria individualitzada i la tutoria entre iguals per promoure la convivència.
B Incorporarem l'enfocament coeducatiu als continguts.	
B1	Planificar i seqüenciar els continguts amb enfocament coeducatiu de la coeducació a les diferents àrees curriculars.
B2	Motivar l'orientació acadèmico-professional de les noies en les diferents àrees de coneixement.
B3	Fomentar l'esperit crític de l'alumnat per identificar i revisar situacions de desigualtat, discriminacions per raó de sexe, identitat de gènere, expressió de gènere o per orientació afectivosexual.
B4	Supervisar l'ús correcte del llenguatge inclusiu en els continguts i materials que es lliuren a l'alumnat.
B5	Treballar els nous models femenins a través del currículum.
B6	Treballar les noves masculinitats a través del currículum.
B7	Analitzar el tractament als mitjans de comunicació, les xarxes socials, youtube i mitjans no tradicionals dels models dominants a la nostra societat, els rols estereotipats a la publicitat, etc.
C Promovem la participació i la relació de tot l'alumnat de manera igualitària i lliure d'estereotips.	
C1	Potenciar relacions entre l'alumnat que es basin en relacions igualitàries i que trenquin estereotips.

COEDUCACIÓ Àmbit AULA	
C2	Intervenir de manera ràpida i amb fermesa per erradicar actituds i expressions discriminatòries i reaccionar davant qualsevol acte de violència masclista o homòfoba.
C3	Garantir una composició i distribució de responsabilitats equitatives en els grups de treball.
D Disposem d'estratègies per implicar les famílies en la necessitat del treball en la coeducació i en la prevenció de la violència masclista.	
D1	Utilitzar l'aplicació informàtica Escola i Famílies per tal de fomentar l'acció tutorial compartida.
D2	Establir les mesures necessàries i els compromisos entre família i tutor del centre en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu per a garantir el respecte a la diferència i a l'orientació sexual.
D3	Utilitzar l'apartat Prevenció i detecció de la violència masclista dins l'espai Famílies del web del Departament d'Educació.
D4	Utilitzar l'apartat Igualtat de gènere dins de l'espai Famílies del web del Departament d'Educació.

COEDUCACIÓ Àmbit ENTORN	
A Sensibilitzem i orientem les famílies en la necessitat d'educar els seus fills i filles en la coeducació i en la prevenció de la violència masclista o per motius d'orientació afectivosexual, identitat de gènere i expressió de gènere.	
A1	Programar, conjuntament amb l'AMPA formació per a pares i mares per tal de compartir experiències i donar continuïtat i coherència a la tasca coeducadora.
A2	Tenir en compte, en la formació entre iguals per a famílies, els continguts del curs telemàtic Coeducació per a les persones de referència dels consells escolars de centre.
A3	Potenciar la participació dels docents en la formació de les famílies per tal de compartir experiències i donar continuïtat i coherència a la tasca educativa.
B Participem en xarxes de centres que treballen en la coeducació i en la prevenció de la violència masclista o per motius d'orientació afectivosexual, identitat de gènere i expressió de gènere.	
B1	Col·laborar en l'elaboració i desenvolupament de projectes que fomentin la igualtat d'oportunitats, el respecte a la diferència i la prevenció de la violència masclista i per motius d'orientació afectivosexual, identitat de gènere i expressió de gènere.
B2	Fer jornades d'intercanvi d'experiències i estratègies al voltant de la coeducació.

COEDUCACIÓ Àmbit ENTORN	
C Ens coordinem amb les administracions locals per dur a terme actuacions concretes per fomentar els valors de la igualtat de gènere i de les relacions igualitàries.	
C1	Impulsar amb l'administració local el desenvolupament d'activitats lúdiques, culturals i esportives que tinguin una dimensió educativa a favor de la coeducació i de la prevenció de la violència masclista.
C2	Promoure amb l'administració local la participació de tot l'alumnat en el teixit educatiu de l'entorn.
C3	Elaborar protocols d'actuació davant conflictes produïts per violència de gènere o per motius d'orientació afectivosexual, identitat de gènere i expressió de gènere d'àmbit local.
C4	Impulsar amb l'administració local el desenvolupament de Plans educatius d'entorn o altres projectes socioeducatius.
C5	Col·laborar amb l'administració local en l'elaboració de projectes d'àmbit comunitari (projecte de convivència, educació en valors, etc.).
D Ens coordinem amb les entitats de l'entorn per promoure la coeducació.	
D1	Col·laborar amb les entitats de l'entorn per promoure accions que afavoreixin la igualtat de gènere.
D2	Col·laborar amb els mitjans d'àmbit local (ràdio, premsa, televisió, etc.) per fomentar valors com la igualtat de gènere i promoure campanyes sobre la coeducació.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

8.2 Educació intercultural

Definició

L'Educació intercultural és una resposta pedagògica a l'exigència de preparar a la ciutadania perquè pugui desenvolupar-se en una societat plural i democràtica. Té com a finalitat última la igualtat en drets, deures i oportunitats de totes les persones i el dret a la diferència en un marc de valors convivencials compartits, tot promovent espais de relació i inclusió. Així mateix, promou l'ús de la llengua catalana en un marc plurilingüe com un element de cohesió i igualtat d'oportunitats.

Introducció

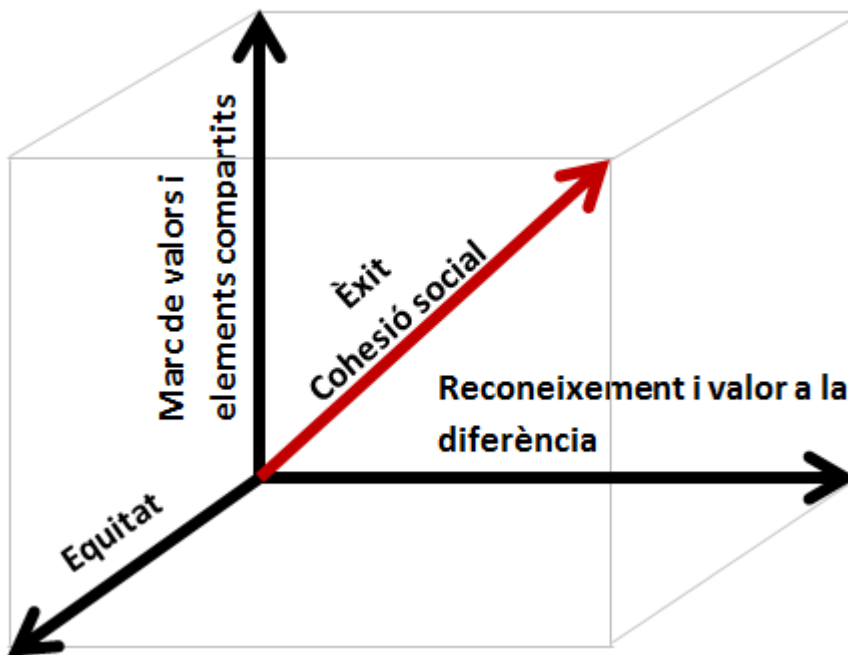
Les societats actuals es caracteritzen per una alta complexitat i pluralisme. De la bona gestió d'aquesta pluralitat en depèn, en part, el grau de cohesió i inclusió. L'educació per a la convivència s'ha de basar en les relacions de confiança i reconeixement mutu. No és suficient partir d'un context de tolerància, ja que aquest concepte no implica necessàriament reconèixer i valorar a l'altre, ni tampoc obre la porta a una construcció compartida basada en el diàleg i la convivència.

A Catalunya, on les onades migratòries s'han produït en els darrers 15 anys s'ha anat teixint un model intercultural que vol construir un futur compartit i cohesionat. Ser ciutadans d'una societat multicultural requereix una nova manera d'entendre el món i unes competències per viure-hi. Els tres eixos bàsics sobre els quals s'ha de basar aquest model intercultural són:

La igualtat d'oportunitats, tan en l'accés com en el procés, i les altes expectatives de tots els alumnes, el que anomenaríem equitat. En aquest sentit, cal recordar que l'educació ha estat i ha de seguir sent el principal element d'ascensió social.

El reconeixement i valor de la diferència com una forma d'igualar-nos en dignitat, però també de créixer i conviure sumant des de les singularitats que tots tenim. Només és possible generar vincles i filiacions, si partim de reconeixent-nos com a iguals quant a drets i obligacions, com a persones que formem part d'un projecte comú. En aquest sentit és necessari promoure un currículum intercultural que proporcioni aquelles habilitats i capacitats que ens permeti viure i conviure en una societat plural. També cal que acompanyem bé el nostre alumnat en la construcció de la seva pròpia singularitat o identitat, una identitat de pertinença múltiple amb arrels i sentit de pertinença al territori, combinant diferents elements culturals i lingüístics, capaços d'adoptar criteris que ajudin a prendre decisions i a gestionar complexitats, evitant així futurs replegaments identitats o radicalitzacions.

Promovent un marc de valors i elements compartits que configurin també una identitat col·lectiva. En aquest sentit cal remarcar allò que ens fa més iguals que diferents i promoure els valors i drets propis d'una societat democràtica. Així mateix hem d'entendre la llengua catalana no només com un element d'igualtat d'oportunitats sinó també com un element de cohesió.

Aquests eixos han de tenir com a base la interrelació i ens han de conduir a un espai de convivència i cohesió entesa com el procés d'incorporació del conjunt de grups socials o culturals en una societat, des d'una perspectiva inclusiva. Les relacions inclusives comporten un conjunt d'actituds i actuacions que afecten i impliquen per igual a autòctons i nousvinguts.

[Marc normatiu](#)

EDUCACIÓ INTERCULTURAL		ÀMBIT CENTRE
A. Sensibilitzem el claustre sobre la importància de la interculturalitat en l'àmbit educatiu.		
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.) sobre l'educació Intercultural.	
A2	Promoure des de l'Equip Directiu estratègies pedagògiques, materials i recursos per atendre millor la diversitat cultural.	
B. Recollim la perspectiva intercultural en els documents del centre.		
B1	Incorporar la perspectiva intercultural en el Projecte educatiu i en la resta de documents del centre com a element bàsic per a l'èxit educatiu.	
B2	Tenir present la perspectiva intercultural en el projecte curricular de centre.	
B3	Treballar en el Pla d'Acció Tutorial l'acompanyament a la construcció d'una identitat de múltiples pertinences.	
B4	Dissenyar en el Pla d'acció tutorial activitats que fomentin el reconeixement i la valoració de la diversitat cultural de l'alumnat.	
B5	Fer servir el protocol de prevenció, detecció i intervenció davant conductes d'odi i discriminació en cas de detectar situacions de conflicte que impliquin discriminació per raó d'origen.	
B6	Incorporar la valoració i el reconeixement de totes les llengües existents al centre en el Projecte Lingüístic de Centre	
B7	Incloure en el Pla d'acollida actuacions per promoure la inclusió escolar i social de l'alumnat d'origen estranger	
C. Establim propostes d'actuacions específiques a l'alumnat per conèixer i respectar la diversitat social i cultural i per promoure les relacions interpersonals.		
C1	Disposar d'un fons documental (llibres, material audiovisual, informàtic...) que reflecteixin la diversitat cultural de l'alumnat, del centre i de l'entorn.	
C2	Seleccionar de forma rigorosa els llibres de text i els altres materials i recursos per a l'aprenentatge, tenint en compte el document d'orientacions sobre el tractament de la igualtat de gènere i la diversitat cultural en el material didàctic.	
C3	Posar en valor les aportacions que els diversos grups i cultures fan en les activitats que organitza el centre.	
C4	Reflectir la diversitat del centre en els representants al Consell Escolar.	
C5	Promoure la gestió dels espais d'esbarjo per tal que hi puguin participar tothom.	
C6	Obrir espais de diàleg i mediació entre iguals per a la resolució positiva dels conflictes.	

EDUCACIÓ INTERCULTURAL		ÀMBIT CENTRE
C7	Aprofitar el menjador escolar per aprofundir en el coneixement de la diversitat cultural: fer esporàdicament àpats típics d'algun país.	
C8	Fomentar la participació del centre en convocatòries i concursos que fomentin la interrelació de cultures.	
D. Gestionem la diversitat de creences i manifestacions culturals de l'alumnat i les seves famílies.		
D1	Donar a conèixer i posar en valor les festivitats i celebracions de les diverses cultures presents en el centre.	
D2	Tenir present l'Acord de Cooperació de l'Estat amb la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques, la Federació de Comunitats Israelites i la Comissió Islàmica d'Espanya, per demanar, d'avançada, el justificant d'absència dels dies de les festivitats de determinada confessió amb l'objectiu de programar i adaptar les activitats docents.	
D3	Facilitar una oferta de menús escolars que pugui donar resposta a les diverses tradicions culturals.	
D4	Respectar la forma de vestir i els símbols religiosos de les diverses cultures presents al centre.	
D5	Facilitar la participació dels alumnes en totes les activitats curriculars.	
D6	Conèixer els processos de dol en les diferents cultures i acompanyar els alumnes.	
D7	Programar, durant les celebracions del centre, activitats lúdiques que recullin la diversitat cultural del centre.	
D8	Impulsar programes oberts a tot l'alumnat per afavorir l'aprenentatge de les llengües d'origen en horari extraescolar.	
E. Formem el professorat per a l'adquisició de la competència intercultural.		
E1	Realitzar el taller a centre sobre interculturalitat previst en el Pla de Formació Permanent.	
E2	Reflexionar i compartir, a nivell col·lectiu, sobre les habilitats cognitives pel que fa a la consciència intercultural, a la comprensió de la pròpia cultura i al pluralisme cultural.	
E3	Difondre les activitats formatives d'Educació intercultural de Catalunya.	
F. Recollim i difonem les bones pràctiques realitzades al voltant de l'Educació Intercultural.		
F1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.	

EDUCACIÓ INTERCULTURAL		ÀMBIT CENTRE
F2	Utilitzar canals de comunicació per compartir amb la comunitat escolar les experiències que es duen a terme en el centre.	
G. Avaluem les mesures destinades a fomentar l'educació intercultural i ho recollim en la memòria anual del centre.		
G1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre les mesures i actuacions destinades a fomentar l'educació intercultural	
G2	Incloure en la memòria anual la valoració de les actuacions realitzades per promoure l'educació intercultural, elaborant, si escau, propostes de millora.	

EDUCACIÓ INTERCULTURAL		Àmbit AULA
A. Potenciem des de l'acció tutorial el reconeixement a la diferència i la diversitat cultural.		
A1	Reflectir en els càrrecs de responsabilitat a l'aula la diversitat present (delegat/da, encarregat de material, etc.).	
A2	Programar activitats per potenciar el coneixement mutu i la cohesió d'aula.	
A3	Acompanyar a l'alumnat en la construcció d'una identitat de pertinences múltiples	
A4	Promoure espais de reflexió i acompanyament de les emocions.	
A5	Facilitar eines que promoguin el suport entre iguals.	
A6	Garantir que tot l'alumnat i les seves famílies puguin entendre la informació sobre el procés d'aprenentatge i els resultats d'avaluació.	
A7	Fomentar l'acció tutorial compartida.	
A8	Utilitzar l'addenda de continguts específica de la Carta de compromís educatiu per recollir els compromisos que famílies, tutors i alumne/a acordin per millorar l'èxit educatiu	
A9	Orientar a l'alumnat i les seves famílies en activitats educatives de l'entorn segons les seves necessitats i interessos.	
B. Plantegem el currículum de les diferents àrees i matèries des d'una perspectiva intercultural.		

EDUCACIÓ INTERCULTURAL Àmbit AULA	
B1	Fomentar la incorporació de la perspectiva intercultural a les accions educatives de totes les àrees i matèries del currículum.
B2	Analitzar el fenomen de les migracions presentant-ne les diferents visions.
B3	Treballar els prejudicis i estereotips amb l'alumnat.
B4	Fer present a l'aula la varietat de llengües d'origen i utilitzar-les com un recurs lingüístic per al treball curricular.
B5	Plantejar activitats escolars que permetin que l'alumnat d'altres orígens mostri els seus coneixements o habilitats.
C. Promovem la inclusió a l'aula de tot l'alumnat.	
C1	Realitzar a l'aula activitats prèvies a l'arribada d'un nou alumne per facilitar-ne el coneixement i millorar-ne la rebuda.
C2	Intervenir de manera immediata i amb fermesa per erradicar actituds i expressions discriminatòries i reaccionar davant qualsevol acte de racisme o xenofòbia.
C3	Gestionar les manifestacions de les diferents cultures i creences presents a l'aula.
C4	Programar activitats perquè tot l'alumnat tingui l'oportunitat de relacionar-se amb nens i joves d'aquí i d'altres cultures i parts del món.
D. Disposem d'estratègies per treballar els valors i elements comuns.	
D1	Fomentar l'educació en els valors promovent la formació en Drets humans i en els propis d'una societat democràtica.
D2	Fomentar el sentiment de pertinença com la necessitat que tots tenim de formar part d'una identitat col·lectiva, d'un conjunt social
D3	Fomentar l'ús de la llengua catalana com una llengua de cohesió i com a eix vertebrador d'un projecte plurilingüe.

EDUCACIÓ INTERCULTURAL Àmbit ENTORN	
A. Sensibilitzem i orientem les famílies en la necessitat d'educar els seus fills en el valor de la interculturalitat.	
A1	Utilitzar els recursos i orientacions de l'espai Famílies del web del Departament d'Educació referents a l'educació en valors i orientar-ne l'ús.

EDUCACIÓ INTERCULTURAL Àmbit ENTORN	
A2	Organitzar conjuntament amb les AMPA activitats i jornades que fomentin la convivència i el coneixement mutu de les famílies atenent a la diversitat familiar.
A3	Utilitzar les orientacions que aporta l'aplicació informàtica Escola i famílies per facilitar l'acollida de les noves famílies a l'entorn del centre.
A4	Garantir que les famílies nouvingudes coneguin el funcionament del centre i del sistema educatiu català.
A5	Promoure actuacions d'acollida, acompanyament i suport a les famílies d'origen estranger.
A6	Impulsar tallers de llengua i socialització de famílies en l'entorn educatiu.
A7	Promoure la participació de les famílies en la vida del centre.
B. Coneixem i participem en xarxes de centres que promouen els valors de l'educació intercultural.	
B1	Crear i participar en grups de treball intercentres per fomentar l'educació intercultural.
B2	Intercanviar experiències i estratègies al voltant de l'educació intercultural.
C. Ens coordinem amb les entitats de l'entorn del centre per promoure l'educació intercultural.	
C1	Obrir els centres a les entitats de l'entorn perquè donin a conèixer a l'alumnat i les famílies les seves propostes d'acció educativa.
C2	Oferir les instal·lacions del centre educatiu per a activitats culturals, esportives i de lleure adreçades a la comunitat.
C3	Promoure i acompanyar la participació de tots els alumnes en les diferents entitats de l'entorn de tipus cultural, esportiu, de lleure, voluntariat, etc.
C4	Promoure el Servei Comunitari com un element d'arrelament al territori.
C5	Promoure que les diverses entitats de l'entorn tinguin en compte l'educació intercultural i el respecte a la diferència a l'hora de programar i organitzar les seves activitats.
C6	Organitzar sortides per conèixer la realitat del territori a partir de la coneixença d'entitats i institucions de grups socioculturals diversos
C7	Treballar amb grups socials o culturals diversos per fomentar vincles, trencar estereotips i prejudicis, i afavorir la cohesió social
C8	Col·laborar amb els mitjans d'àmbit local (ràdio, premsa, televisió) per fer difusió d'experiències i bones pràctiques sobre convivència intercultural, el coneixement mutu i l'acceptació del dret a la diferència.

EDUCACIÓ INTERCULTURAL Àmbit ENTORN	
D. Participem en programes socioeducatius de l'entorn.	
D1	Col·laborar amb l'administració local en l'impuls i desenvolupament de Plans educatius d'entorn i altres programes socioeducatius.
D2	Promoure la participació del professorat en grups de treball de Pla educatiu d'entorn.
D3	Promoure la participació activa dels alumnes i les famílies en els Plans educatius d'entorn.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Altres recursos](#)

8.3 Educació per la pau

Què és l'educació per la pau?

L'educació per la pau té com a objectiu fomentar una cultura de pau i no-violència, juntament amb els valors que fan possible preservar i millorar la vida de totes les persones.

Si considerem la pau no només com a no-violència, no-guerra, sinó com un estat de convivència en què les persones puguin establir entre elles relacions d'harmonia, bo i formant societats lliures i equitatives, l'educació per a la pau està conformada per tots els valors, comportaments, pràctiques, actituds, sentiments i creences que acaben construint la pau, que esdevé un valor èticosocial per ella mateixa.

Introducció

L'articulació de la vida en comú, en pau i harmonia, requereix formació individual i col·lectiva, de l'evolució professional i la posada en pràctica d'accions concretes com a ciutadans i ciutadanes que formem part d'un món complex i globalitzat.

La convivència és el valor primordial de tota societat desenvolupada que conrea la pau, és a dir, d'aquella societat que assumeix el conflicte com a oportunitat i utilitza el diàleg per resoldre les qüestions que es poden plantejar quotidianament. Ara mateix és un dels objectius més valuosos en un món on les distàncies s'escurcen, però els desequilibris tendeixen a augmentar.

La Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, en el seu article 2 sobre Principis rectors del sistema educatiu, estableix que el sistema educatiu, en el marc dels valors definits per la Constitució i per l'Estatut, es regeix, entre altres, pel principi general del foment de la pau i el respecte dels drets humans.

Així doncs, és imprescindible que els currículums de les diferents etapes incloguin transversalment i, a l'hora explicitin, els continguts propis de l'Educació per a la Pau, entenent-la com aquella que té la pau com a objectiu a l'hora que educa en favor o en pro de la pau, per tal de contribuir a la construcció d'una societat fonamentada en els valors propis d'una cultura de pau.

[Marc normatiu](#)

EDUCACIÓ PER LA PAU Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre sobre la importància de l'educació per a la pau i els drets humans en els processos educatius.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.).
B Recollim en els documents de centre el valor de l'educació per la pau.	
B1	Incorporar la cultura de la pau en el Projecte educatiu i en la resta de documents del centre.
B2	Concretar en la Programació general anual de centre les accions que es realitzaran per fomentar la cultura de la pau.
B3	Revisar les NOFC per tal de garantir que recollim normes clares que garanteixin el respecte als drets i el compliment dels deures de l'alumnat.
B4	Incloure en la carta de compromís educatiu els objectius i compromisos per a la creació i el manteniment d'un entorn de convivència i respecte en el centre.
B5	Establir en el Pla d'acció tutorial mesures, estratègies i actuacions per al desenvolupament de la cultura de la pau en el centre.
C Promovem accions i estratègies per fomentar l'educació per la pau i la divulgació dels drets humans entre els membres de la comunitat escolar.	
C1	Aprofitar les diades commemoratives per reflexionar sobre la pau i els drets humans.
C2	Participar en activitats (campanyes, projectes, trobades, concursos, etc.) de foment de la pau com a experiència educativa.
C3	Prendre mesures per garantir el respecte als drets humans dins el centre.
C4	Reforçar el treball en equip entre el professorat com un model de convivència.
C5	Fomentar el treball cooperatiu entre els membres de la comunitat escolar com a model de convivència (comissions mixtes: comissió pedagògica, comissió econòmica, comissió d'activitats extraescolars, etc.).
C6	Implicar les famílies i l'alumnat en la comissió de convivència per tal de promoure un bon clima de centre.
D Establim propostes d'actuació específiques per fomentar l'educació per la pau i els drets humans entre l'alumnat.	
D1	Programar des del currículum accions de servei comunitari orientades al compromís social.
D2	Incloure en la programació curricular activitats d'aula per treballar amb els alumnes els drets humans, especialment els drets dels infants, i promoure campanyes de difusió tant dins com fora del centre.

EDUCACIÓ PER LA PAU Àmbit CENTRE	
D3	Convidar persones que dediquen els seus esforços a construir la pau en un context de conflicte armat o bé associacions pacifistes autòctones, perquè expliquin el seu testimoniatge i la seva implicació.
D4	Aprofitar els espais informals de l'alumnat per realitzar activitats de cohesió de grup i foment de la convivència (jocs cooperatius, activitats esportives no competitives, etc.).
D5	Fomentar la implementació i ús d'un servei de mediació com una estratègia de resolució positiva dels conflictes basada en el diàleg i el respecte mutu.
D6	Comprometre l'alumnat en l'organització i gestió d'activitats en la vida del centre (òrgans de gestió, comissions de centre, procés de millora del rendiment i la convivència, avaluació, manteniment i cura dels espais del centre, etc.).
E Formem la comunitat escolar en hàbits i estratègies que potenciïn la cultura de la pau i el coneixement dels drets humans.	
E1	Incloure en el Pla de formació de centre actuacions formatives relacionades amb la cultura de la pau.
E2	Incloure en el Pla de formació de centre actuacions formatives relacionades amb el coneixement dels drets humans i, especialment, els drets dels infants.
E3	Donar a conèixer entre la comunitat escolar cursos de formació sobre educació per la pau de diversos organismes d'interès.
F Recollim i difonem les bones pràctiques i els recursos utilitzats per promoure la cultura de la pau i els drets humans.	
F1	Aportar les experiències realitzades en el centre al voltant de la cultura de la pau als centres de la xarxa (seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals, etc.).
F2	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
G Avaluem les mesures destinades a fomentar l'educació per la pau entre la comunitat escolar i ho recollim en la memòria anual del centre.	
G1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre les mesures i actuacions destinades a fomentar l'educació per la pau en el centre.
G2	Incloure en la memòria anual la valoració de les actuacions realitzades per promoure l'educació per la pau, elaborant, si escau, propostes de millora.

EDUCACIÓ PER LA PAU Àmbit AULA	
A Desenvolupem, en el marc de l'acció tutorial, mesures, estratègies i actuacions per educar en la pau i els drets humans.	
A1	Afavorir la reflexió sobre la pau basada en l'equitat, la justícia social, els drets humans i la resolució pacífica de conflictes.
A2	Utilitzar els espais de tutoria per potenciar el respecte, el diàleg i la cooperació entre els companys com a base de l'educació per la pau.
A3	Crear condicions per gaudir del silenci a l'aula com a espai de reflexió.
A4	Fomentar la democràcia i la participació a través de l'organització de l'aula (càrrecs de responsabilitat, assemblees d'aula, etc.).
A5	Revisar les relacions de poder, dins del clima de l'aula, per ajudar que siguin solidàries i equitatives.
A6	Utilitzar la tutoria individualitzada per fomentar en l'alumnat el diàleg i l'empatia.
B Estimulem el compromís personal de l'alumnat en els valors de l'educació per la pau.	
B1	Establir relacions entre l'alumnat que es basin en el reconeixement i el respecte mutu (tutoria entre iguals, apadrinament lector, etc.).
B2	Valorar i potenciar l'esforç i el compromís personal per a la construcció de la pau i la no-violència.
B3	Fer signar a l'alumnat (a partir del primer curs de l'educació secundària obligatòria o si es veu oportú, cycle superior d'educació primària), en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu, els compromisos que garanteixin el respecte als valors de l'educació per la pau.
C Incorporarem continguts d'educació per la pau en el currículum de les diverses àrees.	
C1	Planificar i seqüenciar els continguts de l'educació per a la pau i sobre els drets humans a les diferents àrees curriculars.
C2	Assegurar-nos que els materials educatius utilitzats estan impregnats de valors fonamentadors d'una cultura de pau.
C3	Realitzar activitats lligades amb campanyes d'organismes que treballen en favor de la pau i el respecte als drets humans.
C4	Avaluar les activitats d'educació per la pau per fer seguiment de resultats i impactes.
C5	Fomentar l'esperit crític per identificar, revisar i superar qualsevol situació de desigualtat (currículum ocult, discriminacions, etc.).

EDUCACIÓ PER LA PAU Àmbit AULA	
C6	Promoure accions de servei comunitari des del currículum per potenciar l'educació per a la pau com a projecte personal i col·lectiu que impregna la vida a l'aula i es projecta en el camp social.
D Utilitzem estratègies i metodologies que afavoreixen els valors convivencials.	
D1	Fer ús de mètodes d'aprenentatge cooperatiu (treball d'investigació, ensenyament recíproc, aprenentatge entre iguals, projectes compartits, etc.).
D2	Promoure l'aprenentatge servei com una metodologia que afavoreix la responsabilitat, el compromís cívic, etc.
D3	Disposar de materials i recursos que ens permetin treballar valors i actituds relacionats amb l'educació per la pau (cooperació, ajuda, no-violència, etc.).
D4	Aprofitar els esdeveniments puntuals per abordar el tema de la pau.
D5	Vetllar per mantenir una coherència entre els continguts que ensenyem relacionats amb la pau i la nostra actitud (saber escoltar, dialogar, mostrar empatia, marcar límits i exigir respecte, etc.).
E Disposem d'estratègies concretes per implicar les famílies a través de l'acció tutorial en l'educació per la pau.	
E1	Utilitzar l'aplicació informàtica Escola i Famílies per tal de fomentar l'acció tutorial compartida amb les famílies.
E2	Utilitzar els recursos i orientacions que ofereix l'espai Famílies del web del Departament d'Educació referents al seguiment i acompanyament escolar i l'educació en valors dels fills, i orientar-ne l'ús.
E3	Recollir en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu les mesures necessàries i els compromisos entre família, tutor del centre i alumne (a partir del primer curs de l'educació secundària obligatòria o si es veu oportú, cicle superior d'educació primària) per estimular l'educació per la pau.

EDUCACIÓ PER LA PAU Àmbit ENTORN	
A Sensibilitzem i orientem les famílies en la necessitat d'educar els seus fills en la pau i el respecte als drets humans.	
A1	Utilitzar els recursos i les orientacions de l'espai Famílies del web del Departament d'Educació referents a l'educació en valors i orientar-ne l'ús.

EDUCACIÓ PER LA PAU Àmbit ENTORN	
A2	Organitzar conjuntament amb les AMPA activitats que fomentin l'educació per la pau i el respecte als drets humans.
A3	Promoure entre les famílies la pràctica d'activitats culturals i de lleure de l'entorn com un element d'arrelament al territori i de cohesió social.
B Coneixem i participem en xarxes de centres que fomentin la cultura de la pau i el respecte als drets humans.	
B1	Participar en xarxes de centres, tant a escala local com global, que treballin la cultura de la pau i intercanviar-ne experiències.
B2	Col·laborar en l'elaboració i desenvolupament de projectes solidaris i cooperatius amb altres centres de l'entorn.
B3	Col·laborar en l'organització de les trobades d'alumnes mediadors que s'organitzen cada curs des dels seminaris de coordinadors de convivència.
C Ens coordinem amb les administracions locals per dur a terme actuacions concretes per fomentar la cultura de la pau i el respecte als drets humans entre l'alumnat.	
C1	Impulsar amb l'administració local el desenvolupament de projectes comunitaris (Plans educatius d'entorn o altres projectes socioeducatius).
C2	Col·laborar amb l'administració local en l'elaboració de projectes d'àmbit comunitari (projecte
D Ens coordinem amb les entitats esportives, culturals i de lleure de l'entorn escolar per promoure l'educació per la pau.	
D1	Promoure i valorar la participació i implicació de l'alumnat en les diferents entitats locals, culturals, esportives i cíviques.
D2	Potenciar les relacions de partenariat amb altres entitats de l'entorn per tal d'implicar l'alumnat en accions conjuntes que tinguin com a objectiu la sensibilització i la construcció de la pau.
D3	Col·laborar amb les entitats de l'entorn per promoure accions de servei comunitari.
D4	Planificar conjuntament amb els mitjans de comunicació locals (ràdio, premsa, televisió) i entitats educatives del barri els esdeveniments, celebracions i reflexions conjuntes per a la consolidació de la cultura de la pau.
D5	Convidar agents educatius de l'entorn a participar en les activitats formatives del centre.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

8.4 Educació socioemocional

Què és l'educació socioemocional?

Entenem per educació socioemocional la que permet capacitar de conèixer i reconèixer les pròpies emocions i les dels altres, i saber expressar-les, utilitzar-les i gestionar-les de manera positiva. Això permet adquirir unes adequades actituds personals que ajudaran a establir i mantenir bones relacions amb els altres i a viure en societat.

L'educació socioemocional ha de facilitar també el treball cooperatiu i la gestió positiva dels conflictes, de tal manera que es contribueixi a generar un bon clima de convivència. En aquest sentit, un ambient relacional positiu, amb vincles de confiança i suport, pot facilitar que l'aprenentatge sigui més significatiu, interessant i engrescador i, conseqüentment, l'èxit educatiu de tots els nens i les nenes.

Introducció

L'educació socioemocional pretén potenciar el desenvolupament de les competències socioemocionals com a element essencial per a la formació integral dels alumnes. Segons Rafael Bisquerra, les competències socioemocionals es poden estructurar en cinc grans blocs:

- **Consciència emocional:** implica percebre els propis sentiments i emocions, ser capaç d'identificar-los i de posar-los nom (por, enuig, alegria...).
- **Regulació emocional:** permet gestionar les emocions de manera apropiada, tant per prevenir estats emocionals negatius (l'ansietat, l'estrès, la depressió...) com per generar emocions positives (l'alegria, l'amor, l'humor...). Requereix de l'autocontrol de les emocions (impulsivitat, ira, violència...)
- **Autonomia emocional:** facilita l'autogestió personal, en la qual intervenen diversos elements com l'autoestima, l'autoconeixement, la capacitat de demanar ajuda, la resiliència o l'autoeficàcia emocional, entesa com la capacitat de generar les emocions desitjades.
- **Competència social:** comporta mantenir bones relacions amb altres persones, el que implica dominar les habilitats socials bàsiques (saber disculpar-se, dir no...) i disposar de capacitat per a la comunicació efectiva, amb actituds prosocials i de cooperació. L'assertivitat, entesa com la capacitat de saber defensar les pròpies idees acceptant i respectant alhora les dels altres, és també una habilitat important per desenvolupar la competència social.
- **Competències per a la vida i el benestar:** ens permeten organitzar la nostra vida de forma sana i equilibrada, facilitant-nos experiències de satisfacció o benestar. Algunes d'aquestes competències són la capacitat de fixar-se objectius realistes, prendre decisions de manera operativa, exercir la ciutadania de forma compromesa i solidària, gaudir del propi benestar i transmetre'l als qui ens envolten, etc.

L'objectiu de l'adquisició de les competències socioemocionals és la presa de consciència d'un mateix i la millora de les condicions de les relacions interpersonals i, per tant, de la convivència dins els centres educatius. Disposar de mecanismes per millorar les competències socioemocionals dels alumnes, com per exemple l'empatia per ser capaç de posar-se en el lloc de l'altre o bé l'assertivitat per fer front a la pressió de grup, els ajudarà a conèixer positivament i a gestionar els conflictes en un marc de respecte i de valors democràtics. També pot facilitar la

prevenció de l'assetjament, de conductes violentes o de la pertinença a grups de risc.

[Marc normatiu](#)

EDUCACIÓ SOCIOEMOCIONAL Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre sobre la importància de l'educació socioemocional en els processos educatius.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.) sobre educació socioemocional.
A2	Prendre consciència que tota la comunitat escolar (professorat, pares i mares, membres del PAS) som un model de referència per a l'alumnat.
B Recollim en els documents de centre la necessitat de treballar els valors de l'educació socioemocional.	
B1	Incorporar els valors de l'educació socioemocional en el Projecte educatiu.
B2	Concretar en la Programació general anual de centre les accions que es realitzaran per fomentar l'educació socioemocional en el centre.
B3	Incloure en el Projecte de convivència de centre els objectius d'un programa de competència social.
B4	Incloure en la carta de compromís educatiu els objectius i compromisos per a la creació i el manteniment d'un entorn de convivència i respecte en el centre.
B5	Tenir en compte en el Pla d'acollida els aspectes emocionals de l'alumnat.
B6	Tenir en compte en el Pla d'acollida els aspectes socials de l'alumnat.
B7	Establir en el Pla d'acció tutorial mesures, estratègies i actuacions per al desenvolupament de l'educació socioemocional en el centre.
B8	Concretar en la programació curricular com es promouran i s'avaluaran la competència comunicativa i la competència social.
C Promovem accions i estratègies per fomentar l'educació socioemocional i la comunicació entre els membres de la comunitat escolar.	
C1	Establir i difondre en el claustre pautes de comunicació (tant verbal com no verbal) per afavorir una relació basada en la confiança, el respecte i el reconeixement mutu.
C2	Compartir amb els diferents serveis del centre (menjador, acollida matinal, extraescolars, etc.) els objectius del programa de competència social que el centre desenvolupi.
C3	Potenciar espais de relació informal entre tots els membres de la comunitat educativa (actes de final de trimestre, festes de final de curs, sopars de promoció, celebracions, etc.).
C4	Utilitzar canals de comunicació per afavorir la relació entre els membres de la comunitat escolar i el sentiment de pertinença al centre.
D Establim propostes d'actuació específiques per fomentar els valors de l'educació socioemocional entre l'alumnat.	

EDUCACIÓ SOCIOEMOCIONAL Àmbit CENTRE	
D1	Programar, des del currículum, la competència social.
D2	Disposar de recursos i materials que ajudin al desenvolupament socioemocional i comunicatiu.
D3	Disposar d'estratègies per recollir, canalitzar i tractar situacions de tensió emocional de l'alumnat (pors i tabús, pèrdua i dol, vida i mort).
D4	Preveure en l'horari de centre la realització d'assemblees de classe i reunions de delegats i delegades.
D5	Fomentar la implementació i ús d'un servei de mediació com una forma de treballar continguts d'educació socioemocional.
D6	Aprofitar els espais informals de l'alumnat per realitzar activitats de cohesió de grup i foment de la convivència (jocs cooperatius, activitats esportives no competitives, etc.).
D7	Organitzar xerrades de persones vinculades al centre (exalumnes, exprofessors o membres de la comunitat educativa actual, etc.) per orientar l'alumnat i incidir en la importància de la competència socioemocional en el seu desenvolupament personal i professional.
E Potenciem la competència comunicativa de l'alumnat.	
E1	Programar, des de les diferents àrees, activitats curriculars per desenvolupar la competència comunicativa, lingüística i audiovisual.
E2	Incloure propostes de creació i ús de revistes en suport paper o digital (blocs, webs, altres recursos telemàtics) com a eines per a la millora de la competència comunicativa.
E3	Afavorir l'ús de mitjans de comunicació audiovisual (ràdio, vídeo, televisió, etc.) gestionats pels alumnes en el centre.
E4	Participar en projectes i premis de comunicació i fer-ne difusió.
E5	Reflectir en actes i celebracions la diversitat lingüística del centre (Sant Jordi, jornades de convivència, setmana cultural, etc.).
F Formem la comunitat escolar en hàbits i estratègies que potenciïn l'educació sociemocional.	
F1	Incloure en el Pla de formació de centre actuacions formatives relacionades amb l'educació socioemocional.
F2	Incorporar en el Pla de formació de centre accions orientades a l'adequació de les competències comunicatives (especialment habilitats i estratègies comunicatives i llenguatges expressius i artístics).
G Recollim i difonem les bones pràctiques realitzades al voltant de l'educació socioemocional.	

EDUCACIÓ SOCIOEMOCIONAL Àmbit CENTRE	
G1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
G2	Aportar les experiències que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn.
H	Avaluem les mesures destinades a fomentar l'educació socioemocional entre la comunitat escolar i ho recollim en la memòria anual del centre.
H1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre les mesures i actuacions destinades a fomentar l'educació socioemocional en el centre.
H2	Incloure en la memòria anual la valoració de les actuacions realitzades per promoure l'educació socioemocional, elaborant, si escau, propostes de millora.

EDUCACIÓ SOCIOEMOCIONAL Àmbit AULA	
A Desenvolupem, en el marc de l'acció tutorial, mesures i estratègies per educar emocionalment l'alumnat.	
A1	Contemplar en la tutoria individualitzada els aspectes emocionals i afectius i les expectatives dels alumnes.
A2	Realitzar activitats perquè l'alumnat desenvolupi la consciència emocional (percebre emocions i sentiments, identificar-los, posar-hi nom, expressar-los, etc.).
A3	Realitzar activitats perquè l'alumnat gestioni i reguli les seves emocions (preveure estats emocionals negatius, generar emocions positives, autocontrolar-se, etc.).
A4	Realitzar activitats perquè l'alumnat desenvolupi l'autoestima.
A5	Responsabilitzar l'alumnat del seu aprenentatge.
A6	Desenvolupar estratègies d'autoconeixement (tests de personalitat, enquestes sobre gustos i aficions, activitats d'autoavaluació, etc.).
A7	Realitzar activitats perquè l'alumnat desenvolupi la seva capacitat de resiliència.
B Desenvolupem, en el marc de l'acció tutorial, mesures i estratègies per potenciar la competència social en l'alumnat.	
B1	Potenciar la tutoria entre iguals en el grup classe i entre l'alumnat de diferents nivells.
B2	Planificar dinàmiques de grup per practicar l'empatia entre els alumnes.
B3	Planificar dinàmiques de grup per potenciar una conducta assertiva entre els alumnes.

EDUCACIÓ SOCIOEMOCIONAL Àmbit AULA	
B4	Potenciar els càrrecs de responsabilitat (delegat/da, encarregats de material, llista, neteja, etc.) i les assemblees d'aula com una oportunitat per fomentar la competència social.
B5	Realitzar activitats per fomentar la interacció emocional positiva (activitats d'elogi dels companys, reconeixement i respecte mutu, relacions cordials i afectuoses, etc.).
C Treballem l'educació socioemocional des de les diferents matèries curriculars de manera transversal.	
C1	Inserir en els continguts curriculars activitats per treballar l'educació socioemocional.
C2	Treballar el contingut de contes i dilemes morals amb la metodologia reflexiva.
C3	Promoure activitats curriculars que permetin expressar i argumentar opinions, pensaments, emocions i vivències.
C4	Fer accions de Servei Comunitari com un instrument per desenvolupar la competència social i el compromís cívic.
C5	Disposar de qüestionaris de valoració o observacions d'aula dels aspectes més rellevants de la competència social i detectar-ne possibles mancances o problemes.
D Treballem la competència comunicativa des de les diferents matèries curriculars de manera transversal.	
D1	Treballar els elements bàsics de bona comunicació (l'escolta i el respecte al torn de paraula, els agraïments, les disculpes, les salutacions, etc.).
D2	Formar l'alumnat en els diferents tipus de comunicació verbal i no verbal (visual, gestual, corporal) per a la millora de la comunicació.
D3	Formar l'alumnat en la comunicació audiovisual per fer-lo capaç d'analitzar críticament els missatges audiovisuals i els valors que se'n desprenen.
D4	Incorporar els llenguatges expressius i artístics a la pràctica educativa per aportar-hi una dimensió expressiva i creativa.
D5	Fer servir les tecnologies de la informació i de la comunicació com a eina per enriquir la competència comunicativa.
D6	Dur a terme activitats per la prevenció del mal ús relacional de les tecnologies de la comunicació.
E Utilitzem metodologies que afavoreixen els valors convivencials i l'educació socioemocional.	
E1	Fer ús de mètodes d'aprenentatge cooperatiu (treball d'investigació, ensenyament recíproc, aprenentatge entre iguals, projectes compartits...) per facilitar la comunicació i la relació entre l'alumnat.
E2	Formar els grups de treball de l'alumnat tenint en compte les intel·ligències múltiples.

EDUCACIÓ SOCIOEMOCIONAL Àmbit AULA	
E3	Promoure la metodologia de l'aprenentatge servei.
E4	Potenciar un espai i un temps a l'aula per poder gaudir de períodes de silenci, que permetin a l'alumnat els moments d'introspecció i reflexió propis del procés d'aprenentatge.
E5	Vetllar perquè les situacions de canvi de classe o d'activitat es facin de manera ordenada i relaxada.
F Disposem d'estratègies concretes per implicar les famílies en l'educació socioemocional.	
F1	Utilitzar l'aplicació informàtica Escola i Famílies per tal de fomentar l'acció tutorial compartida.
F2	Utilitzar els recursos i orientacions que ofereix l'espai Famílies del web del Departament d'Educació referents al seguiment i acompanyament escolar i l'educació en valors dels fills, i orientar-ne l'ús.
F3	Augmentar les expectatives acadèmiques de les famílies sobre els seus fills.
F4	Recollir en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu les mesures necessàries i els compromisos entre família i tutor del centre per promoure la competència social.

EDUCACIÓ SOCIOEMOCIONAL Àmbit ENTORN	
A Sensibilitzem i orientem les famílies en la necessitat d'educar socioemocionalment.	
A1	Utilitzar els recursos i les orientacions de l'espai Famílies del web del Departament d'Educació
A2	Organitzar conjuntament amb les AMPA la formació entre iguals per a famílies utilitzant el mòdul formatiu referent a educació socioemocional que ofereix l'espai Famílies del web del Departament d'Educació.
A3	Potenciar la participació dels docents en la formació de les famílies per tal de compartir experiències i donar continuïtat i coherència a la tasca educativa.
B Impliquem les famílies en la valoració de la comunicació com a eina per a la millora de les relacions intrapersonals i interpersonals.	
B1	Promoure jornades i grups de treball amb les famílies per parlar i debatre sobre el valor de la comunicació i la seva incidència en les relacions personals, familiars i socials.
B2	Fomentar l'aprenentatge de la llengua catalana com element de comunicació i cohesió social.

EDUCACIÓ SOCIOEMOCIONAL Àmbit ENTORN	
B3	Desenvolupar actuacions orientades a l'aprenentatge i l'aprofundiment de les llengües maternes de l'alumnat.
C Coneixem i participem en xarxes de centres que treballin els programa d'educació emocional i competència social.	
C1	Col·laborar en l'elaboració i desenvolupament de projectes cívics i cooperatius amb altres centres de l'entorn.
C2	Col·laborar en l'organització de les trobades d'alumnes mediadors que s'organitzen cada curs des dels seminaris de coordinadors de convivència.
C3	Participar en projectes i activitats públiques, conjuntament amb altres centres, que desenvolupin la capacitat de comunicació de l'alumnat com un element d'interrelació.
D Ens coordinem amb les administracions locals per dur a terme actuacions concretes per fomentar l'educació socioemocional entre l'alumnat.	
D1	Impulsar amb l'administració local el desenvolupament de Plans educatius d'entorn o altres projectes socioeducatius.
D2	Col·laborar amb l'administració local en l'elaboració de projectes d'àmbit comunitari (projecte de convivència, educació en valors, etc.).
E Ens coordinem amb les entitats esportives, culturals i de lleure de l'entorn escolar per promoure la millora de la competència social i de les relacions interpersonals.	
E1	Promoure i valorar la participació i implicació de l'alumnat en les diferents entitats locals, culturals, esportives i cíviques.
E2	Potenciar les relacions de partenariat amb altres entitats de l'entorn per tal d'implicar l'alumnat en accions conjuntes que tinguin com a objectiu la millora de les relacions interpersonals i intrapersonals.
E3	Coordinar-se amb les biblioteques municipals per potenciar les capacitats comunicatives (gust per la lectura, etc.) i el respecte per la diversitat lingüística (per exemple, l'activitat "conta contes").
E4	Col·laborar amb els mitjans d'àmbit local (ràdio, premsa, televisió) per implicar l'alumnat en programes i millorar la seva competència comunicativa (per exemple, programa escola – ràdio).
E5	Convidar agents educatius de l'entorn a participar en les activitats formatives del centre.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

8.5 Educar en el respecte

Què entenem per respecte?

El respecte s'entén com l'actitud de reconeixement dels drets de les persones i la valoració de la seva identitat, opinió i manera de pensar, i constitueix el principi bàsic per viure i conviure en societat. La manca de respecte pot generar conflictes en tots els àmbits: personal, familiar, escolar, etc.

Introducció

En les relacions humanes, el respecte es manifesta en una forma de mirar i de tractar els altres. La persona respectuosa és atenta i s'apropa als altres, però mantenint una certa distància, sense envair-la. En aquest sentit, el respecte es troba a les antípodes de la indiferència (la distància absoluta) i de la violència (la manca total de distància). En una societat diversa, rica i intercultural, cal advocar pel diàleg com a forma bàsica de respecte. El diàleg autèntic es fonamenta en una actitud d'interès envers l'altre i tot allò que ens pot aportar.

Tot i la seva importància, malauradament, sovint trobem actituds ben diferents al carrer, als mitjans de comunicació o als entorns escolars, com la manca de diàleg, crits, insults, indiferència... Des dels centres educatius cal oferir models positius i tenir el respecte com a component transversal de totes les activitats.

Per fer possible una bona convivència, és necessari potenciar el respecte cap a un mateix, cap als altres i cap al medi on vivim.

- Respecte a un mateix

Respectar-se un mateix és atendre i satisfer les pròpies necessitats, conèixer i valorar les pròpies qualitats i valors, i acceptar els errors. Només aprenent a respectar-se un mateix es pot respectar, valorar i acceptar les diferències i els errors dels altres.

Seria convenient, doncs, que des dels centres educatius es promogués entre l'alumnat que el respecte a un mateix no ha de dependre de l'opinió o el reconeixement dels altres. Una bona autoestima permet a l'alumnat ser positiu, tenir confiança en si mateix i en els altres, la qual cosa facilita els aprenentatges, les relacions socials i proporciona benestar.

- Respecte als altres

Educar en el respecte suposa l'acceptació i el reconeixement de les altres persones, dels seus drets i la seva forma de pensar. En els centres educatius s'han d'establir unes normes clares que garanteixin el respecte entre tots els membres de la comunitat escolar. També s'ha de garantir l'expressió de les opinions i creences en un marc de llibertat i respecte, evitant qualsevol tipus de discriminació per motius de discapacitat física o psíquica, origen ètnic, racial o nacional, sexe, identitat de gènere o orientació afectivosexual.

Cal una atenció especial al reconeixement i el respecte que els alumnes han de tenir cap als professors i les famílies. En alguns centres educatius, hi ha casos en què es manifesta el poc reconeixement i respecte d'alguns alumnes cap als docents. A part del que suposa com a manca d'un valor humà fonamental, aquest fet també pot comportar que considerin irrellevant allò que el professor els està ensenyant, desaprofitin les classes i baixin el seu rendiment escolar. Aquest fet no és casual, sinó que beu de la imatge social que, algunes vegades, es té dels docents, i en particular de la que algunes famílies transmeten als seus fills.

En aquest sentit és important fer veure a les famílies la importància de mantenir el respecte mutu i els beneficis que aporta als seus fills el respecte cap als professors. L'espai [Famílies](#) del web del Departament d'Educació aporta orientacions i recursos sobre com orientar a les famílies en aquest tema.

- Respecte al món

Finalment, s'ha de fomentar el valor del respecte envers el món: ensenyar l'alumnat a valorar i tenir cura del seu entorn més proper, la natura i el medi ambient.

Per a tal fi, cal implicar l'alumnat en la cura dels materials (llibres, estris, agenda, etc.) i del espais comuns, tant del centre (aules, passadissos, menjador, etc.) com de l'entorn (places, carrers, mobiliari, etc.).

De la mateixa manera cal potenciar la sostenibilitat, en el sentit de proveir el millor possible l'avui sense posar en perill els recursos del demà, i el respecte al medi ambient desenvolupant programes o projectes com la reutilització de materials escolars i llibres, el reciclatge de materials, la reducció del consum energètic (aigua dels lavabos, llums innecessàries, etc.).

En el marc del Projecte de Convivència, el respecte entre els diversos membres de la comunitat educativa constitueix un valor fonamental per tal d'aconseguir un bon clima de centre i l'èxit educatiu de tot l'alumnat.

[Marc normatiu](#)

EDUCAR EN EL RESPECTE Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre sobre el valor del respecte com a principi bàsic per tal de garantir un bon clima de convivència en els centres educatius.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.).
A2	Sensibilitzar sobre la importància del respecte, especialment al professorat, com un principi bàsic en l'aprenentatge.
A3	Prendre consciència que tota la comunitat escolar (professorat, pares i mares, membres del PAS) som un model de referència per a l'alumnat.
B Recollim el valor del respecte en els documents del centre.	
B1	Incorporar el valor del respecte, i especialment el respecte al professorat, dins el Projecte educatiu i altres documents de centre.
B2	Incloure en el Projecte educatiu de centre el respecte i el reconeixement de la pluralitat de creences i opinions, i la necessitat d'evitar qualsevol tipus de discriminació per motius d'origen, sexe o altra condició.
B3	Concretar en la Programació general anual de centre les accions que es preveu realitzar per fomentar l'educació en el respecte.
B4	Introduir en la carta de compromís elements de respecte mutu entre l'escola i les famílies, i molt especialment el respecte cap al professorat.
B5	Revisar les NOFC per tal de garantir que recollim normes clares que garanteixin el respecte entre tots els membres de la comunitat escolar.
B6	Dissenyar en el pla d'acció tutorial activitats que fomentin el diàleg, el respecte i la valoració de les diverses opinions i creences.
B7	Concretar en la programació curricular com es promouran i s'avaluaran valors com el respecte.
C Promovem accions i estratègies per afavorir el valor del respecte entre els membres de la comunitat escolar.	
C1	Potenciar el treball en equip per tal de facilitar les relacions entre els membres de la comunitat escolar (comissions mixtes: comissió pedagògica, comissió econòmica, comissió d'activitats extraescolars, etc.).
C2	Garantir el dret a la privacitat dels membres de la comunitat escolar (drets d'imatge, dret a la intimitat, etc.).
C3	Gestionar des del respecte la diversitat religiosa i cultural en el centre.
D Promovem accions i estratègies per potenciar el respecte de l'alumnat cap al professorat.	
D1	Establir normes de conducta que vetllin pel respecte envers els adults.

EDUCAR EN EL RESPECTE Àmbit CENTRE	
D2	Promoure un lideratge positiu per part del professorat per tal de facilitar el reconeixement de la seva autoritat moral.
E Promovem accions i estratègies per afavorir el valor del respecte entre i cap a l'alumnat.	
E1	Potenciar la participació de l'alumnat en diversos òrgans (consell de delegats, assemblea d'aula, etc.) i comissions del centre (festes, extraescolars, etc.) com un element de respecte cap a ells.
E2	Fixem normes i límits clars que garanteixin el respecte entre l'alumnat i cap a tots els membres de la comunitat escolar.
E3	Fomentar la implementació i ús d'un servei de mediació com una estratègia de resolució positiva dels conflictes basada en el diàleg i el respecte mutu.
E4	Promoure des del currículum accions de servei comunitari que afavoreixen el respecte envers els altres.
F Promovem accions de respecte cap als espais físics del centre i del seu entorn.	
F1	Implicar la comunitat escolar en la cura i manteniment de les instal·lacions del centre.
F2	Promoure, com a mesures correctores a les conductes contraries a les normes de convivència, activitats cíviqes en benefici de la comunitat tant dins (manteniment, neteja, acompanyament, etc.) com fora del centre (llars d'infants, casals d'avis, etc.).
F3	Participar en projectes per despertar el valor del respecte a l'entorn i el compromís cívic en el nostre alumnat (campanyes de sostenibilitat, mediambientals, de reutilització i reciclatge de materials, campanyes de reducció del consum energètic, etc.).
F4	Participar en projectes de coneixement i divulgació del patrimoni històric i cultural per aprendre a valorar-lo i respectar-lo.
F5	Promoure des del currículum accions de servei comunitari que afavoreixen el respecte i la cura de l'entorn.
G Formem la comunitat escolar en hàbits i estratègies que potenciïn el valor del respecte.	
G1	Incloure en el Pla de formació del professorat actuacions formatives sobre l'educació en valors.
H Recollim i difonem les bones pràctiques i els recursos utilitzats per promoure el respecte en la comunitat escolar.	
H1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
H2	Aportar les experiències realitzades en el centre al voltant del respecte, especialment al professorat, als centres de la xarxa (seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals, etc.).

EDUCAR EN EL RESPECTE Àmbit CENTRE	
I Avaluem les mesures i actuacions realitzades en el centre per promoure el respecte i ho recollim en la memòria anual.	
I1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre el respecte en diversos àmbits d'intervenció: aula, centre i entorn.
I2	Incloure en la memòria anual la valoració de les actuacions realitzades per promoure l'educació en el respecte, elaborant, si escau, propostes de millora.

EDUCAR EN EL RESPECTE Àmbit AULA	
A Planifiquem activitats amb l'alumnat que fomentin el respecte cap a un mateix.	
A1	Realitzar activitats tutorialis que desenvolupin l'autoconeixement de l'alumnat.
A2	Acompanyar l'alumnat en el reconeixement dels seus límits i capacitats.
A3	Educar l'alumnat en el coneixement i l'expressió de les emocions pròpies.
A4	Realitzar activitats que desenvolupin l'autoestima entre l'alumnat.
B Planifiquem activitats tutorialis que facilitin el respecte entre l'alumnat.	
B1	Treballar els elements bàsics de bona comunicació (saber escoltar i respectar el torn de paraula, saber demanar, saber disculpar-se, saber elogiar, saber rebre elogis, etc.).
B2	Educar l'alumnat en el reconeixement i respecte a les emocions dels altres.
B3	Programar activitats per educar l'alumnat en una conducta assertiva (expressar els sentiments, les emocions o els pensaments propis amb convenciment, però respectant els altres).
B4	Potenciar la figura dels delegats i delegades com una oportunitat per exercir el valor del respecte.
B5	Utilitzar les reunions o assemblees de l'alumnat per promocionar el respecte com a valor bàsic per a la convivència.
B6	Implicar l'alumnat en l'elaboració de normes de grup que promoguin un tracte atent i curós entre l'alumnat (evitar l'ús dels malnoms, sol·licitar les coses correctament, donar les gràcies, etc.).
B7	Fomentar la tutoria entre iguals per educar en el respecte.

EDUCAR EN EL RESPECTE Àmbit AULA	
B8	Treballar el nivell preventiu dels protocols d'àmbit convivencial publicats pel Departament d'Educació (guies per a alumnes d'educació primària i secundària, unitats didàctiques, etc.).
C Treballem el respecte entre l'alumnat des de les diferents matèries curriculars de manera transversal.	
C1	Desenvolupar, des de les diferents àrees, activitats curriculars que impliquin el respecte a l'expressió d'idees i opinions dels companys/es (debats, exposicions orals, etc.).
C2	Incorporar la perspectiva intercultural a les àrees del currículum.
C3	Ensenyar, a través del currículum, com el valor del respecte ha ajudat homes i cultures a aconseguir un món millor.
C4	Recollir en l'informe avaluatiu de les diferents àrees la valoració d'actituds com el respecte i la capacitat d'empatia que mostra l'alumnat amb els seus companys/es.
D Utilitzem estratègies i metodologies que afavoreixen el respecte entre l'alumnat.	
D1	Treballar l'adquisició d'hàbits i rutines (puntualitat, respecte al torn de paraula, realització de feines/deures, etc.) que impliquen una mostra de respecte al grup.
D2	Fer ús de mètodes d'aprenentatge cooperatiu (treball d'investigació, ensenyament recíproc, aprenentatge entre iguals, projectes compartits, etc.) per potenciar el valor del respecte entre tots els membres del grup.
D3	Educar en l'ús responsable de les tecnologies de la informació seguint les orientacions del Pla TAC (Internet Segura).
E Fomentem una actitud de respecte de l'alumnat envers el professorat i altres professionals del centre.	
E1	Exigir amb el compliment de les normes el respecte al professorat com a principi bàsic en l'aprenentatge.
E2	Fer signar a l'alumnat (a partir del primer curs de l'educació secundària obligatòria o si es veu oportú, cicle superior d'educació primària), en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu, els compromisos que garanteixin el respecte envers tots els membres de la comunitat escolar, i especialment al professorat.
E3	Treballar amb l'alumnat pautes de comportament i comunicació que garanteixin una actitud de respecte envers el professorat.
F Vetllem perquè l'alumnat tingui cura del material i les instal·lacions.	
F1	Implicar l'alumnat en el bon ús dels materials i la conservació de l'aula (càrrecs de responsabilitat, concursos, etc.).
F2	Prendre mesures de reutilització i reciclatge de materials d'aula i de reducció del consum energètic.

EDUCAR EN EL RESPECTE Àmbit AULA	
G Promovem accions que potenciïn el coneixement i el respecte envers l'entorn.	
G1	Promoure accions de servei comunitari des del currículum per afavorir el coneixement i el respecte pel medi natural i cultural.
G2	Potenciar les sortides escolars des de cada àrea i el treball amb altres centres per conèixer millor i respectar el nostre entorn.
H Disposem d'estratègies concretes per implicar les famílies en l'educació en el respecte.	
H1	Utilitzar els recursos i orientacions que ofereix l'espai Famílies del web del Departament d'Educació referents a l'educació en valors dels fills, i orientar-ne l'ús.
H2	Establir les mesures necessàries i els compromisos entre família i tutor del centre en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu per estimular l'educació en el respecte.

EDUCAR EN EL RESPECTE Àmbit ENTORN	
A Sensibilitzem i orientem les famílies en la necessitat d'educar els seus fills en el respecte.	
A1	Utilitzar els recursos i les orientacions de l'espai Famílies del web del Departament d'Educació referents a l'educació en valors i orientar-ne l'ús.
A2	Tenir en compte en la formació entre iguals per a famílies el mòdul formatiu referent al respecte que ofereix l'espai Famílies del web del Departament d'Educació.
A3	Potenciar la participació dels docents en la formació de les famílies per tal de compartir experiències i donar continuïtat i coherència a la tasca educativa.
A4	Organitzar conjuntament amb les AMPA activitats que fomentin entre l'alumnat el coneixement, la cura de l'entorn i el compromís cívic.
B Participem en xarxes de centres que promouen el valor del respecte.	
B1	Col·laborar en l'elaboració i desenvolupament de projectes solidaris i cooperatius amb altres centres de l'entorn.
B2	Col·laborar en l'organització de les trobades d'alumnes mediadors que s'organitzen cada curs des dels seminaris de coordinadors de convivència.
B3	Intercanviar experiències i estratègies al voltant del respecte a l'entorn natural, social i cultural.

EDUCAR EN EL RESPECTE Àmbit ENTORN	
C Ens coordinem amb les administracions locals per dur a terme actuacions concretes per fomentar el respecte i el compromís cívic en el nostre alumnat.	
C1	Promoure amb l'administració local la participació de l'alumnat en el teixit educatiu del territori.
C2	Impulsar amb l'administració local el desenvolupament de projectes comunitaris (Plans educatius d'entorn o altres projectes socioeducatius).
C3	Col·laborar amb l'administració local en l'elaboració de projectes d'àmbit comunitari (projecte de convivència, educació en valors, etc.).
C4	Desenvolupar actuacions que propiciïn el respecte i el bon ús dels espais públics al voltant dels centres escolars (campanyes locals de recollida de deixalles, manteniment de jardins, apadrinament d'escultures, etc.).
D Ens coordinem amb les entitats de l'entorn per promoure el respecte.	
D1	Obrir els centres a les entitats de l'entorn perquè donin a conèixer a l'alumnat i les famílies les seves propostes d'acció educativa.
D2	Col·laborar amb les entitats de l'entorn per promoure accions de servei comunitari.
D3	Col·laborar amb els mitjans d'àmbit local (ràdio, premsa, televisió) per fomentar valors com el respecte i difondre experiències i bones pràctiques.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

8.6 Educar en l'esforç i la responsabilitat

Què entenem per esforç i responsabilitat ?

L'esforç és la capacitat que tenim de treballar durant un temps continuat per aconseguir uns objectius determinats. En l'àmbit escolar, l'esforç constitueix la base fonamental perquè l'alumnat obtingui un major rendiment. El valor de l'esforç els ajudarà a ampliar al màxim les capacitats que porten dins per obtenir uns millors resultats. També els permetrà vèncer i superar els obstacles en els diferents àmbits de la seva vida.

Entenem per responsabilitat la capacitat de dur a terme els compromisos adquirits i d'assumir les conseqüències dels seus actes. En l'àmbit escolar, es tractaria, doncs, d'aconseguir que l'alumnat es comprometi en el procés d'aprenentatge, és a dir, que sabés quins són els seus deures i dur-los a terme de la forma més autònoma possible.

Introducció

Sovint, els infants i joves, influïts pels mitjans de comunicació, pensen que l'èxit es pot aconseguir de forma fàcil i ràpida, a partir de la sort o d'altres circumstàncies. Aquesta idea de vegades es reforça per part d'algunes famílies i centres educatius que, amb una actitud excessivament paternalista, faciliten que els alumnes tinguin allò que volen sense gaire esforç i evitant-los el fracàs. Cal que contrarestem aquesta falsa idea de l'èxit fàcil i continuem incidint en el fet que les fites o objectius només es poden assolir a partir de l'esforç, la responsabilitat i la capacitat de superació.

Dins l'entorn escolar, l'esforç i la responsabilitat s'haurien de concretar en el compromís de l'alumnat amb el seu procés d'aprenentatge. En aquest sentit, la responsabilitat comporta establir uns objectius, comprometre's i esforçar-se per tal d'assolir-los. També hauria d'implicar la consolidació de l'hàbit d'estudi, tant a l'escola com a casa, així com el fet d'aprendre a compaginar el temps de lleure amb el de les obligacions. Cal tenir en compte que l'esforç és el resultat d'un procés en el qual també intervé la motivació perquè l'alumnat assoleixi els seus objectius. Conèixer-ne els interessos i despertar-ne la motivació facilitarà aquest procés.

L'esforç no sempre és garantia d'èxit. Les diferents capacitats i habilitats que puguin tenir els nostres alumnes també són factors decisius. Per aquest motiu, cal ajudar l'alumnat perquè conegui i assumeixi les pròpies limitacions i toleri la frustració quan no assoleixi les seves fites. A més, els resultats de l'esforç no sempre són visibles a curt termini i cal engrescar-los perquè siguin constants.

És important també fer veure a les famílies la importància de l'esforç i la responsabilitat com un mitjà per assolir, en general, qualsevol objectiu i, en concret, els escolars. L'espai [Famílies](#) del web del Departament d'Educació aporta orientacions i recursos sobre com orientar les famílies en aquest tema.

D'altra banda, en l'àmbit social, cal prendre consciència que tots plegats formem part d'una societat que promulga una sèrie de drets, però que també exigeix el compliment d'un seguit de deures i responsabilitats. En aquest sentit, convé que en els centres educatius s'incideixi en la necessitat d'implicar l'alumnat en el món en què viuen, de convertir-los en ciutadans actius i compromesos. Experiències com el [Servei comunitari](#) constitueixen un bon instrument per promoure aquests hàbits i capacitats pròpies de la competència social i ciutadana.

[Marc normatiu](#)

EDUCAR EN L'ESFORÇ I LA RESPONSABILITAT Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre sobre la importància de l'educació en els valors de l'esforç i la responsabilitat i la implicació de la comunitat escolar en els processos educatius.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes).
A2	Prendre consciència que tota la comunitat escolar (professorat, pares i mares, membres del PAS) som un model de referència per a l'alumnat.
B Recollim en els documents del centre el foment de l'esforç i la responsabilitat per aconseguir els objectius educatius.	
B1	Incorporar els valors de l'esforç i la responsabilitat en el Projecte educatiu com a elements bàsics per a l'èxit educatiu.
B2	Incloure en la Programació general anual de centre accions per promoure el valor de l'esforç i la responsabilitat.
B3	Donar a conèixer en el Pla d'acollida models positius d'implicació i compromís en els estudis i en el centre (alumnes de cursos superiors, exalumnes, etc.), així com els mèrits (premis, publicacions, etc.) en reconeixement al compromís de qualsevol membre de la comunitat.
B4	Incloure en la carta de compromís educatiu la necessitat d'educar els fills en l'esforç i la responsabilitat.
B5	Incidir en els deures o responsabilitats per garantir els drets de tothom recollits en les NOFC.
B6	Dissenyar en el Pla d'acció tutorial activitats que fomentin els valors de l'esforç i la responsabilitat entre l'alumnat, i el compromís tant individual com col·lectiu.
C Establim propostes d'actuació específiques per fomentar el valor de l'esforç, la responsabilitat i el compromís cívic.	
C1	Concretar en la programació curricular com es valorarà el grau d'esforç i responsabilitat de l'alumnat (la realització dels deures, la puntualitat en el lliurament de les tasques, l'ordre, la netedat, etc.).
C2	Comprometre l'alumnat en l'organització i gestió d'activitats en la vida del centre (òrgans de gestió, comissions del centre, procés de millora del rendiment i la convivència, etc.).
C3	Programar accions de servei comunitari des del currículum.
C4	Fomentar la participació del centre en convocatòries i concursos que estimulin l'afany de superació.
C5	Fomentar la participació del centre en campanyes de solidaritat que estimulin el compromís cívic.
C6	Difondre les actuacions de compromís cívic de qualsevol membre de la comunitat educativa com a referents positius.

EDUCAR EN L'ESFORÇ I LA RESPONSABILITAT Àmbit CENTRE	
C7	Implicar la comunitat escolar en la cura i el manteniment del centre i el seu l'entorn (jornades de manteniment i decoració, campanyes de reutilització, reciclatge i reducció del consum energètic, etc.).
C8	Organitzar xerrades de persones vinculades al centre (exalumnes, exprofessors o membres de la comunitat educativa, etc.) per orientar l'alumnat i incidir en la importància de valors com l'esforç i la responsabilitat en el seu desenvolupament personal i professional.
D Formem la comunitat escolar en hàbits i estratègies que potenciïn l'esforç i la responsabilitat.	
D1	Incloure en el Pla de formació del professorat actuacions formatives sobre l'educació en valors.
E Recollim i difonem les bones pràctiques realitzades al voltant del valor de l'esforç i la responsabilitat.	
E1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
E2	Aportar les experiències que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, etc.
E3	Utilitzar canals de comunicació per compartir amb la comunitat escolar les experiències que es duen a terme en el centre.
F Avaluem les mesures destinades a fomentar els valors entre la comunitat escolar i ho recollim en la memòria anual del centre.	
F1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre les mesures i actuacions destinades a fomentar l'esforç i la responsabilitat en el centre.
F2	Incloure la valoració de les actuacions realitzades per promoure l'esforç i la responsabilitat en la memòria anual, elaborant, si escau, propostes de millora.

EDUCAR EN L'ESFORÇ I LA RESPONSABILITAT Àmbit AULA	
A Desenvolupem, en el marc de l'acció tutorial mesures, estratègies i actuacions per educar l'alumnat en l'esforç i la responsabilitat.	
A1	Potenciar la figura dels delegats i delegades com una oportunitat per exercir el valor de la responsabilitat.
A2	Potenciar les assemblees d'aula com una oportunitat per exercir el valor de la responsabilitat.

EDUCAR EN L'ESFORÇ I LA RESPONSABILITAT Àmbit AULA	
A3	Establir càrrecs a l'aula com una oportunitat per exercir el valor de la responsabilitat entre l'alumnat (delegat/da, material, llista, neteja, etc.).
A4	Fomentar la tutoria entre iguals per educar en valors i compromís.
A5	Orientar l'alumnat en el coneixement de les pròpies capacitats i límits.
A6	Ajudar l'alumnat a reflexionar abans de realitzar una acció i a valorar les conseqüències que se'n poden desprendre i fer-se'n responsable.
A7	Ajudar l'alumnat a marcar-se objectius d'aprenentatge i planificar l'acció per aconseguir-los (priorització de feines i deures, planificació de les tasques escolars, previsions d'avaluació, etc.).
A8	Fomentar la constància i l'esforç en la realització de les feines i l'adquisició dels objectius del propi aprenentatge.
B Desenvolupem en el currículum de les diverses àrees continguts per treballar l'esforç i la responsabilitat.	
B1	Ensenyar, a través del currículum, com els valors de l'esforç i el compromís han fet que homes i cultures aconseguixin les seves fites.
B2	Combatre, a través del currículum, el model d'èxit fàcil que molt sovint es projecta als mitjans de comunicació.
B3	Educar en l'ús responsable de les tecnologies de la informació seguint les orientacions del Pla TAC (Internet Segura).
B4	Promoure accions de servei comunitari des del currículum.
C Utilitzem estratègies i metodologies que afavoreixin l'assumpció dels valor de l'esforç i la responsabilitat de l'alumnat.	
C1	Fer ús de mètodes d'aprenentatge cooperatiu per potenciar el valor de l'esforç col·lectiu.
C2	Actuar com a models o referents positius de comportament i treball per fomentar l'esforç i la responsabilitat entre l'alumnat.
C3	Ajudar l'alumnat a tolerar la frustració quan no assoleixen les seves fites o s'equivoquen i entendre que el fracàs també forma part de l'aprenentatge.
C4	Fixar normes de conducta i límits clars per ajudar l'alumnat a controlar els seus impulsos i fomentar la responsabilitat.
C5	Establir hàbits i rutines de treball (puntualitat, respecte al torn de paraula, planificació, realització de les tasques), i exigir a l'alumnat el seu compliment.
C6	Elogiar les tasques realitzades i reconèixer l'esforç i la capacitat de superació.

EDUCAR EN L'ESFORÇ I LA RESPONSABILITAT Àmbit AULA	
C7	Fer signar a l'alumnat (a partir del primer curs de l'educació secundària obligatòria o si es veu oportú, cicle superior d'educació primària), en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu, els compromisos que ha d'adquirir en el propi procés d'aprenentatge.
C8	Donar a conèixer com es valorarà el grau d'esforç i responsabilitat de l'alumnat (la realització dels deures, la puntualitat en el lliurament de les tasques, l'ordre, la netedat, etc.).
C9	Fomentar els processos d'autoavaluació i coavaluació entre l'alumnat.
D Disposem d'estratègies concretes per implicar les famílies en l'educació en l'esforç i la responsabilitat.	
D1	Utilitzar l'aplicació informàtica Escola i Famílies per tal de fomentar l'acció tutorial compartida.
D2	Utilitzar els recursos i orientacions que ofereix l'espai Famílies del web del Departament d'Educació referents al seguiment i acompanyament escolar i l'educació en valors dels fills, i orientar-ne l'ús.
D3	Establir les mesures necessàries i els compromisos entre família i tutor del centre en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu per estimular la implicació de les famílies en el procés educatiu.

EDUCAR EN L'ESFORÇ I LA RESPONSABILITAT Àmbit ENTORN	
A Sensibilitzem i orientem les famílies en la necessitat d'educar els seus fills en els valors de l'esforç i la responsabilitat.	
A1	Utilitzar els recursos i orientacions de l'espai Famílies del web del Departament d'Educació referents a l'educació en valors i orientar-ne l'ús.
A2	Organitzar conjuntament amb les AMPA activitats que fomentin l'educació en l'esforç i la responsabilitat per combatre l'èxit fàcil que sovint transmeten els mitjans de comunicació.
A3	Impulsar conjuntament amb l'AMPA les escoles de pares i mares per afavorir l'educació dels fills en els valors necessaris per aconseguir l'èxit educatiu.
A4	Potenciar la participació dels docents en la formació de les famílies per tal de compartir experiències i donar continuïtat i coherència a la tasca educativa.
A5	Donar a conèixer a les famílies les entitats i associacions de l'entorn que fomenten el compromís cívic.

EDUCAR EN L'ESFORÇ I LA RESPONSABILITAT ÀMBIT ENTORN	
B Participem en xarxes de centres que promouen els valors de l'esforç i la responsabilitat, i el compromís cívic.	
B1	Col·laborar en l'elaboració i desenvolupament de projectes solidaris i compromís cívic amb altres centres de l'entorn.
B2	Intercanviar experiències i estratègies al voltant de la solidaritat i el compromís cívic.
C Ens coordinem amb les administracions locals per dur a terme actuacions concretes de foment de l'educació en valors i el compromís cívic en el nostre alumnat.	
C1	Promoure, amb l'administració local, projectes comunitaris (Plans educatius d'entorn o altres projectes socioeducatius).
C2	Promoure, amb l'administració local, la participació de l'alumnat en el teixit educatiu de l'entorn.
C3	Col·laborar amb l'administració local per impulsar accions de servei comunitari.
D Ens coordinem amb les entitats de l'entorn del centre per promoure l'esforç, la responsabilitat i el compromís cívic.	
D1	Obrir els centres a les entitats de l'entorn perquè donin a conèixer a l'alumnat i les famílies les seves propostes d'acció educativa.
D2	Col·laborar amb les entitats de l'entorn per promoure accions de servei comunitari.
D3	Col·laborar amb els mitjans d'àmbit local (ràdio, premsa, televisió) per fer difusió d'experiències i bones pràctiques d'implicació i compromís.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Altres recursos](#)

8.7 Educar en la gestió positiva dels conflictes

Què entenem per gestió positiva dels conflictes?

Segons la cultura de pau, la cultura de mediació i també des del paradigma restauratiu, el **conflicte** és consubstancial a la naturalesa humana, en si mateix no és ni positiu ni negatiu i dependrà de les nostres estratègies per donar-hi resposta que un conflicte podrà esdevenir una oportunitat. Una altra cosa és la violència, que és un intent de resolució d'un conflicte mitjançant l'ús de la força. El fet que puguem convertir els conflictes en oportunitats dependrà de la nostra capacitat de respondre-hi de manera positiva, pacífica i no-violenta.

L'educació en la **gestió positiva de les relacions i els conflictes** proposa, en primer lloc, repensar conceptes clau sobre convivència, per exemple: separar conflicte de violència, diferenciar provenció de prevenció, conèixer què és la pau positiva i la importància de la proactivitat, i identificar els valors de base que s'hi relacionen: respecte, participació, horitzontalitat, inclusió, diferència i honestat.

En segon lloc, qüestionar-nos sobre com interpretem les conductes desafiantes o disruptives, la importància que li donem a la creació de relacions, la millora del sentiment de pertinença i a la creació d'entorns amables on tothom pugui desenvolupar-se com a persona.

I, en tercer lloc, el desenvolupament d'habilitats i competències de gestió relacional positiva, i l'aprenentatge de metodologies i pràctiques concretes que ens permetin actuar d'acord amb aquests valors.

Introducció

Promoure l'**Enfocament Restauratiu Global** (en endavant, ERG) entre els membres de la comunitat educativa facilita les eines i estratègies per ser coherents amb els valors que promou, amb la pau positiva i amb el canvi de mirada individual i institucional. Podem estructurar el desenvolupament de l'ERG en tres nivells:

El primer nivell es basa en **construir relacions i promoure la creació de grup (provenció)** amb l'objectiu de facilitar el coneixement mutu, la confiança, la comunicació, l'estima i la cooperació entre tots els membres de la comunitat promovent una cultura de centre restaurativa, pacífica i resiliència. L'ERG proposa el **cercle** com la metodologia de base. Tot i que hi ha molts tipus de cercle, en destaquem dos:

- **El temps de cercle** és una metodologia de cercle molt estructurada amb unes fases ben concretes (benvinguda i introducció de l'objecte per parlar, ronda d'entrada, activitat relacional/mescla, activitat principal, reflexió, activitat energitzant i ronda de tancament), que promou el coneixement mutu, la flexibilització relacional, el respecte i la participació activa. Es pot utilitzar a tutoria però també en qualsevol matèria.
- **El cercle de paraula o de diàleg** ofereix un espai on tothom té veu i és escoltat en relació amb qualsevol tema que ocupi o preocupi el grup. Són cercles per promoure el coneixement mutu, compartir idees sobre el funcionament del mateix grup, sobre qualsevol temàtica i/o matèria que s'estigui treballant, per avaluar el grup o per preparar accions futures.

Els cercles generen connexions prosocials com a factors de protecció respecte a conductes de discriminació i exclusió, donen veu a totes les persones, promouen l'escolta i el respecte a la diferència i milloren la confiança, la seguretat i el sentiment de pertinença del grup, on tothom se sent escoltat i tingut en compte.

El segon nivell se centra en **mantenir i reparar, si cal, les relacions incloent-hi totes les intervencions quotidianes per a la gestió positiva de les relacions i el conflicte**. Malgrat l'ús dels cercles i altres estratègies preventives i proactives, sabem que el conflicte apareixerà, els processos restauratius responsius ens permetran donar resposta a la situació des de la participació, el respecte i la reparació del dany, si és el cas.

Tot el ventall de pràctiques responsives del que disposem (converses restauratives, petites reunions restauratives o mediació entre iguals, reunions restauratives més grans i els cercles de resolució de problemes a l'aula) poden ser formals i informals en funció de la gravetat dels fets.

En aquest segon nivell ens referim a l'ús d'aquestes pràctiques per a la gestió dels conflictes més quotidians que poden implicar danys a les persones i a les relacions, però que no categoritzaríem com a greus. És important tenir en compte que les pràctiques responsives han d'anar associades al desenvolupament de les pràctiques proactives que són coherents amb els valors de base. Podem identificar les següents **pràctiques o processos responsius**:

- **La conversa restaurativa**, altrament anomenada entrevista restaurativa o escolta restaurativa, és el procés de base de qualsevol pràctica restaurativa. Requereix la capacitat en habilitats concretes de facilitació que inclouen: domini del procés incorporant els principis restauratius per a la gestió de les relacions i el conflicte, l'ús de les preguntes restauratives, l'ús de l'escolta atenta i la línia de temps pel que fa a la construcció de la història, la identificació de pensaments i emocions, la identificació de les necessitats de cadascú i la consecució d'acords concrets i realitzables per donar resposta a les necessitats i a la resolució positiva del conflicte.
- **La trobada o reunió restaurativa**, el racó de parlar i escoltar autogestionat pels alumnes, la mediació o reunions restauratives de pati a primària, les petites reunions restauratives o mediacions informals entre iguals a primària i a secundària, les intervencions espontànies al pati, la reunió preparada amb cura i gestionada per un adult.
- **La petita reunió restaurativa semiformal, o mediació entre iguals**, es produeix quan convoquem les persones afectades per un conflicte a asseure's i parlar en una trobada conjunta, en el marc del servei de mediació, en el cas que el centre en disposi. Per convocar a les persones a parlar, si el conflicte o l'incident és mínimament greu, caldrà tenir una conversa o entrevista restaurativa prèvia a la trobada conjunta. En la mediació, les parts exposen el conflicte i proposen la solució i la persona o persones facilitadores o mediadores s'ocupen principalment d'afavorir i equilibrar la comunicació vetllant pel correcte desenvolupament del procés i de les relacions de respecte i cooperació entre les parts implicades. Les reunions restauratives poden incorporar altres persones a més de les que han estat afectades directament per un conflicte; per exemple, persones de suport, persones afectades secundàries o altres membres de la comunitat.
- **Els cercles de resolució de problemes a l'aula** són cercles que busquen la participació activa del grup en la cerca d'accions concretes per donar resposta a les necessitats que queden al descobert en situacions que l'afecten i, si hi ha hagut un dany, poder reparar. Per exemple: per avaluar la marxa del grup i proposar millores, per tractar una situació que crea malestar en el grup i, també, per parlar d'un conflicte que ha afectat a tot el grup. És important tenir en compte no tractar amb tot el grup aquelles situacions concretes que afecten només una part i, especialment, quan hi ha danys concrets que afecten alguna persona. Per fer cercles de resolució de problemes és important que tant la persona facilitadora com el grup tingui experiència prèvia en cercles proactius i la persona facilitadora, entrenament en cercles de resolució de problemes.

El tercer nivell es refereix específicament a la reparació en **resposta a conflictes greus**, davant els quals, en determinades circumstàncies i condicions, es pot oferir una **pràctica responsiva formal** (reunions restauratives amb les persones protagonistes, i, si el cas ho requereix, amb persones de suport i persones de la comunitat facilitades per una o dues persones formades en la conducció d'aquests processos), i sempre en un pla d'igualtat entre les parts i amb una finalitat empoderadora de la víctima.

En qualsevol cas, **les característiques** de tot **procés restauratiu**, davant un conflicte, sigui greu o no, són:

- la voluntarietat,
- la confidencialitat (excepte en situacions on hi hagi una situació de risc personal),
- l'autogestió: les persones afectades són les que decideixen com resoldre el conflicte.

I els **indicadors de viabilitat** que cal tenir en compte de qualsevol procés restauratiu són:

- l'acceptació de responsabilitat,
- el desig de reparar,
- el desig de ser reparat.

En definitiva, l'**Enfocament Restauratiu Global (ERG)** ofereix eines que pretenen millorar la convivència a través de la creació de vincles, de fer comunitat i abordar el conflicte des de la reparació del dany i el restabliment de les relacions personals. A més, l'ERG promou la participació de tot l'alumnat implicat en un conflicte, sigui directament o indirectament, en processos que els permeten responsabilitzar-se de les seves accions i comprometre's en les solucions.

[Marc normatiu](#)

EDUCAR EN LA GESTIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre en la necessitat d'educar en la gestió positiva dels conflictes.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.) sobre la necessitat de potenciar l'educació en la gestió positiva dels conflictes i l'enfocament restauratiu i la mediació.
A2	Analitzar els conflictes que es donen al centre i fer-ne el retorn al professorat com a punt de partida del debat i la reflexió per valorar i millorar l'educació en la gestió positiva dels conflictes.
B Incorporem l'educació en la gestió positiva dels conflictes i l'enfocament restauratiu i la mediació al Projecte educatiu i a la resta de documents del centre.	
B1	Recollir en el PEC de centre l'educació en la gestió positiva de conflicte i l'enfocament restauratiu i la mediació.
B2	Concretar en el Programació general anual de centre actuacions sobre l'educació en la gestió positiva dels conflictes i l'enfocament restauratiu i la mediació amb tota la comunitat escolar.
B3	Incloure activitats relacionades amb l'educació en la gestió positiva dels conflictes i l'enfocament restauratiu i la mediació en el pla d'acció tutorial.
C Implementem els protocols d'àmbit convivencial elaborats pel Departament d'Educació.	
C1	Adequar a les necessitats i context del centre els protocols marc per a la millora de la convivència elaborats pel Departament d'Educació.
C2	Programar accions preventives establertes en els protocols per a la millora de la convivència elaborats pel Departament d'Educació.
D Disposem d'activitats i projectes de centre que promouen l'educació en la gestió positiva dels conflictes.	
D1	Potenciar el treball cooperatiu i el treball per projectes en tots els àmbits del centre educatiu per afavorir les relacions assertives.
D2	Aprofitar la celebració de dates reconegudes internacionalment per impulsar l'educació en la gestió positiva dels conflictes i la millora del clima de convivència (DENIP, Dia Europeu de la mediació escolar, Dia de la prevenció de la violència contra les dones, Dia dels drets humans, etc).
E Disposem d'un projecte de mediació o altres iniciatives de foment de la convivència i de resolució pacífica dels conflictes que orienta i organitza les actuacions corresponents per a tots els membres del centre.	
E1	Elaborar un projecte de mediació de centre.
E2	Formar l'alumnat i altres membres de la comunitat escolar en enfocament restauratiu i mediació.

EDUCAR EN LA GESTIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit CENTRE	
E3	Difondre l'enfocament restauratiu i la mediació mitjançant, tríptics, murals, vídeos, la celebració del dia de la mediació, etc.
F Fem participar la xarxa de suport entre iguals en l'educació de la gestió positiva dels conflictes.	
F1	Impulsar la implementació de programes que promoguin la participació de l'alumnat en la prevenció dels conflictes (programa de competència social, programes d'educació emocional, programa de convivència i mediació escolar, etc).
F2	Impulsar projectes que fomentin les relacions d'ajuda i aprenentatge entre iguals (tutoria entre iguals, aprenentatge entre iguals, apadrinament, etc.).
F3	Generar espais que facilitin la trobada de la xarxa d'alumnes amb la finalitat de recollir i promoure iniciatives.
F4	Fomentar que la xarxa de suport entre iguals compti amb alumnat mediador i/o facilitador.
G Formem la comunitat educativa en tècniques i destreses de gestió positiva de conflictes.	
G1	Oferir, en el marc del Pla de formació de centre, formació al professorat i, si escau, a les famílies, al PAS i a l'alumnat, sobre convivència i educació en gestió positiva dels conflictes.
G2	Oferir, en el marc del Pla de formació de centre, formació al professorat i, si escau, a les famílies, al PAS i a l'alumnat, sobre enfocament restauratiu global.
H Recollim i divulguem les bones pràctiques en relació amb la gestió positiva dels conflictes i l'enfocament restauratiu i la mediació.	
H1	Impulsar l'intercanvi d'experiències en relació amb l'educació de la gestió positiva dels conflictes i l'enfocament restauratiu i la mediació entre els diferents equips docents.
H2	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
H3	Aportar les experiències que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals d'intercanvi o pràctica compartida (xtec.cat), etc.
H4	Utilitzar canals de comunicació per compartir amb la comunitat escolar les experiències que es duen a terme en el centre: murals a les aules, la revista o el bloc del centre, o bé mitjançant la celebració de Jornades de Convivència.
I Avaluem el funcionament dels processos per educar en la gestió positiva dels conflictes i del servei de mediació i ho recollim en la memòria anual del centre.	
I1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre les mesures i actuacions destinades a educar en la gestió positiva del conflicte i l'enfocament restauratiu i la mediació.

EDUCAR EN LA GESTIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit CENTRE	
I2	Incloure la valoració de les actuacions destinades a educar en la gestió positiva del conflicte i del servei de mediació en la memòria anual, elaborant, si escau, propostes de millora.

EDUCAR EN LA GESTIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit AULA	
A Desenvolupem, en el marc de l'acció tutorial, actuacions concretes per afavorir que els alumnes desenvolupin les competències per conviure i l'educació en la gestió positiva dels conflictes.	
A1	Fomentar, en el marc d'acció tutorial, els valors necessaris per una convivència positiva a l'aula i la gestió positiva dels conflictes, com el respecte, la responsabilitat, la cooperació, etc.
A2	Desenvolupar la competència social de l'alumnat mitjançant el treball de les habilitats cognitives, la gestió de les emocions i les necessitats, la maduresa moral i les habilitats socials.
A3	Ajudar l'alumnat a reflexionar abans de realitzar una acció, a valorar les conseqüències que se'n poden desprendre i fer-se'n responsable.
A4	Fomentar el diàleg respectuós i els diferents tipus d'escolta (l'escolta empàtica, l'escolta activa...).
A5	Fer participar l'alumnat en el procés d'elaboració de les normes de convivència d'aula.
A6	Revisar les relacions a l'aula per evitar situacions d'abús de poder i exclusió.
A7	Programar tallers o sessions de formació específiques adreçades a l'alumnat per a la prevenció de la violència entre iguals, el maltractament, l'assetjament, el consum i la dependència de tòxics, etc.
A8	Donar a conèixer estratègies de gestió positiva del conflicte (per exemple, la metodologia del cercle, la conversa i la reunió restauratives, etc.).
A9	Animar l'alumnat a formar part de l'equip de mediació i a sol·licitar la mediació quan sigui necessari.
A10	Fomentar la cultura de mediació.
A11	Impulsar des de l'acció tutorial, que l'alumnat prengui consciència que el conflicte s'ha d'entendre com una oportunitat de creixement personal i que actuï en conseqüència.
A12	Promoure, en el marc de la tutoria, l'assemblea de classe com a espai de diàleg per prevenir els conflictes de convivència.
B Desenvolupem en el currículum de les diverses àrees continguts per educar en la gestió positiva dels conflictes.	
B1	Programar, des de cada àrea, activitats per desenvolupar la competència social dels alumnes (habilitats cognitives –ensenyar a pensar-, habilitats socials, educació emocional -com relacionar-se amb un mateix i amb els altres-, etc.).

EDUCAR EN LA GESTIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES ÀMBIT AULA	
B2	Introduir, de manera transversal, en el currículum de totes les matèries, eines de gestió positiva de conflictes (la negociació informal i formal, el diàleg empàtic, diferents tipus d'escolta, etc.).
B3	Promoure a les diferents àrees curriculars metodologies que contribueixin a educar en la gestió positiva dels conflictes com el treball cooperatiu i el treball per projectes.
C Estimulem el compromís de l'alumnat amb l'educació en la gestió positiva dels conflictes per fomentar la prevenció a l'aula.	
C1	Crear canals que facilitin la comunicació oberta i positiva (tutoria individual, tutoria entre iguals, etc.).
C2	Valorar i potenciar la contribució personal al bon clima de convivència a l'aula.
C3	Fer signar a l'alumnat (a partir del primer curs de l'educació secundària obligatòria o si es veu oportú, cicle superior d'educació primària), en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu, els compromisos per contribuir al bon clima de convivència a l'aula.
D Potenciem les xarxes de suport entre l'alumnat per educar la gestió positiva dels conflictes entre iguals.	
D1	Formar l'alumnat perquè sigui capaç d'afrontar autònomament els propis conflictes a partir d'iniciatives concretes.
D2	Formar l'alumnat perquè s'integri a les xarxes de suport entre iguals com a estratègia de cohesió grupal.
D3	Formar l'alumnat perquè s'integrin en les xarxes de suport entre iguals com a estratègia de prevenció dels conflictes.
E Disposem en el grup-classe d'alumnat format en el programa de mediació escolar o en altres iniciatives de foment de la convivència i de resolució pacífica dels conflictes.	
E1	Formar l'alumnat en enfocament restauratiu i mediació.
E2	Animar l'alumnat a formar part de l'equip de mediació.
E3	Garantir que a cada aula hi hagi alumnat format en enfocament restauratiu i mediació.
F Utilitzem estratègies i metodologies d'aula que afavoreixen l'educació en la gestió positiva del conflicte	
F1	Fer ús d'estratègies d'aprenentatge cooperatiu (treballs de recerca, aprenentatge entre iguals, etc.).
F2	Organitzar l'aula de manera que s'afavoreixin les relacions entre l'alumnat i la cohesió del grup.
G Disposem d'estratègies concretes per a implicar les famílies en l'educació en la gestió positiva dels conflictes en l'àmbit de l'aula.	

EDUCAR EN LA GESTIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit AULA	
G1	Utilitzar l'aplicació informàtica Escola i Famílies per tal de fomentar l'acció tutorial compartida.
G2	Establir les mesures necessàries i els compromisos entre família i tutor del centre en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu per estimular la implicació de les famílies en l'educació en la gestió positiva dels conflictes.
H Impulsem des de totes les àrees la gestió dels conflictes d'aula mitjançant estratègies de gestió positiva.	
H1	Compartir i utilitzar, per part del professorat, diferents models de gestió positiva de conflictes (la negociació informal i formal, l'arbitratge, la mediació, etc.).
H2	Dur un registre sistemàtic dels conflictes de l'aula (freqüència, tipologia, franja horària, matèria...), de les circumstàncies (espai, hora, situació personal, etc.) i de les actuacions per a la seva gestió.
H3	Elaborar protocols consensuats per l'equip docent amb orientacions per a la gestió efectiva de conflictes a l'aula (establiment de límits, advertiments, compromisos, etc.).

EDUCAR EN LA GESTIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit ENTORN	
A Impliquem les famílies en l'educació en la gestió positiva dels conflictes dels seus fills i filles.	
A1	Convidar les famílies a participar en les activitats formatives del centre sobre convivència i educació en la gestió positiva dels conflictes.
A2	Convidar les famílies a participar en les activitats formatives del centre sobre enfocament restauratiu global.
A3	Potenciar la participació dels docents en la formació de les famílies per tal de compartir experiències i donar continuïtat i coherència a la tasca educativa.
A4	Utilitzar la carta de compromís educatiu per promoure la corresponsabilitat de les famílies en l'educació en la gestió i resolució positiva dels conflictes dels seus fills i filles.
B Ens coordinem amb altres centres per intercanviar experiències i pràctiques sobre l'educació en la gestió positiva dels conflictes.	
B1	Impulsar l'intercanvi d'experiències en relació a l'educació en la gestió positiva dels conflictes entre els centres educatius d'un territori.
B2	Promoure la coordinació de les persones responsables dels equips de mediació dels centres d'un territori mitjançant seminaris o grups de treball amb enfocament restauratiu creant xarxa.

EDUCAR EN LA GESTIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit ENTORN	
C Ens coordinem amb les administracions locals per dur a terme actuacions concretes per fomentar l'educació en la gestió positiva dels conflictes i l'enfocament restauratiu i la mediació.	
C1	Promoure Projectes de convivència d'àmbit comunitari en el marc dels Plans Educatius d'Entorn o altres projectes socioeducatius.
C2	Promoure una xarxa comunitària d'agents educatius de la zona per tal de fomentar, a través de les activitats, l'educació en la gestió positiva dels conflictes.
D Ens coordinem amb les entitats culturals, esportives i de lleure per fomentar l'educació en la gestió positiva dels conflictes.	
D1	Promoure que les entitats de l'entorn incloguin entre les seves actuacions activitats i tallers sobre les habilitats per gestionar positivament els conflictes.
E Tenim en compte els recursos del territori per educar en la gestió positiva dels conflictes.	
E1	Conèixer els recursos del territori en relació a l'educació en la gestió positiva dels conflictes.
E2	Difondre la tasca i col·laborar amb els serveis de mediació.
F Participem en les trobades de convivència i mediació del territori per fomentar el treball en xarxa.	
F1	Fomentar la participació de l'alumnat en jornades d'intercanvi d'experiències entre centres que promouen l'educació en la gestió positiva del conflictes per a la millora de la convivència.
F2	Impulsar les trobades d'alumnat mediador i/o facilitador als diferents territoris.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

8.8 Inclusió

Què és l'educació inclusiva?

L'educació inclusiva és aquella que ofereix a tots els infants i joves altes expectatives d'èxit educatiu, independentment de les seves característiques, necessitats o discapacitats, i l'oportunitat de créixer i aprendre conjuntament compartint experiències i situacions d'aprenentatge.

Introducció

L'educació inclusiva és juntament amb la cohesió social un dels principis fonamentals del sistema educatiu català.

La inclusió suposa una millora evolutiva respecte a la idea d'integració. Quan es parla d'integració es pretén facilitar a l'alumnat els suports necessaris perquè pugui participar en el programa del centre educatiu. Es posa l'accent, doncs, en l'adaptació de l'alumnat al centre i a l'entorn. La inclusió pretén que siguin els mateixos centres educatius els que s'adaptin a la diversitat de l'alumnat que tenen escolaritzat. Això implica identificar les barreres que dificulten l'aprenentatge, la socialització i la participació de l'alumnat i cercar-les, eliminar-les o minimitzar-les.

Un model d'escola inclusiva és el requisit previ i indispensable per a la construcció d'una societat inclusiva.

D'acord amb el document "De l'escola inclusiva al sistema inclusiu" publicat pel Departament d'Educació el 2015, parlar d'una educació inclusiva implica concretar els següents principis:

- El reconeixement de la diversitat com un fet universal.
- El sistema inclusiu com l'única mirada possible per donar resposta a tots els alumnes.
- La personalització de l'aprenentatge perquè cada alumne pugui desenvolupar al màxim les seves potencialitats.
- L'equitat i la igualtat d'oportunitats com a dret de tots els alumnes a rebre una educació integral i amb expectatives d'èxit.
- La participació i la correponsabilitat per construir un projecte comú a partir del diàleg, la comunicació i el respecte.
- La formació del professorat per promocionar oportunitats de creixement col·lectiu i per desenvolupar projectes educatius compartits.

En aquest context es defineix l'atenció educativa a l'alumnat com el conjunt de mesures i suports destinats a tots els alumnes, amb la finalitat que avancin en l'assoliment de les competències de cada etapa educativa i la transició a la vida adulta, tot afavorint el seu desenvolupament personal i social, en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

El sistema educatiu inclusiu promou l'atenció educativa a tots els alumnes i es fixa de forma especial en aquells alumnes amb un risc més gran de marginació o d'exclusió, fet que implica establir un seguiment i una actuació específics de la seva presència, participació i èxit.

La inclusió, més enllà de la provisió de serveis, comporta un canvi en les expectatives d'aprenentatge de tot l'alumnat, un reconeixement de les possibilitats d'aprendre els uns dels

altres i un treball interactiu dels professionals per donar respostes adequades a les necessitats de l'alumnat.

Les mesures i els suports per a l'atenció educativa dels alumnes han de preveure el grau d'intensitat que correspongui: mesures i suports universals (adreçats a tots els alumnes), addicionals (per als alumnes que tenen circumstàncies personals singulars o de vulnerabilitat) i intensius (actuacions extraordinàries adaptades a la singularitat dels alumnes amb necessitats educatives especials).

L'educació inclusiva de tot l'alumnat crea nous marcs de convivència i genera noves complicitats que afavoreixen l'equitat i la cohesió social. És un valuós instrument per afrontar un dels reptes de les societats del segle XXI: avançar, col·lectivament, en la igualtat de drets i oportunitats de totes les persones, sense discriminacions per raons d'origen, de sexe o capacitat, des del respecte a l'heterogeneïtat, la coeducació, l'interculturalisme i la relativitat i interactivitat de les necessitats educatives, entre altres principis (Efrem Carbonell 2017).

[Marc normatiu](#)

INCLUSIÓ Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre sobre la necessitat de treballar per una escola inclusiva que doni resposta a la diversitat de tot l'alumnat.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.) per implicar la comunitat escolar en una escola inclusiva.
A2	Compartir un mateix concepte d'inclusió, valorar la realitat del centre i diagnosticar necessitats.
B Recollim en els documents del centre els valors de l'escola inclusiva i les estratègies que facilitin la seva consecució.	
B1	Incorporar els valors de l'escola inclusiva en el Projecte educatiu de centre.
B2	Concretar en la Programació general anual de centre les accions previstes per fomentar una educació inclusiva.
B3	Incloure en el Pla d'acollida actuacions per promoure la integració escolar i social de l'alumnat i les seves famílies.
B4	Incloure en les NOFC normes clares que garanteixin el respecte a tothom independentment de la seva condició, capacitat o característiques.
B5	Recollir en la Carta de compromís educatiu aspectes que afavoreixin un clima acollidor i inclusiu.
B6	Dissenyar en el Pla d'acció tutorial activitats que fomentin el coneixement i el respecte per la diversitat de l'alumnat.
C Implementem l'ús dels protocols d'àmbit convivencial elaborats pel Departament d'Educació a fi d'evitar qualsevol tipus de discriminació.	
C1	Adequar a les necessitats i context del centre els protocols marc per a la millora de la convivència elaborats pel Departament d'Educació.
C2	Programar accions preventives establertes en el protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals.
C3	Fer servir el protocol de prevenció, detecció i intervenció davant conductes d'odi i discriminació en cas de detectar situacions de conflicte que impliquin discriminació per la condició social o personal dels afectats.
C4	Difondre a tots els membres de la comunitat educativa els indicadors recollits en els diferents protocols convivencials a fi de detectar les relacions abusives.
D Valorem i integrem tots els membres de la comunitat.	
D1	Tenir en compte les orientacions i recursos sobre absentisme en els àmbits de centre que aporta aquesta aplicació informàtica.
D2	Participar en programes que afavoreixin l'èxit escolar i la continuïtat en els estudis de l'alumnat, especialment d'aquell en risc d'exclusió.

INCLUSIÓ Àmbit CENTRE	
D3	Tenir en compte les orientacions i recursos sobre participació en els àmbits de centre i entorn que aporta aquesta aplicació informàtica.
D4	Potenciar la participació de l'alumnat, especialment d'aquell en risc d'exclusió, tant en les activitats acadèmiques i educatives del centre com en les activitats extraescolars.
D5	Afavorir la integració de l'alumnat, especialment d'aquell en risc d'exclusió, en el teixit associatiu de l'entorn del centre.
D6	Potenciar les xarxes de suport entre iguals (tutoria entre iguals, padrins i padrines d'aula, etc.) per facilitar l'acollida i la integració de l'alumnat més vulnerable.
E Disposem d'una estructura organitzativa en el centre que afavoreix l'educació inclusiva i l'atenció a la diversitat.	
E1	Fer de la Comissió d'atenció a la diversitat l'instrument de coordinació, planificació i avaluació de les estratègies i mesures per avançar cap a una escola inclusiva.
E2	Analitzar els suports i recursos necessaris per atendre convenientment la diversitat de l'alumnat.
E3	Reconèixer l'heterogeneïtat com el criteri bàsic per construir els grups classe.
E4	Preveure mesures organitzatives per atendre les necessitats educatives de tot l'alumnat (suport individual, suport en petit grup, agrupaments flexibles, docència compartida, etc.), preferentment dins l'aula ordinària.
E5	Garantir, en les programacions curriculars, l'organització i els recursos necessaris per atendre tothom en funció de les seves destreses i capacitats.
E6	Diversificar les formes d'avaluació per donar resposta a diversos estils d'aprenentatge.
E7	Tenir en compte les orientacions i recursos sobre estructura i gestió de recursos en l'àmbit de centre que aporta aquesta aplicació informàtica.
F Disposem de materials i recursos que facilitin l'atenció a la diversitat.	
F1	Crear un banc de recursos per desenvolupar una educació inclusiva.
F2	Tenir en compte les orientacions i recursos sobre inclusió digital que aporta la XTEC.
F3	Tenir en compte les orientacions i recursos sobre educació intercultural en l'àmbit de centre que aporta aquesta aplicació informàtica.
F4	Tenir en compte les orientacions i recursos sobre coeducació en l'àmbit de centre que aporta aquesta aplicació informàtica.
G Formem la comunitat escolar en hàbits i estratègies que potenciïn l'educació inclusiva.	

INCLUSIÓ Àmbit CENTRE	
G1	Incloure en el Pla de formació de centre actuacions formatives relacionades amb l'atenció a la diversitat i la inclusió.
G2	Donar a conèixer a la comunitat escolar espais de debat, jornades i formació sobre educació inclusiva.
H Recollim i difonem les bones pràctiques realitzades al voltant de l'educació inclusiva.	
H1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
H2	Aportar les experiències que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals d'intercanvi o pràctica compartida (xtec.cat), etc.
I Avaluem les mesures destinades a fomentar l'educació inclusiva entre la comunitat escolar i ho recollim en la memòria anual del centre.	
I1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre les mesures i actuacions destinades a fomentar l'educació inclusiva en el centre.
I2	Incloure en la memòria anual la valoració de les actuacions realitzades per promoure l'educació inclusiva, elaborant, si escau, propostes de millora.

INCLUSIÓ Àmbit AULA	
A Desenvolupem, en el marc de l'acció tutorial, mesures, estratègies i actuacions per educar l'alumnat en el respecte a la diversitat i la inclusió.	
A1	Incloure, en el marc de l'acció tutorial, actuacions de cohesió de grup.
A2	Potenciar els espais de tutoria per establir diàlegs sobre el respecte a la diferència i a la diversitat.
A3	Intervenir de manera ràpida i amb fermesa per erradicar actituds i expressions discriminatòries o qualsevol acte de violència.
A4	Revisar les relacions que es donen dins l'aula, mitjançant sociogrames, per ajudar que siguin igualitàries i no discriminatòries.
A5	Reorganitzar periòdicament els grups i/o llocs de treball dins l'aula per fomentar la relació entre l'alumnat.
A6	Potenciar la tutoria individualitzada i la tutoria entre iguals.
B Desenvolupem un currículum inclusiu.	

INCLUSIÓ Àmbit AULA	
B1	Fer ús de materials específics per sensibilitzar l'alumnat en una educació inclusiva.
B2	Comprovar que els materials educatius utilitzats estan impregnats de valors inclusius (equitat, atenció i respecte a la diversitat, etc.).
B3	Introduir en el currículum ordinari referències a persones o situacions que han hagut de vèncer greus dificultats per aconseguir la seva integració.
B4	Incorporar la perspectiva intercultural a les accions educatives i a les àrees del currículum.
B5	Fomentar l'esperit crític per identificar, revisar i superar qualsevol situació de desigualtat (currículum ocult, discriminacions, etc.).
B6	Promoure accions de servei comunitari des del currículum per potenciar la inclusió i l'arrelament al territori de l'alumnat amb risc d'exclusió.
C Utilitzem estratègies i metodologies que afavoreixen l'educació inclusiva i l'atenció a la diversitat.	
C1	Detectar les necessitats específiques dels alumnes (físiques, cognitives, afectives i relacionals, i socials).
C2	Utilitzar diversos mètodes d'ensenyament i aprenentatge.
C3	Fer ús de mètodes d'aprenentatge cooperatiu (treball d'investigació, ensenyament recíproc, aprenentatge entre iguals, projectes compartits, etc.).
C4	Fer servir materials específics per atendre la diversitat de l'alumnat.
C5	Tenir en compte les orientacions i recursos sobre coeducació en l'àmbit de l'aula que aporta aquesta aplicació informàtica.
C6	Tenir en compte les orientacions i recursos sobre educació intercultural en l'àmbit de l'aula que aporta aquesta aplicació informàtica.
D Disposem d'estratègies concretes per implicar les famílies en risc d'exclusió en el procés escolar i educatiu dels seus fills.	
D1	Utilitzar l'aplicació informàtica Escola i Famílies per tal de fomentar l'acció tutorial compartida.
D2	Establir les mesures necessàries i els compromisos entre família i tutor del centre en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu per garantir l'èxit educatiu dels seus fills.

INCLUSIÓ Àmbit ENTORN	
A Sensibilitzem i orientem les famílies en la necessitat d'educar els seus fills i filles en la inclusió i el respecte a la diversitat.	
A1	Utilitzar els recursos i orientacions de l'espai Famílies del web del Departament d'Educació referents a l'educació en valors i orientar-ne l'ús.
A2	Tenir en compte, en la formació entre iguals per a famílies, els mòduls formatius referents a l'acompanyament escolar a casa i el respecte que ofereix l'espai Famílies del web del Departament d'Educació.
A3	Potenciar la participació dels docents en la formació de les famílies per tal de compartir experiències i donar continuïtat i coherència a la tasca educativa.
A4	Organitzar conjuntament amb les AMPA activitats i jornades que fomentin la convivència, el coneixement mutu entre les famílies i el respecte a la diversitat.
A5	Utilitzar les orientacions que aporta l'aplicació Escola i Famílies per facilitar l'acollida i participació de les noves famílies a l'entorn del centre.
B Participem en xarxes de centres que treballen l'educació inclusiva i l'atenció a la diversitat.	
B1	Col·laborar amb els centres de l'entorn en l'elaboració i desenvolupament de projectes (de caire artístic, musical, cívic, etc.) que fomentin la inclusió, la igualtat d'oportunitats i el respecte a la diversitat.
B2	Intercanviar experiències i estratègies al voltant de l'educació inclusiva.
C Ens coordinem amb les administracions locals per dur a terme actuacions concretes de foment de l'educació inclusiva.	
C1	Impulsar amb l'administració local el desenvolupament de Plans educatius d'entorn o altres projectes socioeducatius que afavoreixen la cohesió social.
C2	Col·laborar amb l'administració local en l'elaboració de projectes de convivència d'àmbit comunitari.
C3	Elaborar protocols de prevenció, detecció i intervenció davant situacions de conflicte d'àmbit comunitari.
C4	Treballar coordinadament amb els serveis educatius en relació amb l'alumnat amb necessitats educatives especials (CRP, EAP, ELIC, CREDA, CREDV, etc.)
C5	Promoure la participació de l'alumnat i els seus representants en trobades i experiències que eduquen en la pràctica de valors cívics, democràtics i inclusius (Consell dels infants, Consell de joves, trobades comarcals de delegats, audiències públiques, etc.).
D Ens coordinem amb institucions i entitats de l'entorn per promoure una educació inclusiva.	

INCLUSIÓ Àmbit ENTORN	
D1	Promoure i valorar la participació i implicació de l'alumnat en activitats extraescolars i l'educació en el lleure per reduir les desigualtats i afavorir el sentiment de pertinença i l'arrelament en el territori.
D2	Potenciar les relacions de partenariat amb altres entitats de l'entorn per tal d'implicar l'alumnat en accions conjuntes que afavoreixin el seu èxit educatiu.
D3	Col·laborar amb les entitats de l'entorn per promoure accions de servei comunitari.
D4	Coordinar els recursos i les tasques educatives amb els serveis de suport a l'alumnat que temporalment necessita una escolarització no ordinària (aules hospitalàries, atenció domiciliària, etc.).
D5	Col·laborar amb els mitjans de comunicació d'àmbit local (ràdio, premsa, televisió) per fer difusió d'experiències i bones pràctiques de convivència, coneixement mutu, respecte a la diversitat i cohesió social.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

9. Resolució de conflictes

Resolució de conflictes per abordar de manera efectiva les tensions inevitables del dia a dia i proposar accions i protocols per a la reconciliació entre les parts, reparar els danys i establir les bases per evitar-ne la repetició.

S'hi poden desenvolupar els temes següents:

- Absentisme
- Conflictes greus
- Gestió i resolució positiva dels conflictes

9.1 Absentisme

Què és l'absentisme?

L'absentisme és l'absència reiterada i no justificada, dins l'horari escolar, d'alumnat en edat d'escolarització obligatòria en el centre educatiu on està matriculat.

Introducció

El terme absentisme s'utilitza per expressar diferents situacions de ruptura escolar. Així, se sol emprar també per indicar situacions de desescolarització o abandonament escolar. És per això que calí aclarir aquests conceptes:

- **No-escolarització:** Fa referència al fet que els progenitors, els titulars de la tutela o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria no gestionin la plaça escolar corresponent sense una causa que ho justifiqui.
- **Abandó escolar:** Implica el cessament indefinit de l'assistència a la plaça escolar corresponent per l'infant o l'adolescent en període d'escolarització obligatòria. L'abandonament suposa una ruptura definitiva amb l'escola i els alumnes esdevenen desconeguts per a l'escola tot i estar-hi matriculats.
- **Desescolarització:** Fa referència a aquell alumnat que deixa d'estar matriculat en un centre educatiu.

Mentre que la no-escolarització sol produir-se en les primeres edats, l'abandó escolar i la desescolarització són problemàtiques més presents entre els 12 i els 16 anys.

L'absentisme té un gran ventall, des del puntual fins al crònic. El centre educatiu, amb la xarxa del seu entorn, n'ha de tenir en compte els diferents graus i tipus a l'hora de dissenyar protocols d'actuació.

Pel que fa a les causes, en alguns casos, l'absentisme pot expressar una actitud d'estranyament i desmotivació davant l'escola però també pot ser una forma de transgressió de les normes o de desvinculació enfront de la cultura escolar. En qualsevol cas, cal tenir en compte els factors de risc que poden afavorir l'aparició de casos d'absentisme i abandó escolar ja siguin de caràcter personal, familiar, contextual, curricular, etc. i que, a vegades, pot ser resultat d'una combinació d'aquests factors.

Malgrat això, les respostes davant l'absentisme no poden focalitzar-se en l'alumne/a absentista com a problema sinó en l'entorn en què es produeix, incidint i analitzant les causes de l'absentisme més enllà de les intervencions normatives i reactives que poden acabar cronificant-lo. Els centres educatius, en el marc de la comissió de convivència, establiran un espai de coordinació per al tractament de l'absentisme escolar on participaran professionals externs del centre.

Els plans integrals d'intervenció s'han de situar i entendre en el marc d'una escola inclusiva, acollidora i oberta, lligats a projectes de millora d'estratègies metodològiques i organitzatives adreçades a facilitar la reincorporació de l'alumnat a l'aula.

[Marc normatiu](#)

ABSENTISME		Àmbit CENTRE
A Sensibilitzem el claustre en la importància d'intervenir amb rapidesa i de forma coordinada davant situacions d'absentisme.		
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.) sobre absentisme.	
A2	Informar el claustre sobre les diverses situacions relacionades amb la no assistència a classe: no-escolarització, absentisme, abandó escolar.	
B Incorporem el principi general del dret i el deure a l'escolarització en el Projecte educatiu de documents del centre.		
B1	Incloure en el Projecte educatiu de centre el dret dels alumnes a l'escolarització i el deure d'assistir a classe.	
B2	Incloure en la carta de compromís educatiu, entre els compromisos de la família, el de garantir l'assistència a classe de l'alumnat.	
B3	Preveure, en la programació general anual de centre, les dates de celebració i commemoració de les confessions religioses presents al centre.	
B4	Concretar, en el pla d'acollida del centre, actuacions específiques destinades a la reincorporació al centre de l'alumnat absentista.	
B5	Establir, en el pla d'acció tutorial, mesures i estratègies de seguiment i orientació del'alumnat en risc d'absentisme.	
C Recollim en les NOFC una normativa clara i eficient referent a l'abordatge integral de l'absentisme.		
C1	Concretar en les NOFC el procediment d'actuació en situacions d'absentisme.	
C2	Preveure en les NOFC el mecanisme per justificar les faltes d'assistència de l'alumnat durant la celebració de determinades festivitats religioses, segons els acords establerts entre l'estat i diferents confessions religioses.	
D Disposem de mecanismes per a la prevenció de l'absentisme.		
D1	Preveure actuacions concretes en el procés d'acollida de l'alumnat en situació de risc i exclusió social.	
D2	Realitzar actuacions d'acompanyament i suport a l'alumnat amb factors de risc i a les seves famílies (seguiment individual, entrevistes periòdiques, etc.)	
D3	En el cas de comptar amb la figura del promotor escolar del poble gitano, afavorir el treball conjunt per garantir l'escolarització òptima de tot l'alumnat i actuar davant l'absentisme escolar.	
D4	Disposar d'indicadors que permetin a la comunitat escolar identificar l'alumnat amb factors de risc d'absentisme.	
E Desenvolupem estratègies i actuacions per intervenir davant situacions d'absentisme escolar.		

ABSENTISME		Àmbit CENTRE
E1	Establir un procés de comunicació i coordinació entre els diferents agents implicats del centre davant situacions d'absentisme.	
E2	Posar-se en contacte amb les famílies de forma immediata en detectar casos d'absentisme i recordar l'obligació de l'assistència.	
E3	Incloure en les reunions d'equip docent l'anàlisi de l'absentisme, les possibles causes i les propostes de millora.	
E4	Coordinar amb l'equip docent la intervenció d'especialistes a l'aula (orientadors, EAP, vetlladors, etc.).	
E5	Programar itineraris específics i/o plans individuals per facilitar la incorporació de l'alumnat després d'un període d'absentisme.	
E6	Coordinar-se amb el treballador social o tècnic d'integració social en la presa de mesures enfront l'absentisme.	
E7	Establir, d'acord amb el protocol d'absentisme, funcions ben definides per als diferents professionals.	
E8	Promoure, com a mesures correctores a les faltes injustificades d'assistència a classe i de puntualitat, pràctiques restauratives en benefici de la comunitat.	
F Disposem d'un protocol de prevenció, detecció i intervenció sobre absentisme.		
F1	Elaborar un protocol de prevenció, detecció i intervenció d'àmbit comunitari sobre absentisme en coordinació amb l'administració local i els agents educatius del territori.	
F2	Difondre entre la comunitat escolar el protocol de prevenció, detecció i intervenció sobre absentisme.	
G Afavorim un procés d'autoaprenentatge en relació amb l'absentisme.		
G1	Crear una comissió d'absentisme que s'encarregui, entre altres tasques, de fer una anàlisi i seguiment global de l'absentisme.	
G2	Traspassem a la comunitat escolar les possibles causes de l'absentisme i les propostes de millora elaborades per la comissió d'absentisme.	
H Recollim i divulguem les bones pràctiques en relació a la gestió i resolució de casos d'absentisme.		
H1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.	
H2	Aportar les experiències al voltant de la gestió dels casos d'absentisme que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, a les reunions amb altres centres de l'entorn, etc.	
H3	Compartir i donar a conèixer les bones pràctiques d'altres països.	

ABSENTISME		Àmbit CENTRE
I Avaluem les mesures i actuacions realitzades en el centre per fer front als casos d'absentisme i ho recollim en la memòria anual del centre.		
I1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre la gestió dels casos d'absentisme	
I2	Incloure en la memòria anual la valoració de les actuacions realitzades per a la gestió dels casos d'absentisme, elaborant, si escau, propostes de millora.	

ABSENTISME Àmbit AULA		
A Treballem la prevenció de l'absentisme.		
A1	Treballar les orientacions i recursos dels temes del Projecte de convivència que afavoreixin un clima de centre acollidor i inclusiu (Inclusió, Acollida, etc.).	
A2	Donar a conèixer a l'alumnat les Normes d'organització i funcionament de centre (NOFC) i les conseqüències previstes pel seu incompliment.	
B Estimulem el compromís de l'alumnat en el propi procés educatiu per afavorir la seva assistència.		
B1	Fer un seguiment i acompanyament individualitzat de l'alumnat amb risc mitjançant la tutoria (traspàs d'informació, full de seguiment acadèmic, entrevistes personals, etc.).	
B2	Fer un seguiment i acompanyament molt acurat de l'alumnat amb risc mitjançant la tutoria individualitzada en els períodes de canvi d'etapa.	
B3	Fer ús de mètodes d'aprenentatge cooperatiu i avaluació formativa (treball d'investigació, ensenyament recíproc, aprenentatge entre iguals, projectes compartits, etc.) per potenciar un clima integrador a l'aula.	
B4	Reflexionar amb els alumnes sobre les conseqüències negatives de l'absentisme (endarreriment en el procés acadèmic i educatiu, sentiments d'aïllament, manca de socialització, etc.).	
C Disposem de mecanismes àgils i eficaços per a la detecció i registre de les faltes d'assistència a classe.		
C1	Recollir en temps real i informatitzar les faltes d'assistència de l'alumnat.	
C2	Comunicar a les famílies de forma immediata qualsevol falta d'assistència dels alumnes no justificada prèviament (via telefònica, sms, e-mail, etc.).	
C3	Afegir al registre de les faltes d'assistència dades qualitatives (possibles causes, circumstàncies, processos, etc.) que permetin l'anàlisi i el seguiment de l'alumnat.	

ABSENTISME Àmbit AULA	
C4	Fer una anàlisi de les dades registrades i d'altres factors (conductes explicitades per l'alumne, informacions aportades per altres professionals, etc.) que permetin identificar casos amb risc d'absentisme.
D Preveiem activitats d'acollida i adaptació per a l'alumnat que s'incorpora després d'un període d'absentisme.	
D1	Elaborar i realitzar proves d'avaluació per determinar el nivell competencial dels alumnes que es reincorporen al centre després d'un període de no-assistència.
D2	Determinar horaris o agrupacions que afavoreixin la permanència de l'alumnat al centre.
D3	Fer un seguiment individualitzat dels alumnes que s'incorporen al centre després d'un període d'absentisme per garantir-ne al màxim la integració.
D4	Disposar de materials amb continguts curriculars per tal de donar resposta a les necessitats de l'alumnat absentista que es reincorpora al centre després d'un període d'absentisme.
D5	Fer signar a l'alumnat absentista (a partir del primer curs de l'educació secundària obligatòria o, si es veu oportú, cicle superior d'educació primària), en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu, els compromisos que ha d'adquirir per reconduir la seva situació.
E Disposem d'estratègies concretes per implicar l'alumnat en la lluita contra l'absentisme.	
E1	Fomentar la xarxa de suport entre iguals (tutoria entre iguals, alumnat mediador, etc.) com a element integrador de l'alumnat absentista.
F Disposem d'estratègies concretes per implicar les famílies en la lluita contra l'absentisme.	
F1	Establir les mesures necessàries i els compromisos entre família i tutor del centre en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu per estimular la millora de l'assistència de l'alumnat en el centre.
F2	Utilitzar l'aplicació informàtica Escola i Famílies per tal d'implicar les famílies en l'acció tutorial.
F3	Utilitzar els recursos i orientacions que ofereix l'espai Famílies del web del Departament d'Educació referents a l'acompanyament escolar dels fills i orientar-ne l'ús.

ABSENTISME Àmbit ENTORN	
A Impliquem les famílies per evitar situacions d'absentisme.	
A1	Donar a conèixer a les famílies les Normes d'organització i funcionament de centre (NOFC) i les conseqüències previstes pel seu incompliment.
A2	Organitzar conjuntament amb les AMPA activitats que facilitin a les famílies indicadors de detecció i pautes d'actuació sobre situacions de risc que poden provocar absentisme (desmotivació, consum d'alcohol i drogues, assetjament entre iguals, etc.).
A3	Utilitzar les orientacions i recursos que aporta l'aplicació Escola i Famílies per afavorir l'acollida, la participació, i la informació i comunicació a les famílies, especialment a les de l'alumnat en risc.
A4	Promoure l'escolarització i la prevenció de l'absentisme mitjançant l'acompanyament a l'alumnat de risc i les seves famílies.
A5	Promoure espais de relació entre el centre i les famílies de l'alumnat absentista per tal de facilitar la seva implicació en l'escolaritat dels fills.
A6	Abordar en el treball amb les famílies el condicionant del gènere en l'absentisme escolar.
B Ens coordinem amb altres centres per intercanviar experiències i pràctiques sobre la gestió i el tractament dels casos d'absentisme.	
B1	Intercanviar experiències i estratègies al voltant de la gestió i el tractament dels casos d'absentisme.
B2	Dur a terme un seguiment i una orientació molt pautada dels casos de risc d'absentisme en la transició entre les diferents etapes educatives (primària- secundària, secundària- ensenyaments postobligatoris o programes de formació i inserció).
C Ens coordinem amb les administracions locals per dur a terme actuacions concretes per combatre l'absentisme.	
C1	Promoure l'elaboració de protocols d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció enfront l'absentisme.
C2	Promoure mesures comunitàries de control d'assistència al centre (el monitor despertador, etc.).
C3	Col·laborar en l'elaboració d'un possible pla d'acompanyament municipal que orienti les famílies en risc d'absentisme.
D Ens coordinem amb les entitats esportives, culturals i de lleure de l'entorn escolar per promoure una dimensió educativa de la seva activitat a favor de la convivència.	
D1	Col·laborar amb les entitats de l'entorn per promoure mesures que facilitin la detecció de situacions de risc que poden provocar absentisme (consum d'alcohol i drogues, assetjament entre iguals, etc.).

ABSENTISME Àmbit ENTORN	
D2	Coordinar-se amb les entitats de l'entorn per promoure, com a mesures correctores a les faltes injustificades d'assistència o puntualitat, pràctiques restauratives en benefici de la comunitat (esplais o casals, entitats cíviques, esportives, etc.).

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

9.2 Conflictes greus

Què entenem per conflictes greus?

Els conflictes greus son aquelles conductes tipificades en l'article 37 de la [Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació](#); entre d'altres, indisciplina, injúries, amenaces, agressions i vexacions personals, danys materials i patrimonials, alteració injustificada i greu de les activitats del centre, possessió de mitjans o substàncies perjudicials per a la salut, etc. Aquestes conductes s'han de considerar especialment greus quan impliquin discriminació per raó de gènere, sexe, raça, naixença o qualsevol altra condició personal o social dels afectats.

Introducció

Els conflictes greus perjudiquen notablement la convivència del centre, perquè generen sentiments d'indefensió, inseguretat i angoixa. Poden afectar qualsevol membre de la comunitat educativa, i es poden produir en el propi centre o en el seu entorn immediat.

A més de les conductes greus esmentades amb anterioritat, també cal considerar els casos protagonitzats per agents externs però relacionats d'alguna manera amb el centre, com són les lesions i baralles amb armes blanques, les amenaces i agressions per part de grups juvenils violents, el tràfic de drogues, l'evidència de maltractaments físics i psicològics, l'abús sexual, el vandalisme i els robatoris importants.

Les normes d'organització i funcionament del centre, tal com indica l'article 24 del [Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius](#), han d'establir les mesures correctores i sancionadores que s'aplicaran davant les faltes o irregularitats comeses pels alumnes, que s'han d'inscriure en el marc de l'acció educativa i han de tenir com a finalitat contribuir a la millora del seu procés educatiu.

Per tal de donar resposta a situacions greument contràries a la convivència com l'assetjament, el ciberassetjament, les conductes d'odi i discriminació, la radicalització extremista i els maltractaments i abusos sexuals en l'àmbit educatiu, el Departament d'Educació ha elaborat protocols específics de prevenció, detecció i intervenció que ofereixen un circuit sistematitzat, orientacions i recursos per actuar de manera coordinada i eficaç, garantint la seguretat de tots els membres de la comunitat escolar. Cal destacar la importància de, a més de tenir en compte l'edat de l'alumnat, defugir de la improvisació per poder treballar coordinadament amb els professionals del centre i amb els agents educatius de l'entorn.

Aquests protocols recullen que davant d'un conflicte greu, a més de la sanció corresponent, cal tenir en compte la possibilitat d'utilitzar mesures de reparació o de reconciliació per tal de restablir la confiança entre les persones, com, entre d'altres, la mediació escolar, o la realització d'activitats d'utilitat social per al centre educatiu o per a la comunitat, així com el disseny d'una intervenció educativa que doni suport a les parts implicades en el conflicte, les seves famílies i el grup classe.

D'acord amb la [Resolució ENS/585/2017](#), de 17 de març, per la qual s'estableix l'elaboració i la implementació del Projecte de convivència en els centres educatius dins el marc del Projecte educatiu de centre, els centres educatius del Servei d'Educació de Catalunya han d'incloure en el seu projecte de convivència la concreció dels protocols per a la millora de la convivència.

Marc normatiu

CONFLICTES GREUS Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre en la necessitat d'implicar tota la comunitat educativa enfront els conflictes greus.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.) sobre la necessitat, davant els conflictes greus, d'intervenir amb rapidesa i de forma coordinada, així com evitar-ne un tractament alarmista.
B Incorporarem els principis i mesures que garanteixin una bona convivència en el centre al Projecte educatiu i a la resta de documents del centre.	
B1	Incloure en el Projecte educatiu de centre el dret dels membres de la comunitat escolar a conviure en un bon clima i el deure de facilitar-lo.
B2	Establir, en la carta de compromís educatiu, els compromisos entre família i escola en matèria de convivència.
C Recollim en les NOFC una normativa clara i eficient referent a les faltes greument perjudicials per a la convivència en el centre.	
C1	Utilitzar les orientacions que aporta el tema Norma de l'aplicació informàtica del projecte de convivència per desenvolupar el marc normatiu propi del centre.
C2	Concretar en les NOFC quines conductes contràries a la convivència seran considerades faltes greus, així com les sancions i mesures educatives conseqüents.
C3	Recollir en les NOFC la normativa vigent que fa referència a les faltes greument perjudicials per a la convivència.
C4	Difondre les NOFC entre tots els membres de la comunitat escolar.
D Desenvolupem estratègies per detectar qualsevol fet susceptible de ser considerat com a conflicte greu.	
D1	Donar a conèixer entre la comunitat escolar els indicadors dels protocols per a la millora de la convivència que permetin identificar situacions de conflicte greu en el centre.
D2	Implicar l'alumnat en la detecció de possibles conflictes.
D3	Assignar personal que vigili les hores d'esbarjo, les entrades i sortides, i altres espais del centre.
D4	Posar a l'abast de la comunitat escolar diversos canals de comunicació (contacte personal, e-mail, bústia, telèfon, etc.) per facilitar la detecció d'incidents greus.
D5	Recollir sistemàticament els conflictes greus que es produeixen en l'àmbit escolar i els elements personals, causals i contextuals que en permetran l'anàlisi posterior.
E Implementem els protocols d'àmbit convivencial elaborats pel Departament d'Educació, en cas de necessitat.	

CONFLICTES GREUS Àmbit CENTRE	
E1	Adequar a les necessitats i context del centre els protocols marc per a la millora de la convivència elaborats pel Departament d'Educació.
E2	Implementar els protocols per a la millora de la convivència elaborats pel Departament d'Educació.
F Analitzem i fem un seguiment dels casos de conflictes greus per facilitar un procés d'autoaprenentatge en el centre.	
F1	Mantenir informat l'equip docent del seguiment i la resolució dels casos de conflictes greus.
F2	Analitzar el nombre i la tipologia de conflictes que es donen en l'àmbit escolar per dissenyar estratègies de prevenció, detecció i intervenció.
F3	Fer conèixer a tota la comunitat educativa l'existència i funcionament de la Unitat de Suport a la Convivència Escolar (USCE), que ofereix assessorament telefònic i també presencial en el cas que els serveis territorials ho considerin necessari.
F4	Garantir que les mesures correctores i sancionadores incloguin accions educatives.
F5	Promoure, com a mesures correctores a les conductes contràries a les normes de convivència, pràctiques restauratives en benefici de la comunitat tant dins (manteniment, neteja, acompanyament, etc.) com fora del centre (llars d'infants, casals d'avis, etc.).
G Formem la comunitat educativa en tècniques i destreses de gestió i resolució de conflictes.	
G1	Oferir, en el marc del Pla de formació de centre, formació al professorat i, si s'escau, a les famílies, al PAS i a l'alumnat, sobre la gestió i resolució dels conflictes.
G2	Divulgar entre la comunitat escolar cursos de formació sobre situacions de risc (consum de drogues i alcohol, violència masclista, Internet segura, etc.).
H Recollim i divulguem les bones pràctiques en relació a la gestió i resolució de casos de conflictes greus.	
H1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
H2	Aportar les experiències al voltant de la resolució de casos de conflictes greus que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn.
I Avaluem les mesures i actuacions realitzades en el centre per fer front als casos de conflictes greus i ho recollim en la memòria anual del centre.	
I1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre la resolució dels casos de conflictes greus.

CONFLICTES GREUS Àmbit CENTRE	
I2	Incloure la valoració de l'aplicació dels protocols d'àmbit convivencial elaborats pel Departament d'Educació en la memòria anual, elaborant, si escau, propostes de millora.

CONFLICTES GREUS Àmbit AULA	
A Treballem amb l'alumnat la prevenció i la gestió positiva dels conflictes a l'aula.	
A1	Treballar les orientacions i recursos del tema Educar en la gestió positiva dels conflictes del Projecte de convivència.
A2	Actuar abans que l'acumulació de diversos conflictes lleus esdevingui un conflicte greu.
A3	Donar a conèixer les Normes d'organització i funcionament de centre (NOFC) i les conseqüències previstes pel seu incompliment.
B Detectem els conflictes greus que esdevenen a l'aula.	
B1	Utilitzar pautes d'observació amb indicadors per a la detecció de situacions de conflicte (assetjament, ciberassetjament, maltractament, NGJOV, etc.), recollits en els protocols per a la millora de la convivència.
C Intervenim de forma ràpida i efectiva davant qualsevol conflicte greu.	
C1	Actuar amb rapidesa i fermesa davant qualsevol situació de violència (agressions verbals, no verbals, amenaces, intimidacions, etc.).
C2	Comunicar de forma ràpida i immediata a la direcció del centre qualsevol conflicte greu que esdevingui a l'aula.
C3	Recollir sistemàticament els conflictes que es produeixen a l'aula i els elements que ens en permetran l'anàlisi i el seguiment.
C4	Utilitzar les orientacions d'intervenció a l'aula, recollides en els diferents protocols per a la millora de la convivència elaborats pel Departament d'Educació.
D Analitzem amb els alumnes els conflictes esdevinguts a l'aula per facilitar un procés d'autoaprenentatge.	
D1	Treballar amb el grup-classe els elements personals, causals i contextuais dels conflictes i acordar propostes de millora.
D2	Treballar amb el grup classe, en casos de situacions o conductes greument perjudicials per a la convivència, les propostes d'actuació de suport al grup.

CONFLICTES GREUS Àmbit AULA	
D3	Incidir en les conseqüències negatives dels conflictes greus (pèrdua de confiança entre els membres del grup, sancions, sentiments d'impotència i frustració, etc.).
E Disposem d'estratègies concretes per implicar l'alumnat en la resolució de conflictes greus.	
E1	Fomentar la xarxa de suport entre iguals (tutoria entre iguals, alumnat mediador, etc.) com a element facilitador en la intervenció en casos de conflictes greus.
E2	Implicar en la resolució de conflictes greus l'alumnat afectat (fitxes de reflexió, proposta de pràctiques reparadores i restauratives com a mesura reparadora i conciliadora un cop aplicada la mesura correctora o sanció).
E3	Utilitzar diverses estratègies (assemblea de classe, 'role-playing', cercles restauratius, etc.) en la resolució dels conflictes greus esdevinguts a l'aula.
F Disposem d'estratègies concretes per implicar el professorat i altres professionals en la resolució de conflictes greus amb l'alumnat.	
F1	Coordinar amb l'equip docent estratègies i actuacions (reorganitzar espais, seguiment de l'alumnat, etc.) per dur a terme a l'aula.
F2	Coordinar amb l'equip docent la intervenció d'especialistes a l'aula (intervenció orientadors/es, EAP, vetllador, etc.).
F3	Contemplar mesures específiques en la reincorporació de l'alumnat a l'aula, ja sigui víctima o agressor, després d'algun conflicte greu.
G Disposem d'estratègies concretes per implicar les famílies en la resolució dels conflictes greus amb l'alumnat.	
G1	Recollir en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu les mesures necessàries i els compromisos entre família, tutor del centre i alumne (a partir del primer curs de l'educació secundària obligatòria o, si es veu oportú, cicle superior d'educació primària) en la resolució dels conflictes greus amb l'alumnat.

CONFLICTES GREUS Àmbit ENTORN	
A Impliquem les famílies en la gestió i resolució dels conflictes greus amb l'alumnat.	
A1	Donar a conèixer a les famílies les Normes d'organització i funcionament de centre (NOFC) i les conseqüències previstes pel seu incompliment.
A2	Informar amb rapidesa les famílies d'alumnes implicats en algun conflicte greu per tal de fer-les copartípeps de l'aplicació de possibles mesures provisionals.

CONFLICTES GREUS Àmbit ENTORN	
A3	Informar adequadament les famílies dels seus drets i deures en cas d'incoar un expedient disciplinari al seu fill.
A4	Organitzar conjuntament amb les AMPA activitats que facilitin a les famílies indicadors de detecció i pautes d'actuació sobre situacions de risc per als seus fills (consum d'alcohol i drogues, mal ús de les tecnologies, assetjament entre iguals, violència xenòfoba o de gènere, etc.).
B Ens coordinem amb altres centres per intercanviar experiències i pràctiques sobre la gestió i el tractament dels conflictes greus.	
B1	Intercanviar experiències i estratègies al voltant de la gestió i el tractament dels conflictes greus.
C Ens coordinem amb l'administració local i altres agents territorials per dur a terme actuacions concretes per combatre situacions de risc i conflictes externs.	
C1	Mantenir contacte periòdic al llarg de tot el curs escolar amb els agents de seguretat pública (Junta Local de Seguretat, ORC) i d'atenció social i sanitària del municipi.
C2	Comunicar a la policia o al Ministeri Fiscal qualsevol fet que pugui ser constitutiu de delictes o falta perseguible penalment.
C3	Confeccionar projectes d'àmbit comunitari per a la millora de la convivència.
C4	Col·laborar a proporcionar entorns escolars segurs (enllumenament dels carrers, manteniment del mobiliari urbà, dels parcs i jardins, etc.).
C5	Coordinar-se amb les administracions locals per promoure, com a mesures correctores a les conductes contràries a les normes de convivència, pràctiques restauratives en benefici de la comunitat (llars d'infants, casals d'avis, etc.).
C6	Elaborar protocols d'àmbit comunitari sobre assetjament i ciberassetjament segons les pautes establertes pel Departament d'Educació.
C7	Elaborar protocols d'àmbit comunitari sobre maltractament infantil i adolescent segons les pautes establertes pel Departament d'Educació.
C8	Elaborar protocols d'àmbit comunitari sobre conductes d'odi i discriminació segons les pautes establertes pel Departament d'Educació.
D Ens coordinem amb les entitats esportives, culturals i de lleure de l'entorn escolar per promoure accions que facilitin la convivència.	
D1	Col·laborar amb les entitats de l'entorn per detectar situacions de conflicte (assetjament, ciberassetjament, maltractament, etc.).
D2	Coordinar-se amb les entitats de l'entorn per promoure, com a mesures correctores a les conductes contràries a les normes de convivència, pràctiques restauratives en benefici de la comunitat (esplais o casals, entitats cíviques, esportives, etc.).

CONFLICTES GREUS Àmbit ENTORN	
D3	Col·laborar amb els mitjans de comunicació locals (ràdio, premsa, televisió, etc.) per promoure un tractament no alarmista dels temes de violència o conflictes greus.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

9.3 Gestió i resolució positiva dels conflictes

Què entenem per conflictes lleus?

Els conflictes lleus són un conjunt de conductes contràries a les normes de convivència del centre. Es tracta, majoritàriament, de conductes disruptives a l'aula i situacions de conflicte interpersonal.

Són considerades conductes contràries a la convivència totes les tipificades per l'article 37.1 de la Llei d'Educació, quan no siguin de caràcter greu, i també les faltes injustificades d'assistència a classe i de puntualitat.

Introducció

Els conflictes lleus són font de malestar i dificulten el dia a dia en el centre. Són conductes a les quals, sovint, cal dedicar molt de temps i d'esforços i que tenen efectes negatius sobre el clima relacional i sobre el procés d'ensenyament-aprenentatge. Moltes d'aquestes conductes disruptives es poden evitar o minimitzar plantejant estratègies de gestió eficaç d'aula que inclouen, entre altres, la diversificació de metodologies, el treball en equip, el treball per projectes, les programacions multinivell, etc. Així mateix, l'adquisició d'estratègies proactives possibilita que l'alumnat sigui competent per resoldre el conflicte en la seva fase inicial. En aquest sentit, el tema Educar en la Gestió positiva dels conflictes d'aquesta aplicació té com a objectiu principal proporcionar a l'alumnat les eines, les estratègies i les habilitats necessàries per entendre el conflicte com una oportunitat d'aprenentatge i gestionar-lo de manera constructiva per tal de transformar-lo eliminant els elements violents.

En el cas que, malgrat les mesures preventives i proactives tant a nivell individual com grupal, el conflicte es produeixi o persisteixi, caldrà posar en marxa estratègies d'intervenció. En aquest sentit, les Normes d'organització i funcionament de centre han de recollir quines són les conductes considerades faltes lleus i determinar les mesures correctores i sancionadores oportunes. Aquestes han de tenir un caràcter reparador i restauratiu i, sempre que sigui concordant, poden incloure alguna activitat d'utilitat social per al centre o l'entorn.

D'altra banda, les mesures correctores i sancionadores han de contribuir al procés educatiu dels alumnes de manera que es vetlli per la protecció dels drets dels afectats i s'asseguri el compliment dels seus deures, es garanteixi la continuïtat de les activitats del centre, amb la mínima pertorbació per a l'alumnat i professorat, i s'emprin mecanismes de mediació o altres iniciatives de resolució pacífica dels conflictes sempre que sigui pertinent.

[Marc normatiu](#)

GESTIÓ I RESOLUCIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre en la necessitat i el compromís, davant els conflictes lleus, d'implementar estratègies de gestió i resolució positiva dels conflictes.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.) sobre la necessitat, davant els conflictes lleus, d'implementar estratègies de gestió i resolució positiva dels conflictes i el servei de mediació.
A2	Analitzar els conflictes que es donen al centre i les estratègies de resolució i elaborar una diagnosi de necessitats.
B Incorporarem la gestió positiva dels conflictes en els documents del centre.	
B1	Recollir en els documents de centre (PEC, PAT, PGA...) les estratègies de gestió positiva del conflicte que s'aplicaran davant les irregularitats o faltes comeses per l'alumnat que afectin la convivència.
C Recollim en les NOFC com gestionar i resoldre els conflictes de manera positiva.	
C1	Utilitzar les orientacions que aporta el tema Norma de l'aplicació informàtica del projecte de convivència per desenvolupar el marc normatiu propi del centre.
C2	Incloure en les NOFC que les mesures sancionadores vagin acompanyades de mesures educatives i/o d'utilitat social per al centre.
C3	Recollir en les NOFC la mediació com a estratègia de gestió de conflictes.
C4	Difondre les NOFC, mitjançant diferents formats, a tots els membres de la comunitat escolar per tal de garantir el bon funcionament del centre.
C5	Incloure en les NOFC les normes d'ús del pati i altres espais (passadissos, entrades i sortides del centre, etc.) així com el funcionament de la vigilància d'aquests espais.
D Disposem de protocols, circuits i una estructura organitzativa que faciliten la gestió i resolució dels conflictes al centre.	
D1	Recollir sistemàticament els conflictes que es produeixen en l'àmbit escolar i els elements que en permetran l'anàlisi (personals, causals i contextuals).
D2	Analitzar el nombre i la tipologia de conflictes que es donen en l'àmbit escolar per dissenyar estratègies de detecció i intervenció.
D3	Elaborar pautes d'observació amb indicadors per a la detecció de conflictes.
D4	Intervenir amb rapidesa i fermesa davant rumors, prejudicis, provocacions i la utilització de llenguatge ofensiu.
D5	Elaborar protocols de detecció i intervenció en conflictes lleus.
D6	Contemplar mesures educatives entre les estratègies d'intervenció enfront els conflictes lleus.

GESTIÓ I RESOLUCIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit CENTRE	
D7	Impulsar la xarxa d'iguals per donar suport i fer seguiment de l'alumnat amb conductes disruptives (tutoria entre iguals, cercle de confiança, etc.).
D8	Dissenyar un protocol de detecció i intervenció per fer front a les conductes disruptives.
D9	Crear una aula de convivència amb una programació específica per donar resposta a l'alumnat amb conductes disruptives (reflexió sobre el conflicte, autoconcepte, autocontrol, habilitats socials, etc.).
D10	Aplicar estratègies de gestió d'aula efectiva (límits, metodologies, control i maneig de les relacions a l'aula, etc).
D11	Establir mesures d'atenció individualitzada per a l'alumnat amb conductes disruptives (atencions individualitzades, plans individualitzats, etc).
E Disposem d'un servei de mediació escolar.	
E1	Organitzar el servei de mediació.
E2	Fer difusió del servei de mediació.
E3	Establir el procés de mediació, sempre que es pugui, com a estratègia de gestió de conflictes i com a mesura reparadora o reconciliadora, un cop aplicada una mesura correctora o una sanció.
E4	Derivar cap al servei de mediació conflictes entre iguals per a la seva intervenció.
E5	Garantir espais de trobada de l'alumnat mediador per fer el seguiment i la valoració del funcionament del servei de mediació.
E6	Dotar el servei de mediació de recursos (coordinació, espai, temps, etc.).
F Formem la comunitat educativa en tècniques i destreses de gestió i resolució positiva de conflictes.	
F1	Oferir, en el marc del Pla de formació de centre, formació al professorat i, si escau, a les famílies, al PAS i a l'alumnat, sobre la gestió i resolució positiva dels conflictes.
F2	Oferir, en el marc del Pla de formació de centre, formació al professorat i, si escau, a les famílies, al PAS i a l'alumnat, sobre mediació escolar.
G Recollim i divulguem les bones pràctiques en relació a la gestió positiva dels conflictes i la mediació.	
G1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
G2	Impulsar l'intercanvi d'experiències en relació a la gestió i resolució positiva dels conflictes entre els diferents equips docents.

GESTIÓ I RESOLUCIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit CENTRE	
G3	Aportar les experiències que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals d'intercanvi o pràctica compartida (xtec.cat), etc.
G4	Utilitzar canals de comunicació per compartir amb la comunitat escolar els mecanismes i estratègies de gestió i resolució de conflictes.
H	Avaluem el funcionament dels processos d'intervenció i resolució dels conflictes i ho recollim en la memòria anual del centre.
H1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre l'aplicació de mesures d'intervenció i resolució dels conflictes per intervenir davant els conflictes lleus.
H2	Determinar el grau d'impacte, en la millora del clima de convivència del centre, de l'aplicació d'estratègies d'intervenció i resolució positiva del conflicte en la intervenció davant conflictes lleus.
H3	Incloure en la memòria anual la valoració de les actuacions realitzades en la resposta als conflictes lleus i elaborar, si escau, propostes de millora.

GESTIÓ I RESOLUCIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit AULA	
A Treballem amb l'alumnat la prevenció dels conflictes a l'aula.	
A1	Utilitzar els recursos i orientacions del tema Educar en la gestió positiva dels conflictes del Projecte de convivència.
A2	Donar a conèixer les Normes d'organització i funcionament de centre (NOFC) i les conseqüències previstes pel seu incompliment.
B Desenvolupem, en el marc de l'acció tutorial, actuacions concretes perquè l'alumnat gestioni els seus conflictes de manera positiva.	
B1	Impulsar el diàleg respectuós i l'escolta activa en els processos de gestió de conflictes a l'aula.
B2	Organitzar a les sessions de tutoria assemblees de grup per tal que tot l'alumnat participi en la gestió dels conflictes.
B3	Organitzar a les sessions de tutoria cercles restauratius per tal que tot l'alumnat participi en la gestió dels conflictes.
B4	Revisar les relacions a l'aula per intervenir en el cas que es donin situacions d'abús de poder i exclusió.
C Detectem els conflictes que es donen a l'aula.	

GESTIÓ I RESOLUCIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit AULA	
C1	Elaborar instruments de detecció de les situacions conflictives més habituals.
C2	Fer un recull sistemàtic dels conflictes d'aula i els elements que en facilitaran l'anàlisi (lloc, moment, tasca ,etc.).
C3	Utilitzar pautes d'observació amb indicadors de conductes disruptives.
C4	Elaborar de manera sistemàtica un registre de les conductes disruptives que es donen a l'aula i els elements que en facilitaran l'anàlisi (lloc, moment, tasca, en relació als companys, en relació al professorat, etc.).
D Intervenim de forma ràpida i efectiva davant qualsevol conflicte.	
D1	Mantenir una postura de tolerància zero davant qualsevol tipus d'agressió (verbal, no verbal, etc.) o conducta violenta.
D2	Actuar amb rapidesa i fermesa per evitar l'escalada del conflicte i les respostes violentes i que l'acumulació de diversos conflictes lleus derivi en un conflicte greu.
D3	Posar en marxa un protocol d'intervenció enfront conductes disruptives.
E Disposem d'estratègies concretes per implicar l'alumnat en la gestió i resolució de conflictes en l'àmbit de l'aula.	
E1	Utilitzar els canals de comunicació que ofereix la tutoria individual.
E2	Crear un espai de reflexió compartida docent - alumne per tractar les situacions conflictives que es donen a l'aula.
E3	Reflexionar sobre com afecta l'actitud individual en el clima de convivència d'aula i assumir compromisos de millora.
E4	Ajudar l'alumnat a reflexionar després de realitzar una acció, a fer-se'n responsable i a assumir les conseqüències que se'n poden derivar.
E5	Fer signar a l'alumnat (a partir del primer curs de l'educació secundària obligatòria o, si es veu oportú, cicle superior d'educació primària), en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu, els compromisos que ha d'adquirir per la gestió i resolució dels seus propis conflictes.
F Analitzem els conflictes d'aula per tal de fomentar l'autoaprenentatge.	
F1	Treballar individualment els elements personals, causals i contextuais dels conflictes per acordar propostes de millora individuals.
F2	Dur a terme accions i facilitar espais per ajudar l'alumnat a reflexionar, després d'un conflicte, sobre les possibles alternatives i les seves conseqüències.
F3	Treballar amb el grup classe els elements personals, causals i contextuais dels conflictes per acordar propostes de millora grupals.

GESTIÓ I RESOLUCIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit AULA	
G Potenciem les xarxes de suport entre l'alumnat de l'aula per gestionar positivament els conflictes entre iguals.	
G1	Aprofitar les xarxes de suport entre iguals per a la gestió i la resolució de conflictes entre iguals..
G2	Impulsar les xarxes de suport entre iguals per a la gestió i la resolució de conflictes mitjançant cercles restauratius, posant l'accent en la comunitat, les relacions i la confiança.
H Utilitzem la mediació per a la gestió positiva dels conflictes.	
H1	Garantir que a cada aula hi hagi alumnat mediador.
H2	Derivem conflictes d'aula al servei de mediació per a la seva gestió.
H3	Facilem el coneixement de la mediació com a estratègia de gestió i resolució de conflictes mitjançant situacions teatralitzades.
I Disposem d'estratègies concretes per implicar el professorat en la gestió i resolució de conflictes en l'àmbit de l'aula.	
I1	Incloure en les reunions d'equip docent l'anàlisi de conflictes, les possibles causes i les propostes de millora.
I2	Donar a conèixer a l'equip docent els protocols d'intervenció enfront els conflictes lleus i les conductes disruptives que tenen lloc a l'aula.
I3	Coordinar-se a nivell d'equip docent respecte a les actuacions i les estratègies a dur a terme a l'aula.
J Disposem d'estratègies concretes per implicar les famílies en la gestió i resolució de conflictes en l'àmbit de l'aula.	
J1	Establir les mesures necessàries i els compromisos entre família i tutor del centre en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu per estimular la implicació de les famílies i els alumnes del cicle superior d'educació primària i de l'educació secundària en el procés educatiu.

GESTIÓ I RESOLUCIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit ENTORN	
A Impliquem les famílies en la gestió i resolució dels conflictes lleus dels seus fills i filles.	
A1	Donar a conèixer a les famílies les Normes d'organització i funcionament de centre (NOFC) i les conseqüències previstes pel seu incompliment (mesures correctores i sancions).

GESTIÓ I RESOLUCIÓ POSITIVA DELS CONFLICTES Àmbit ENTORN	
A2	Recollir informació i comunicar-se amb les famílies d'alumnes implicats en conflictes lleus o que tinguin conductes disruptives per tal de fer-les copartípeps en la seva gestió i resolució.
B Ens coordinem amb altres centres per intercanviar experiències i pràctiques sobre la gestió i la resolució de conflictes lleus.	
B1	Intercanviar experiències i estratègies al voltant de la gestió i el tractament dels conflictes lleus.
B2	Crear i impulsar la xarxa de centres mediadors.
C Ens coordinem amb les administracions locals per detectar, analitzar i donar resposta als conflictes lleus que es donen a l'entorn dels centres educatius.	
C1	Impulsar una xarxa d'àmbit comunitari que detecti i analitzi els conflictes més freqüents que es produeixen a l'entorn per fer propostes d'actuació.
C2	Treballar en xarxa i de manera efectiva amb els agents de l'ordre, els mediadors de la zona i altres agents socials.
C3	Elaborar un Projecte de convivència d'àmbit comunitari.
C4	Col·laborar amb els grups de treball sobre gestió i resolució de conflictes en el marc dels PEE.
D Ens coordinem amb les entitats esportives, culturals i de lleure de l'entorn escolar per promoure l'aplicació d'estratègies de gestió i resolució positiva dels conflictes.	
D1	Coordinar-se amb les entitats de l'entorn per promoure, com a mesures correctores a les conductes contràries a les normes de convivència, pràctiques restauratives en benefici de la comunitat (esplais o casals, entitats cíviques, esportives, etc.).

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Altres recursos](#)

10. Organització de centre

Un marc organitzatiu que gestioni, faciliti, articuli i doni sentit tant a les actuacions com als processos i que potenciï un clima participatiu, positiu i creatiu.

S'hi poden desenvolupar els temes següents:

- Acollida
- Comunicació
- Estructura i gestió de recursos
- Norma
- Participació

10.1 Acollida

Què entenem per acollida?

L'acollida és el conjunt sistemàtic d'actituds i actuacions que el centre educatiu posa en funcionament per acompanyar els nous membres de la comunitat escolar, o els que s'incorporen després de processos d'absència, en la vida i la cultura del centre i, alhora, fer-los partícips dels projectes que s'hi desenvolupen. El centre educatiu ha d'elaborar un Pla d'Acollida que defineixi els procediments a seguir durant l'arribada de nous membres de la comunitat escolar (alumnes, professorat, famílies, PAS, etc.) i ha de crear una estructura organitzativa que permeti plantejar l'acollida com un procés gradual i seqüenciat en el temps, sense quedar restringida a un primer contacte o trobada inicial.

Introducció

Els processos d'acollida mereixen una atenció especial dins el projecte de convivència de centre perquè, com a primer moment de socialització, poden esdevenir un element clau per a la creació de vincles, per establir un bon clima relacional i per afavorir la implicació en el centre de tots els seus membres. En aquest sentit l'acollida no ha de ser entesa com un fet puntual, sinó com un procés continu al llarg de tota la vida escolar.

Aquests processos van adreçats a l'alumnat i les famílies, al professorat i personal de l'administració i serveis que s'incorpora al centre i a altres professionals que hi puguin intervenir, fent una atenció especial a les persones més vulnerables de qualsevol d'aquests col·lectius.

Cal remarcar que és imprescindible tenir en compte l'aspecte emocional de l'acollida inicial, especialment en el cas de l'alumnat nouvingut i de les seves famílies i dels alumnes amb necessitats educatives tant especials com específiques, per tal de facilitar l'arribada a un entorn de relació i d'aprenentatge nou i promoure l'establiment de vincles que facilitaran el procés d'adaptació al nou entorn educatiu.

D'altra banda, l'acollida a les famílies pot marcar la seva futura participació i implicació en el centre. Perquè les famílies participin del projecte educatiu del centre, cal que el puguin sentir com a propi i ser-ne part activa des d'un primer moment. En aquest sentit, el centre ha de preveure en el seu Pla d'acollida de centre actuacions específiques per a l'acollida de les famílies.

A més a més, l'acollida també ha de contemplar mesures en la reincorporació després de llargs processos d'absència dels alumnes. Per aquest motiu, cal fer un seguiment i acompanyament individualitzat de l'alumnat que es reincorpora al centre i establir les mesures educatives i els compromisos necessaris entre la família, el centre i l'alumne per garantir una correcta adaptació.

Una bona acollida ha d'afavorir i permetre compartir què es fa en el centre, per què es fa i de quina manera, com i quan poden participar les famílies en tot el procés. A més, és un bon moment per conèixer i compartir les expectatives, necessitats, responsabilitats d'ambdues parts i iniciar els primers compromisos, que poden quedar recollits en la carta de compromís educatiu.

[Marc normatiu](#)

ACOLLIDA Àmbit CENTRE	
A Considerem l'acollida com un factor fonamental per a la convivència en els centres i l'èxit educatiu de l'alumnat.	
A1	Sensibilitzar el claustre de la importància dels processos d'acollida de tots els membres de la comunitat educativa per a la seva implicació i participació posterior.
A2	Conscienciar la comunitat escolar de la necessitat de la seva implicació i coresponsabilització en l'acollida i la integració dels nous membres.
B Recollim la importància de l'acollida en els documents del centre.	
B1	Incorporar el caràcter acollidor del centre en el projecte educatiu i la resta de documents del centre.
B2	Elaborar un pla d'acollida que contempli l'acollida dels diferents membres de la comunitat escolar.
B3	Recollir les accions a realitzar per a l'acollida dels nous membres de la comunitat escolar en la programació general anual de centre.
B4	Especificar, en els continguts comuns de la carta de compromís educatiu, els compromisos per part del centre i les famílies per facilitar l'acollida de l'alumnat.
B5	Establir en el Pla d'acció tutorial mesures i activitats per a l'acollida de l'alumnat.
B6	Contemplar en la memòria anual la valoració del procés d'acollida realitzat durant el curs.
C Preveiem una imatge acollidora del centre.	
C1	Tenir cura dels diferents espais del centre (aules, passadissos, vestíbul...) i vetllar per adequar convenientment els espais d'entrevista personal.
C2	Tenir cura de la gestió emocional en els processos d'acollida fomentant un clima de confiança que permeti crear un context relacional positiu.
C3	Crear un clima de confiança en les entrevistes inicials i en els primers contactes amb el centre.
D Tenim sistematitzats els processos d'acollida per a tot l'alumnat, les seves famílies i per a la resta de la comunitat escolar (professorat, PAS, altres professionals d'intervenció puntual al centre) tant si s'hi incorporen a l'inici com un cop començat el curs.	
D1	Elaborar un pla d'acollida per als diferents membres de la comunitat escolar des d'una perspectiva global, no només com un moment concret i aïllat en el temps, sinó com a part important d'un procés més llarg de relació i col·laboració.
D2	Recollir en el pla d'acollida accions des d'una triple vessant d'intervenció: aula, centre i entorn.
D3	Dur a terme accions en els centres adscrits perquè ens coneguin (visites, informacions, etc.).

ACOLLIDA Àmbit CENTRE	
D4	Incloure en el pla d'acollida un protocol que defineixi les funcions dels docents, PAS, AMPA... en els diferents processos d'acollida.
D5	Implicar en les jornades de portes obertes a tots els membres de la comunitat escolar.
D6	Disposar de diferents models d'entrevista que faciliti la recollida de la informació necessària per acollir els diversos membres de la comunitat escolar.
D7	Elaborar dossiers per lliurar i comentar les informacions més importants del centre, adequant-los als diferents membres de la comunitat escolar (professorat, alumnat, famílies, etc.).
D8	Traspassar la informació recollida de l'alumnat nou i les famílies al tutor/a i l'equip docent.
D9	Recollir i analitzar les expectatives sobre el procés d'acollida que tenen els diferents agents de la comunitat educativa.
E Establir propostes d'actuació específiques per realitzar l'acollida de l'alumnat.	
E1	Programar l'acollida adaptant-la a les necessitats de l'alumne (edat, nova incorporació al sistema educatiu català, moment del curs, etc.).
E2	Preveure el procés de reincorporació d'un alumne després d'un període d'absència continuat.
E3	Elaborar un horari personalitzat per a cada alumne per facilitar-ne la incorporació al grup classe.
E4	Realitzar una avaluació inicial per tal d'establir, si escau, un pla individual que faciliti l'acollida dels/les alumnes a l'aula.
E5	Contemplar l'esbarjo com un espai important de socialització i programar activitats per facilitar la cohesió de grup.
E6	Potenciar les xarxes de suport entre iguals (tutoria entre iguals, padrins i padrines d'aula...) per facilitar l'acollida i la integració de l'alumnat nou.
F Tenim mecanismes específics per acollir l'alumnat nouvingut.	
F1	Tenir en compte en el procés d'acollida els instruments per detectar les necessitats acadèmiques, socioeconòmiques i emocionals que es poden derivar, per exemple, del fet migratori.
F2	Fer una reunió amb les famílies nouvingudes per rebre-les i fer-los arribar la informació més rellevant del centre, adequant-la el màxim possible a les seves necessitats (traducció, ajuda d'altres famílies i alumnat, etc.).
F3	Traduir el dossier o document d'acollida a diverses llengües familiars i preveure que contingui informació visual suficient.
F4	Preveure una incorporació individualitzada i progressiva en el pas de l'aula d'acollida a l'aula ordinària segons les necessitats de l'alumnat.

ACOLLIDA Àmbit CENTRE	
F5	Programar activitats a l'aula ordinària amb la intervenció del tutor/a de l'aula d'acollida.
F6	Disposar d'un repertori compartit de recursos i materials didàctics per atendre l'alumnat nouvingut.
F7	Programar reunions periòdiques entre el tutor/a de l'aula d'acollida, el del grup classe i tot l'equip docent per valorar el procés i adaptació de l'alumnat.
F8	Contemplar una possible atenció a l'alumnat nouvingut que no assisteix a l'aula d'acollida per acompanyar-lo en el seu procés d'adaptació i fer-ne un seguiment acurat.
F9	Potenciar les xarxes de suport entre iguals (tutoria entre iguals, padrins i padrines d'aula...) per facilitar l'acollida i la integració de l'alumnat nouvingut al centre.
G Establir propostes d'actuació específiques per realitzar l'acollida de les noves famílies.	
G1	Elaborar un pla d'acollida adreçat a les famílies mitjançant l'aplicació informàtica Escola i Famílies.
G2	Utilitzar els recursos i orientacions de l'espai Famílies del web del Departament d'Educació en els processos d'acollida i orientar-ne l'ús.
H Establir propostes d'actuació específiques per realitzar l'acollida del professorat nou, PAS i d'altres professionals.	
H1	Establir la persona encarregada de l'acollida dels nous professionals (professorat, PAS, etc.).
H2	Recollir i sistematitzar el bagatge professional, els interessos i les necessitats dels nous professionals.
H3	Convocar una reunió a l'inici de curs amb els professionals que s'incorporen al centre per compartir el projecte educatiu i els diferents projectes que desenvolupa el centre i facilitar la seva participació.
H4	Potenciar el suport entre iguals per facilitar l'acollida i la integració dels nous professionals.
I Formem la comunitat escolar en destreses i coneixements per dur a terme una bona acollida.	
I1	Planificar en el pla de formació de centre la sensibilització i la formació de tota la comunitat escolar per afavorir l'acollida i la integració.
I2	Proporcionar a la comunitat escolar (especialment al personal d'atenció i serveis) pautes i estratègies d'atenció a les persones que arriben al centre.
J Recollim i difonem les bones pràctiques d'acollida que el centre realitza.	
J1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.

ACOLLIDA Àmbit CENTRE	
J2	Aportar les experiències que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals d'intercanvi o pràctica compartida (xtec.cat), etc.
J3	Utilitzar canals de comunicació per compartir amb la comunitat escolar les experiències que es duen a terme en el centre.
K Avaluem el funcionament del pla d'acollida i ho recollim en la memòria anual del centre.	
K1	Recollir el grau de satisfacció del procés d'acollida de les diverses persones que s'incorporen al centre.
K2	Incloure la valoració del pla d'acollida en la memòria anual, elaborant, si escau, propostes de millora.

ACOLLIDA Àmbit AULA	
A Disposem d'estratègies concretes d'aula per facilitar l'acollida de l'alumnat.	
A1	Preveure el dia d'incorporació dels nous alumnes per tal que sigui el tutor del seu grup qui faci l'acollida.
A2	Preveure una activitat a realitzar el dia d'incorporació del nou alumnat (tant a l'inici com a qualsevol moment del curs) que faciliti la seva participació i integració en el grup classe.
A3	Realitzar activitats de treball cooperatiu i d'aprenentatge entre iguals, en les diferents matèries, per potenciar la interrelació i la integració escolar de tots els alumnes.
A4	Tenir previst el material necessari, lloc on seure, company/a, informació pràctica a facilitar, etc. el dia d'incorporació de nou alumnat.
B Preveiem actuacions per afavorir el coneixement mutu i facilitar la cohesió del grup.	
B1	Treballar amb el grup, si escau, els trets identitaris del nou alumnat per tal de valorar i respectar la diversitat i trobar punts compartits.
B2	Realitzar a l'aula activitats prèvies a l'arribada d'un nou alumne per facilitar el coneixement i millorar-ne la rebuda.
C Preveiem mesures específiques per facilitar l'acollida dels alumnes nous al seu grup classe.	
C1	Disposar d'un repertori de recursos didàctics per atendre l'alumnat nou.
C2	Elaborar un fons material classificat per matèries i competències lingüístiques per tal que tot l'alumnat nouvingut pugui assolir-les.

ACOLLIDA Àmbit AULA	
D Contemplem mesures d'acollida específiques per a l'alumnat que es reincorpora a l'aula després d'un període d'absència continuat (malaltia prolongada, absentisme, inassistència al centre, etc.).	
D1	Establir les mesures necessàries i els compromisos entre família, tutor del centre i alumne (a partir del primer curs de l'educació secundària obligatòria o si es veu oportú, cicle superior d'educació primària) en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu per millorar l'assistència al centre.
D2	Disposar d'un repositori de materials per corregir les possibles mancances de l'alumnat derivades de la falta d'assistència al centre.
D3	Fer el seguiment (equip directiu, orientador/a, etc.) de la reincorporació escolar de l'alumne.
E Disposem de mesures informar i acompanyar el professorat o altres professionals que intervinguin per primer cop a l'aula.	
E1	Tenir una pauta per informar al professorat o professionals nous dels aspectes més rellevants del grup abans de la seva incorporació a l'aula.
E2	Potenciar la figura del delegat/da del grup per facilitar la tasca del professorat nou.
F Disposem d'estratègies concretes per facilitar l'acollida de les famílies en l'àmbit de l'aula.	
F1	Emprar l'aplicació informàtica Escola i Famílies (elements de diagnòsi i propostes d'actuació d'aula i recursos).
F2	Utilitzar els recursos i orientacions que ofereix l'esapi Famílies del web del Departament d'Educació (etapes d'escolarització, processos educatius, etc.).
G Potenciem les xarxes de suport entre iguals per facilitar l'acollida i la integració a l'aula.	
G1	Establir un company guia dels nous alumnes per facilitar la seva acollida.
G2	Realitzar reunions de traspàs d'informació i d'anàlisi del grup-classe per a l'acompanyament dels professionals que intervindran per primer cop a l'aula.

ACOLLIDA Àmbit ENTORN	
A Acompanyem les noves famílies en el coneixement de l'entorn.	
A1	Utilitzar les orientacions que aporta l'aplicació informàtica Escola i Famílies per facilitar l'acollida de les noves famílies a l'entorn del centre.
A2	Organitzar conjuntament amb les AMPA activitats que facilitin el coneixement de l'entorn per part de les noves famílies.

ACOLLIDA Àmbit ENTORN	
B Ens coordinem amb les administracions locals per facilitar l'acollida dels nous membres de la comunitat escolar.	
B1	Promoure, conjuntament amb l'administració local, plans d'acollida municipals (complementaris del Pla d'acollida del centre) que fomentin la participació activa dels nous membres en els espais comunitaris, i l'arrelament al territori.
C Ens coordinem amb les entitats de l'entorn del centre per facilitar l'acollida dels nous membres de la comunitat escolar.	
C1	Divulgar en els mitjans de comunicació, actuacions que fomenten la integració de la nova ciutadania.
C2	Donar a conèixer i orientar les famílies i l'alumnat sobre activitats d'associacionisme juvenil i entitats de lleure i voluntariat de l'entorn, per tal de facilitar la seva participació i integració.
C3	Fer conèixer les accions i publicacions que orientin les famílies i l'alumnat respecte a l'oferta cultural, socioeducativa del municipi.
D Tenim en compte els recursos de l'entorn per planificar l'acollida dels nous membres de la comunitat escolar.	
D1	Utilitzar els recursos de l'entorn per millorar el procés d'acollida (mediadors, treballadors socials, promotors escolars, etc.).
D2	Emprar els recursos lingüístics de l'entorn per afavorir l'acollida en la llengua del país.
D3	Informar dels recursos de l'entorn als professionals que s'incorporen al centre (centre de recursos, biblioteques, serveis socials, etc.).
E Col·laborem en la creació de projectes que afavoreixen la integració en l'entorn social.	
E1	Participar en projectes de convivència d'àmbit comunitari.
E2	Donem a conèixer els projectes comunitaris en els quals participem.
E3	En el cas de pertànyer a un Pla educatiu d'entorn, promoure la participació activa del centre i del conjunt de la comunitat escolar.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

10.2 Comunicació

Què entenem per comunicació?

Entenem per comunicació, en general, el fet de transmetre informació. En particular definim la comunicació humana com el procés mitjançant el qual unes persones es posen en contacte amb unes altres. La comunicació produeix –o aspira a produir- un intercanvi, una anada i tornada, una mena d'espiral que aporta més informació i més coneixement i estimula noves comunicacions.

Des d'una perspectiva organitzativa, els centres educatius han de disposar d'uns canals de comunicació que permetin a tothom, o bé accedir a la informació que necessiten en el moment que la necessiten, o bé posar-se en contacte amb les persones que tenen el coneixement.

Introducció

El comportament de les persones que formen part d'una organització, com és el cas d'un centre educatiu, depèn de les informacions que rep i de les relacions que s'estableixen dins la pròpia organització. Una organització disposa d'un bon sistema de comunicació quan tothom, tant les persones que en formen part com els possibles usuaris, coneixen els canals de comunicació existents i com accedir a la informació que l'organització genera. Els centres educatius, com a estructures organitzatives que aprenen, han de disposar d'una estratègia comunicativa, i ser capaços de generar espais per compartir informació i coneixement, per créixer com a organització.

Els centres educatius, a més de tenir dissenyada una estratègia comunicativa, han de vetllar perquè els professionals que hi treballen desenvolupin les habilitats comunicatives necessàries, i contemplin en les seves relacions tant aspectes de llenguatge verbal com no verbal.

Cal destacar també el paper de la llengua catalana com element fonamental de comunicació i cohesió social, sent la llengua comuna de relació en un marc de respecte a la diversitat lingüística.

L'ús de les eines digitals són un recurs imprescindible en els centres per tal de facilitar els processos comunicatius (correu electrònic, repositori de documents compartits, plataformes educatives, web de centre, blocs d'aula, etc.). Les tecnologies de la informació i la comunicació permeten una comunicació fluïda i immediata entre els diferents membres de la comunitat educativa, alhora que faciliten l'accés a la informació.

Mereix especial atenció la comunicació entre l'escola i la família, és a dir, el conjunt sistemàtic d'actuacions i canals que el centre educatiu posa en funcionament amb l'objectiu de compartir la responsabilitat educativa i millorar l'èxit educatiu de l'alumnat i també el funcionament del centre. Cal explicitar a les famílies què fem i per què ho fem en tot moment i, amb el mateix propòsit, conèixer quines són les seves expectatives i opinions.

Un aspecte que cal treballar també és la projecció externa del centre. Cal definir una estratègia comunicativa amb la finalitat de projectar una imatge positiva del centre. El paper de la pàgina web del centre resulta un recurs imprescindible en la societat actual, així com la participació en les xarxes socials.

[Marc normatiu](#)

COMUNICACIÓ Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre sobre la importància dels processos comunicatius en el centre educatiu.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.) sobre la necessitat de potenciar la comunicació entre tots els membres de la comunitat educativa.
A2	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.) sobre l'ús del català com a llengua de cohesió social i d'igualtat d'oportunitats.
A3	Difondre entre els professionals del centre pautes de comunicació, tant pel que fa a la comunicació verbal com no verbal.
B Recollim en els documents de centre la política educativa del centre.	
B1	Recollir el caràcter comunicatiu del centre en el Projecte educatiu i en la resta de documents del centre.
B2	Concretar en la Programació general anual de centre les actuacions i estratègies per dinamitzar la comunicació i l'intercanvi d'informació entre els membres de la comunitat educativa i la projecció exterior del centre.
B3	Especificar, en els continguts comuns de la Carta de compromís educatiu, els mecanismes de comunicació entre les famílies i els centres.
B4	Concretar en les Normes d'organització i funcionament del centre els sistemes de comunicació i informació.
B5	Incloure en el Pla d'acollida els mecanismes de comunicació i informació a famílies, alumnat i la resta de comunitat escolar.
C Disposem de canals i espais de comunicació que permeten a la comunitat escolar expressar-se i compartir informació.	
C1	Crear espais i canals de comunicació diversificats per recollir suggeriments i comentaris, tant virtuals com físics.
C2	Tenir en compte les orientacions i recursos que ofereix el Pla TAC a l'hora de garantir la presència del centre a internet (portal del centre, plataforma virtual, etc.).
C3	Tenir en compte les indicacions sobre protecció de dades i imatges que aporten els documents per a l'organització i la gestió dels centres en relació amb l'ús d'internet.
C4	Elaborar un protocol que reculli la política comunicativa del centre i donar-lo a conèixer a tots els membres de la comunitat educativa.
C5	Utilitzar l'aplicació informàtica Escola i Famílies per tal de millorar la informació i comunicació amb les famílies.
D Fem de les reunions espais de comunicació efectius i d'aprenentatge organitzatiu.	

COMUNICACIÓ Àmbit CENTRE	
D1	Donar orientacions al professorat per fer de les reunions sessions de treball efectives.
D2	Habilitar mecanismes per accedir a la informació i als acords presos en les reunions en cas de no assistència (moodle, dropbox: actes, resum de les reunions, etc.).
D3	Sistematitzar el coneixement de les reunions per ajudar a prendre decisions o millorar com a organització.
E Disposem d'estratègies i mesures per projectar una imatge positiva del centre.	
E1	Vetllar per un bon ambient a les entrades i sortides del centre (ordre, netedat, puntualitat, etc.).
E2	Vetllar pel bon estat i manteniment de les instal·lacions del centre (decoració, rètols, il·luminació, etc.).
E3	Organitzar i difondre esdeveniments que projectin una bona imatge del centre (concursos, celebracions, diades, etc.).
E4	Organitzar esdeveniments i projectes compartits amb altres centres de l'entorn (Jornades de Portes Obertes, visites a centres adscrits, etc.).
E5	Fer de la pàgina web un element de difusió i comunicació de les bones pràctiques i dels aspectes més rellevants del centre.
F Formem la comunitat escolar en hàbits i estratègies que potenciïn la comunicació dins del Pla de Formació de centre.	
F1	Incorporar en el Pla de formació de centre accions orientades a l'adequació de les estratègies i habilitats comunicatives, enteses en el sentit més ampli.
F2	Incloure en el Pla de Formació de centre actuacions formatives per a la millora de l'ús i gestió de canals virtuals de comunicació (xarxes socials, blocs, web, correu electrònic, etc.).
F3	Incloure en el Pla de Formació de centre actuacions formatives adreçades a la direcció del centre per a la millora de la gestió de la informació i el coneixement.
G Recollim i difonem les bones pràctiques realitzades al voltant de la comunicació.	
G1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
G2	Aportar les experiències que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals d'intercanvi o pràctica compartida (xtec.cat), etc.
H Avaluem les mesures destinades a fomentar la comunicació i l'intercanvi d'informació entre la comunitat escolar i ho recollim en la memòria anual del centre.	
H1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre els sistemes d'informació i comunicació del centre.

COMUNICACIÓ Àmbit CENTRE	
H2	Incloure en la memòria anual la valoració de les actuacions realitzades per millorar els sistemes d'informació i comunicació del centre, elaborant, si escau, propostes de millora.

COMUNICACIÓ Àmbit AULA	
A Fem de l'acció tutorial del grup un espai de comunicació de l'alumnat basat en el respecte i l'assertivitat.	
A1	Establir i difondre entre l'alumnat pautes de comunicació, tant verbal com no verbal, que garanteixin un bon clima a l'aula.
A2	Potenciar assemblees d'aula com un element de comunicació.
A3	Potenciar la figura dels delegats i delegades com a vehicles de comunicació entre el grup classe i el professorat.
B Fem de l'acció tutorial individual un espai de comunicació personal basat en el respecte mutu i la confiança.	
B1	Utilitzar un model de guió durant les entrevistes amb l'alumnat, unificat per tot l'equip docent.
B2	Tenir un registre sistematitzat per recollir les dades més significatives de les entrevistes i fer possible el seguiment i el traspàs a d'altres professionals.
B3	Disposar d'un espai adequat per a les entrevistes personals amb l'alumnat.
B4	Fomentar en les entrevistes un clima de confiança i de respecte mutu que afavoreixi la comunicació.
C Disposem d'eines, estratègies i mecanismes de comunicació amb l'alumnat per afavorir el seu procés educatiu.	
C1	Vetllar perquè l'alumnat faci un ús correcte de l'agenda.
C2	Establir un sistema àgil de comunicació i justificació de les faltes d'assistència.
C3	Aprofitar el lliurament d'informes de seguiment o butlletí de notes de l'alumne com una oportunitat per comunicar personalment les valoracions del curs.
D Disposem de sistemes d'informació i comunicació digitals.	
D1	Fer del bloc d'aula o pàgina web una eina d'informació i comunicació de les tasques escolars i altres informacions d'interès.

COMUNICACIÓ Àmbit AULA	
D2	Utilitzar plataformes de formació a distància (moodle) que faciliten la comunicació entre el professorat i els alumnes (missatgeria, calendari) i entre els mateixos alumnes (fòrum general, minifòrum, etc).
D3	Afavorir un entorn personal d'aprenentatge mitjançant l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació (eportafolis, wikis, web 2.0, dispositius mòbils, etc.).
D4	Educar en l'ús responsable de les tecnologies de la informació i comunicació seguint les orientacions del Pla TAC (Internet Segura).
E Disposem d'estratègies concretes d'aula per facilitar la comunicació amb les famílies.	
E1	Utilitzar les orientacions i recursos que aporta l'aplicació informàtica Escola i Famílies per tal de fomentar la informació i comunicació amb les famílies.
E2	Utilitzar els recursos i orientacions que ofereix l'espai Famílies del web del Departament d'Educació (escolaritat, participació i compromís, etc.).
E3	Fer de l'agenda un vehicle de comunicació i seguiment de la tasca escolar de l'alumnat amb les famílies.
E4	Utilitzar les eines digitals (pàgina web, blog d'aula, portafolis digital, etc.) com a vehicles d'informació i comunicació de les tasques escolars i altres informacions d'interès.
E5	Establir, mitjançant eines digitals (pàgina web, intranet, etc.), un sistema àgil de comunicació i justificació de les faltes d'assistència de l'alumnat.
E6	Establir el marc de comunicació entre la família i el centre a la carta de compromís educatiu.
E7	Facilitar espais per compartir els continguts de l'informe de seguiment o butlletí de notes.
F Potenciem les xarxes de suport entre iguals per facilitar la comunicació.	
F1	Fomentar la tutoria entre iguals per facilitar la comunicació amb alumnat nouvingut o amb altres necessitats.
F2	Potenciar la figura de mare o pare delegat d'aula com a vehicle de comunicació i informació a les famílies.
F3	Fomentar la figura de les famílies guia per facilitar la comunicació i informació a les noves famílies del centre.

COMUNICACIÓ Àmbit ENTORN	
A Disposem d'espais i canals de comunicació adreçats a les famílies.	

COMUNICACIÓ Àmbit ENTORN	
A1	Treballem conjuntament amb les AMPA el tema d'Informació i Comunicació de l'aplicació informàtica Escola i Famílies per millorar els processos i canals comunicatius amb i entre les famílies.
A2	Potenciar la comunicació entre les AMPA dels centres educatius de l'entorn.
A3	Informar les famílies dels continguts publicats a l'espai Famílies del web del Departament d'Educació i orientar-ne l'ús.
B Disposem d'espais i canals de comunicació amb altres centres per intercanviar experiències i pràctiques.	
B1	Formar part d'una xarxa de centres.
B2	Confeccionar conjuntament un pla de projecció externa dels centres d'un mateix territori per tal de millorar la imatge de tota la xarxa pública.
B3	Mantenir espais de comunicació virtual amb altres centres.
C Disposem d'espais i canals de comunicació amb les administracions locals.	
C1	Coordinar amb les administracions locals un pla de projecció externa (celebració de festivitats i diades, planificació de jornades de portes obertes, visites a centres adscrits, etc.).
C2	Establir espais i canals de comunicació amb les diferents regidories i serveis de l'ajuntament.
C3	Col·laborar amb l'administració local per promoure l'ús de la llengua catalana com a llengua de comunicació i cohesió social.
C4	Col·laborar amb l'administració local en la promoció d'actuacions de sensibilització per fomentar el valor de la diversitat lingüística existent en el territori.
D Aprofitem els recursos de l'entorn.	
D1	Difondre en els mitjans de comunicació locals les bones pràctiques i la participació en iniciatives i projectes de l'entorn.
D2	Donar a conèixer les entitats de l'entorn i la seva oferta d'activitats als diferents membres de la comunitat escolar.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

10.3 Estructura i gestió de recursos

Què entenem per estructura i gestió de recursos?

Per tal de garantir un bon clima de centre són necessàries una estructura i una gestió de recursos que el facilitin.

Entenem per estructura de centre l'organització que afavoreix la planificació, coordinació i seguiment de les activitats previstes per a la consecució de determinats objectius. Aquesta estructura de centre ha de facilitar la participació i la presa de decisions de tota la comunicació escolar.

Entenem per gestió de recursos la implementació eficient i eficaç dels recursos humans i materials del centre educatiu orientats a assolir uns objectius determinats.

Introducció

La comunitat escolar és un organisme viu i dinàmic que cal invitar a participar i implicar-se en un projecte comú. Per a tal fi, cal disposar d'òrgans de gestió i participació (consell escolar, comissions mixtes, consell de delegats, etc.) on estiguin representats els diversos sectors de la comunitat. Aquest òrgans poden facilitar la relació entre el professorat, els alumnes o les famílies i la seva implicació en la vida del centre i això pot incidir directament en el clima de convivència.

En aquest sentit i d'acord amb la [Resolució ENS/585/2017](#), de 17 de març, per la qual s'estableix l'elaboració i la implementació del Projecte de convivència en els centres educatius dins el marc del Projecte educatiu de centre, els centres educatius han de constituir una comissió de convivència que tindrà entre les seves funcions col·laborar en la planificació, l'aplicació i el seguiment del Projecte de Convivència.

Per aconseguir una estructura organitzativa eficient, cal una delimitació clara de tasques i funcions i una periodicitat de les reunions.

Pel que fa a la gestió de recursos, cal considerar:

- La gestió de recursos humans i materials, és a dir, l'organització i la gestió de les persones (alumnat, docents, famílies i altres professionals), com s'agrupen, quines funcions duen a terme i com es relacionen i la gestió dels materials. En aquest sentit són especialment rellevants aspectes com l'assignació de tutories significativament complexes a professorat novell o no estable, l'excessiu nombre de professors per equip docent o una deficient planificació i organització dels recursos materials poden dificultar el seguiment de l'alumnat així com el seu procés d'aprenentatge en el centre educatiu, amb repercussions negatives en el clima convivencial del centre.
- La gestió del temps i l'espai, és a dir, l'organització i la gestió del temps com a recurs funcional que es concreta bàsicament en l'horari i el calendari i la dels espais "propis", compartits, específics, etc. En aquest sentit, és important tenir en compte aspectes la concentració d'una matèria en una mateixa franja horària (última hora del dia) o la distribució dels cursos més complexos en determinades zones del centre que són factors que poden dificultar la convivència i el procés d'aprenentatge.
- La gestió del coneixement i lideratge, és a dir, el conjunt de metodologies, pràctiques i tecnologies que faciliten la generació i intercanvi de coneixement entre els membres de

la comunitat escolar i educativa així com el desenvolupament de les competències necessàries per a compartir-lo i utilitzar-lo de la millor manera possible. En aquest sentit, l'estil docent del professorat, així com la seva capacitat de lideratge, són, per últim, altres factors fonamentals per garantir un bon clima de centre que faciliti el procés educatiu i escolar dels alumnes.

- Les normes d'organització i funcionament de centre (NOFC) són una bona eina per orientar l'estructura de centre i la gestió de recursos amb finalitats convivencials, permeten el desenvolupament del PEC i faciliten l'assoliment dels objectius de centre. Les NOFC, entre altres continguts, recullen els criteris organitzatius dels centres educatius i els criteris i mecanismes pedagògics. Així mateix, han de regular aspectes relacionats amb la participació de la comunitat escolar en la vida del centre.

[Marc normatiu](#)

ESTRUCTURA I GESTIÓ DE RECURSOS Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre sobre la importància de l'estructura i la gestió dels recursos per al bon clima del centre.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització i diagnosi (claustres, reunions informatives, comissions mixtes) per compartir i implicar tot el professorat en estratègies organitzatives per al bon clima de centre.
B Recollim en els documents del centre estratègies organitzatives que afavoreixin el clima de centre.	
B1	Incorporar els criteris organitzatius en el Projecte educatiu com a element bàsic per a la convivència.
B2	Recollim en el Projecte de direcció estratègies d'estructura de centre i gestió de recursos que facilitin un bon clima de centre.
B3	Incloure en la Programació general anual de centre les actuacions previstes per a la gestió de recursos.
B4	Concretar en les Normes d'Organització i Funcionament del Centre (NOFC) estratègies d'estructura i gestió de recursos que afavoreixin la convivència, com la constitució d'una comissió de convivència que col.labori en la planificació, l'aplicació i el seguiment del Projecte de convivència en el centre.
C Apliquem criteris pedagògics en la confecció d'horaris que facilitin un bon clima de centre.	
C1	Distribuir les matèries de manera equilibrada en les franges horàries per afavorir l'aprenentatge.
C2	Afavorir en el marc horari l'espai de coordinació entre el professorat (reunions d'equip docent, reunions departamentals, etc).
C3	Establir en el marc horari el temps i l'espai necessaris per a la coordinació dels diversos professionals que treballen en el centre (comissió de convivència, comissió d'atenció a la diversitat, comissions mixtes, etc.).
C4	Fer coincidir la tutoria dels diversos grups d'un mateix curs o nivell educatiu per tal de facilitar la gestió i organització de les reunions de delegats, d'alumnat medidor, d'alumnat-ajudant de diferents cursos, etc.
D Organitzem els espais per afavorir un bon clima de centre.	
D1	Disposar les aules d'un mateix nivell en una mateixa zona per afavorir agrupaments i reforços
D2	Distribuir les aules dels alumnes de menor edat de manera que siguin més accessibles al pati i als diferents serveis.
D3	Proporcionem espais de relació informal adreçats als diferents membres de la comunitat escolar (sales de trobada, espais de reunió, etc.)

ESTRUCTURA I GESTIÓ DE RECURSOS Àmbit CENTRE	
D4	Tenim cura de l'estètica i el manteniment dels diversos espais del centre (entrada al centre, passadissos, aules, menjador, etc.).
D5	Afavorir l'ús del pati i l'esbarjo com un espai educatiu (organitzar activitats esportives, jocs o altres dinàmiques de grup).
E Establim processos de gestió del coneixement que afavoreixin la millora del funcionament del centre.	
E1	Crear espais virtuals per compartir informació i acords presos.
E2	Facilitar espais per compartir coneixement i aprendre com organització.
F Potenciem espais i mecanismes de coordinació dels recursos humans.	
F1	Fer de la comissió de convivència un òrgan de diagnosi i anàlisi del clima del centre que proposa intervencions i fa la valoració de les actuacions dutes a terme.
F2	Fomentar el treball cooperatiu entre els membres de la comunitat escolar (comissions mixtes: comissió pedagògica, comissió econòmica, comissió d'activitats extraescolars, etc.).
F3	Potenciar la figura del tutor i de l'equip docent com a elements clau en el procés de formació de l'alumnat.
G Formem la comunitat escolar en organització i gestió de centre.	
G1	Incloure en el Pla de formació de centre actuacions formatives adreçades a l'equip directiu sobre organització i gestió de recursos per a la millora del clima de centre.
G2	Incloure en el Pla de formació del centre actuacions formatives de gestió d'aula efectiva orientada al bon clima d'aula per al professorat.
G3	Fomentar la participació dels professionals i de l'equip directiu del centre en seminaris de coordinació i grups de treball amb altres centres.
H Recollim i difonem les bones pràctiques realitzades al voltant de l'organització i gestió dels recursos.	
H1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
H2	Aportar les experiències que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals d'intercanvi o pràctica compartida (xtec.cat), etc.
I Avaluem la repercussió en el clima de centre de l'organització i gestió de centre i ho recollim en la memòria anual del centre.	
I1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre l'organització i gestió de recursos i el seu impacte en el clima del centre.

ESTRUCTURA I GESTIÓ DE RECURSOS Àmbit CENTRE	
I2	Incloure la valoració de les actuacions realitzades per a l'organització i el bon funcionament del centre en la memòria anual, elaborant, si escau, propostes de millora.

ESTRUCTURA I GESTIÓ DE RECURSOS Àmbit AULA	
A Treballem les rutines organitzatives i convencionals a l'aula.	
A1	Dedicar els primers dies de classe a treballar aquelles rutines, tant organitzatives com convencionals, que afavoreixin l'aprenentatge (encarregats, delegats, el lloc destinat a cada cosa...).
A2	Treballar la interiorització de les normes dins l'aula.
A3	Tenir l'aula preparada abans de començar la sessió, amb els materials necessaris.
A4	Acostumar l'alumnat a no començar a treballar si no hi ha un clima d'aula favorable per a l'aprenentatge.
A5	Explicitar la planificació de les activitats de l'aula.
B Organitzem l'aula en funció de l'alumnat.	
B1	Distribuir l'alumnat a l'aula tenint en compte les relacions individuals i grupals detectades a partir de l'elaboració de sociogrames, dinàmiques de grup, etc.
B2	Organitzar l'aula en funció dels mètodes d'aprenentatge que fem (tutoria entre iguals, treball d'investigació, grups interactius ...).
C Fem partícip l'alumnat en la gestió i funcionament de l'aula.	
C1	Utilitzar organitzacions d'aula que fomentin l'aprenentatge compartit.
C2	Fomentar l'aprenentatge entre iguals.
C3	Utilitzar les assemblees d'aula per a la gestió de la pròpia classe.
C4	Potenciar el lideratge distributiu i l'assumpció de responsabilitats per part de tothom (per exemple, canviar càrrecs i responsabilitats periòdicament).
C5	Promoure la participació de l'alumnat en l'elaboració de les normes de classe.
C6	Implicar l'alumnat en propostes organitzatives (gestió de patis, espais, etc).
D Disposem d'espais de comunicació a l'aula que afavoreixen al màxim una relació positiva.	

ESTRUCTURA I GESTIÓ DE RECURSOS Àmbit AULA	
D1	Disposar d'espais de comunicació formal docent-alumne (tutories individuals, sortides acadèmiques, etc.).
D2	Disposar d'instruments de comunicació per l'alumnat (bústies per fer propostes de millora, llibreta d'aula on es recullen els fets que preocupen als alumnes, assemblees d'aula, etc.).
D3	Disposar d'espais virtuals per informar de les diferents activitats que es facin al centre i a l'entorn.
D4	Potenciar la creació d'espais no formals de relació amb l'alumnat.
E Compartim, entre els docents, estratègies d'organització.	
E1	Incloure en les reunions d'equip docent qüestions relatives a l'organització i gestió d'aula.
E2	Compartir en les reunions d'equip docent metodologies inclusives (treball cooperatiu, grups heterogenis...).
F Fomentem un lideratge positiu del professorat.	
F1	Actuar com a models o referents positius de comportament i treball.
F2	Mantenir una coherència entre allò que diem i allò que fem.
F3	Exigir, amb el compliment de les normes, el respecte al professorat com a principi bàsic en l'aprenentatge.
F4	Tenir altes expectatives sobre tots els alumnes.
F5	Fomentar en l'alumnat el sentiment de pertinença al grup per tal d'involucrar-lo en l'aprenentatge en grup i pel grup.
F6	Promoure espais de relació entre professorat-alumnat com a forma de millorar el clima de convivència a l'aula i al centre (comissions mixtes alumnat-professorat...).
G Fomentem un lideratge positiu de l'alumnat en els processos d'aprenentatge.	
G1	Emprar els grups interactius que promouen un bon clima basat en la comunicació i cooperació amb la participació i el lideratge de l'alumnat.
G2	Treballar amb grups multinivell, grups d'experts, etc. per potenciar a l'aula el respecte entre companys, així com la valoració i l'acceptació de la diferència.
G3	Afavorir el procés d'avaluació grupal.
H Impliquem la família en el funcionament de l'aula.	
H1	Arribar a acords amb les famílies sobre les actituds necessàries per a una bona dinàmica d'aula.

ESTRUCTURA I GESTIÓ DE RECURSOS Àmbit AULA	
H2	Recollir en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu les mesures necessàries i els compromisos entre família i tutor del centre pel manteniment d'un entorn de convivència i respecte a l'aula.

ESTRUCTURA I GESTIÓ DE RECURSOS Àmbit ENTORN	
A Impliquem les famílies en el funcionament i gestió del centre i en els projectes educatius comunitaris.	
A1	Dissenyar conjuntament amb l'AMPA estratègies per promoure la participació de les famílies en la gestió del centre.
A2	Proposar canals de relació i coordinació entre les associacions de pares i mares d'alumnes de diferents centres per fomentar l'intercanvi d'experiències i l'aprenentatge en xarxa.
B Formem part d'alguna xarxa educativa amb l'entorn.	
B1	Col·laborar amb l'administració local en l'elaboració de projectes d'àmbit comunitari (projecte de convivència, educació en valors, etc.).
B2	Desenvolupar xarxes de cooperació amb l'entorn: administracions locals, entitats i mitjans de comunicació.
B3	Prendre part en iniciatives i convocatòries d'àmbit català, estatal i europeu sobre temàtiques de convivència.
B4	Col·laborar en l'organització de les trobades d'alumnes mediadors que s'organitzen cada curs des dels seminaris de coordinadors de convivència.
C Alineem els nostres objectius i actuacions amb els dels projectes comunitaris existents en l'entorn.	
C1	Recollir en el Projecte Educatiu de centre els objectius dels projectes comunitaris on participem.
C2	Incloure en la Programació general anual de centre les actuacions previstes en els projectes comunitaris on el centre participa.
C3	Facilitar espais per participar en grups de treball del Pla Educatiu d'Entorn i altres projectes socioeducatius.
D Preveiem espais reals i virtuals (TIC) per potenciar la participació entre els diferents sectors de la comunitat educativa i els agents educatius de l'entorn.	

ESTRUCTURA I GESTIÓ DE RECURSOS Àmbit ENTORN	
D1	Afavorir l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació (TIC) de manera efectiva en la comunicació amb els agents educatius de l'entorn: bases de dades, comunicació virtual, treball en xarxa.
E Tenim un mapa de recursos de la zona educativa de l'entorn, difonem i orientem el seu ús.	
E1	Col·laborar en l'elaboració d'un mapa de recursos de la zona.
E2	Fer difusió a tota la comunitat escolar dels recursos existents en el territori.
E3	Optimitzar les recursos propis tenint en compte els recursos existents en la zona.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

10.4 Norma

Què implica la gestió participativa de la norma?

La norma és l'instrument regulador de la convivència que té com a finalitat garantir els drets i els deures de tothom.

Les normes formalitzen el necessari clima de respecte, seguretat i cordialitat del centre. Es tradueixen en un seguit de drets i deures, compromisos i responsabilitats que regulen i faciliten la vida al centre.

Els centres educatius han d'elaborar les Normes d'Organització i Funcionament de Centre (NOFC) d'acord amb el que estableix el Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius. Les NOFC han d'incloure unes propostes compatibles i coherents amb la normativa vigent de rang superior i adaptades a l'especificat de cada centre.

Introducció

A l'hora d'establir el marc normatiu del centre cal, en primer lloc, definir els objectius estratègics i operatius que com a centre es volen assolir. Tot seguit, cal redactar aquelles mesures que afavoreixen la consecució d'aquests objectius i decidir, si pot ser, per consens. Cal preveure la normativa necessària per al seu compliment, que ha de tenir valor educatiu i eficàcia dissuasòria. En aquest sentit, cal no confondre les normes amb simples orientacions. Les normes han de ser poques i clares, consistents i coherents, i han d'ajudar a entendre, assumir i reconèixer els límits. Han de ser públiques i conegudes per tothom, s'han de complir sense excepcions i s'han de revisar periòdicament.

Per interioritzar les normes i vetllar pel seu compliment és important participar en la seva elaboració i debat. Per tant, quantes més persones i col·lectius diferents (alumnat, professorat, familiars, altres professionals, persones d'altres cultures, etc.) participin en aquest procés, més efectiu serà. D'altra banda, la gestió participativa d'aquestes normes comporta, a més de la implicació en la seva elaboració, el seu compliment per part de les persones afectades. El seu caràcter educatiu promou, també, l'educació per a l'assumpció de les conseqüències dels propis actes i la capacitat de plantejar-hi alternatives.

[Marc normatiu](#)

NORMA Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre sobre la importància del valor educatiu i participatiu de la norma.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.) per compartir la norma com a element important per a la convivència del centre que ens implica a tots.
A2	Fomentar campanyes puntuals que afavoreixin la comprensió de determinades normes com a eines afavoridores de la convivència.
B Recollim en els documents del centre la concreció de les normes de convivència.	
B1	Incorporar el valor de la norma en el Projecte educatiu i en la resta de documents del centre com a elements bàsics per a la convivència.
B2	Incloure en la Programació general anual de centre accions per fomentar el coneixement de les normes de convivència a tota la comunitat educativa.
B3	Concretar a les Normes d'Organització i Funcionament del Centre (NOFC) unes normes de convivència clares, concretes i compartides.
B4	Incloure en la carta de compromís educatiu la necessitat d'educar els fills en el coneixement i compliment de les normes.
B5	Aprofitar la carta de compromís educatiu per arribar a compromisos, entre les famílies i el centre, per al compliment de les normes.
B6	Dissenyar en el Pla d'acció tutorial activitats que fomentin el valor de les normes entre l'alumnat, i el seu compromís tant individual com col·lectiu.
C Establim un protocol de difusió i aplicació de les normes de convivència en el centre i les conseqüències del seu incompliment.	
C1	Difondre les normes de convivència amb un llenguatge que sigui accessible a totes les persones de la comunitat escolar.
C2	Elaborar un protocol d'intervenció per a l'aplicació de les normes de convivència en la vida ordinària del centre.
C3	Determinar els rols d'actuacions dels diferents agents de la comunitat escolar en el protocol d'intervenció per al compliment de les normes de convivència.
C4	Fer que les normes es compleixin i tenir en compte l'aplicació rigorosa de la sanció que comporta el seu incompliment.
C5	Definir en les NOFC les mesures correctores, sancionadores i educadores corresponents a l'incompliment de les normes.
D Preveiem espais de seguiment i valoració del funcionament de les normes.	
D1	Crear o potenciar els òrgans existents per fer el seguiment de l'aplicació de les normes en el centre de forma quotidiana.

NORMA	Àmbit CENTRE
D2	Preveure espais perquè la comunitat educativa valori el funcionament de les normes de convivència.
D3	Fomentar la participació dels alumnes del Consell escolar en les comissions vinculades a l'anàlisi de les normes i la seva aplicació.
D4	Promocionar la creació d'òrgans de debat per escoltar les propostes dels alumnes en l'elaboració de les normes i que es faciliti la presa de consciència de la seva importància.
E Formem la comunitat escolar en organització i gestió de centres en relació amb el clima escolar.	
E1	Incloure en el Pla de formació del professorat actuacions formatives sobre l'organització i gestió de centres relacionat amb el clima escolar.
F Recollim i difonem les bones pràctiques realitzades al voltant de les normes de convivència.	
F1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
F2	Aportar les experiències que es duen a terme en el centre als seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals d'intercanvi o pràctica compartida (xtec.cat), etc.
G Avaluem les mesures destinades a fomentar el coneixement i el compliment de les normes i ho recollim en la memòria anual del centre.	
G1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre l'aplicació i compliment de les normes en el centre.
G2	Incloure la valoració de les actuacions realitzades per promoure el compliment i seguiment de les normes en la memòria anual, elaborant, si escau, propostes de millora.

NORMA	Àmbit AULA
A Eduquem en el sentit de la norma.	
A1	Emprar l'organització d'assemblees d'aula per treballar la necessitat de les normes.
A2	Treballar a l'aula les normes de convivència del centre, reformulant-les, en cas que sigui necessari, perquè siguin entenedores per a tot l'alumnat.
A3	Analitzar, mitjançant debats o exercicis de reflexió, normes o lleis d'àmbits diferents i valorar-ne la seva importància.

NORMA Àmbit AULA	
A4	Debatre a l'aula el paper i el perfil significatiu dels delegats i delegades.
B Tenim normes d'aula clares i concretes.	
B1	Partir de les Normes de Funcionament i Organització de Centre (NOFC) per elaborar un conjunt de normes pròpies que regulin l'ús de les aules o espais específics del centre: laboratoris, aula d'informàtica, gimnàs, biblioteca, etc.
B2	Valorar la importància de tenir unes normes i hàbits clars d'aula.
B3	Donar a conèixer les conseqüències de l'incompliment de les normes a l'alumnat.
B4	Promoure l'establiment de normes clares, concretes i compartides per afavorir la convivència del grup i l'aprenentatge a l'aula.
C Elaborar les normes d'aula amb l'alumnat.	
C1	Promoure la participació de l'alumnat en l'elaboració de les normes de convivència d'aula i assegurar el compromís de tothom.
C2	Incidir en els deures o responsabilitats per garantir els drets de tothom recollits en les NOFC.
D Utilitzem estratègies i metodologies que afavoreixin la interiorització i acceptació de la norma.	
D1	Promocionar la creació d'òrgans de debat entre alumnes, consell de delegats, que facilitin el diàleg i la presa de consciència de la importància de les normes.
D2	Fer activitats per conèixer i interioritzar les normes d'aula i de centre (teatralitzacions, seqüències de còmics, etc.) utilitzant recursos apropiats per al grup.
E Fem explícites aquelles normes tàcites de comportament entre l'alumnat que entorpeix el bon funcionament i el clima de convivència de l'aula (per exemple, l'encobriment d'actes no desitjables).	
E1	Treballar el valor de les normes tàcites existents en el centre.
E2	Treballar amb l'alumnat algunes normes tàcites de comportament que mantenen entre ells i que comporten problemes de funcionament i convivència (el concepte de "xivato", l'encobriment d'una amenaça, etc.).
F Donem responsabilitat a l'alumnat en el compliment de la norma.	
F1	Donar la possibilitat que els alumnes realitzin una autoavaluació del compliment de les normes mensualment.
F2	Responsabilitzar l'alumnat, i en especial els delegats, en el compliment de la norma.
G Valorem i revisem periòdicament les normes d'aula.	

NORMA Àmbit AULA	
G1	Potenciar els Consells de delegats com a òrgans que poden fer el seguiment de les normes i la seva aplicació.
G2	Facilitar espais de trobada entre l'alumnat per poder avaluar el compliment de les normes i elaborar noves propostes.
H Disposem d'estratègies concretes per implicar les famílies en el compliment de les normes.	
H1	Potenciar la figura de mare o pare delegat de classe.
H2	Establir les mesures necessàries i els compromisos entre família i tutor del centre en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu per garantir el compliment de les normes per part de l'alumnat.

NORMA Àmbit ENTORN	
A Impliquem les famílies en l'elaboració, gestió i difusió de la norma.	
A1	Facilitar la participació de les famílies en l'elaboració i gestió de la norma (consell escolar, comissió de convivència, comissions mixtes de treball, etc.)
A2	Donar a conèixer a les famílies les Normes d'organització i funcionament de centre (NOFC).
A3	Organitzar conjuntament amb les AMPA activitats per conèixer, millorar i difondre la normativa del centre.
B Ens coordinem amb altres centres de l'entorn per intercanviar experiències i pràctiques sobre l'elaboració i aplicació de la norma.	
B1	Promoure l'intercanvi entre centres educatius de la mateixa zona, per compartir i analitzar les diferents maneres d'elaborar i d'aplicar les normes.
B2	Facilitar la trobada d'alumnes de diferents centres per avaluar l'aplicació de les normes a nivell de centre i entorn.
B3	Recollir i difondre bones pràctiques com a xarxa educativa, comunitària o municipal.
C Ens coordinem amb les administracions locals per procurar que l'alumnat conegui les normes ciutadanes en aquells àmbits que l'afecten.	
C1	Promoure l'elaboració d'unes normes de convivència comunes.

C2	Elaborar protocols d'àmbit comunitari de detecció i intervenció davant accions contràries a les normes.
C3	Facilitar la participació dels alumnes en els consells escolars municipals per poder formar part de les comissions que treballin les normes més genèriques de la ciutat.
D Ens coordinem amb els diferents agents de l'entorn per donar coherència a la normativa que incideix directament en els infants i joves.	
D1	Col·laborar amb diferents agents locals per donar coherència a la normativa que incideix directament en els infants i joves.
D2	Facilitar el diàleg amb les associacions d'estudiants o òrgans que els representin per escoltar la seva opinió i propostes.
D3	Organitzar xerrades i invitar els diferents agents de l'entorn a participar en activitats formatives del centre per donar a conèixer normatives d'ús de la via pública.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

10.5 Participació

Què entenem per participació?

Participar és ser i sentir-se part d'una organització en la qual es considera part activa. La participació és una manera d'unir esforços, de generar sentiment de comunitat i de crear un ambient inclusiu.

En l'àmbit educatiu participar vol dir, sobretot, ser protagonista del propi procés educatiu. La participació educativa és el camí per avançar en processos comunitaris de treball i d'aprenentatge en xarxa, orientats a l'èxit educatiu, a l'afavoriment de la convivència i a la millora de l'entorn.

Introducció

Els centres educatius han de promoure la participació de tota la comunitat educativa i crear les condicions perquè pugui ser una realitat quotidiana en la vida del centre. Aprendre a participar, tant en la construcció dels coneixements a l'aula com en la vida del centre i de l'entorn, requereix actuacions i metodologies orientades a desenvolupar competències personals per formar persones responsables i una ciutadania compromesa i solidària.

D'altra banda, és molt clar que se n'aprèn participant; per això la participació vol estructures que la facilitin i pràctiques que hi invitin. El centre educatiu ha de guiar l'exercici dels drets vinculats a la participació de l'alumnat: a la informació, a la llibertat d'expressió, a la llibertat de reunió i d'associació.

Cal promoure estratègies que ajudin i motivin l'alumnat a participar en les activitats de l'aula, del centre i de l'entorn i cal que hi hagi coherència entre aquests tres àmbits. Les normes d'organització i funcionament dels centres han de determinar formes de participació dels alumnes que facilitin la seva presència en la vida del centre, el diàleg i la corresponsabilització, n'afavoreixin el compromís en l'activitat educativa i propiciïn la seva formació en els hàbits democràtics de convivència.

D'altra banda, la participació de les famílies en el centre educatiu és un factor determinant en l'èxit educatiu dels fills i filles. Per a tal fi, la carta de compromís educatiu és l'instrument que estableix el marc de comunicació i de participació entre el centre educatiu i la família per dur a terme una acció coherent i coordinada en el desenvolupament personal, acadèmic i social de cada infant i jove.

Així mateix, l'aplicació informàtica [Escola i Famílies](#) ofereix als centres elements de diagnosi, propostes d'actuacions i recursos per facilitar la participació de la família en els processos educatius dels fills i en el funcionament del centre.

[Marc normatiu](#)

PARTICIPACIÓ Àmbit CENTRE	
A Sensibilitzem el claustre sobre la importància de la participació i implicació de la comunitat escolar en els processos educatius.	
A1	Programar actuacions específiques de sensibilització (claustres, reunions informatives, comissions mixtes, etc.).
B Recollim en els documents de centre els canals i les formes de participació de la comunitat escolar.	
B1	Recollir el caràcter participatiu del centre en el Projecte educatiu i en la resta de documents del centre.
B2	Concretar en la Programació general anual de centre les estratègies per dinamitzar la participació de la comunitat escolar i educativa.
B3	Expressar en la Carta de compromís educatiu els mecanismes de participació de les famílies en el seguiment dels processos escolars i educatius dels seus fills i en el funcionament del centre.
B4	Recollir en les Normes d'organització i funcionament del centre accions i procediments de participació de la comunitat educativa en la gestió del centre, com el consell escolar (art 27.3 Decret 102/2010) o la comissió de convivència (art. 6. Decret 279/2006).
B5	Incloure, en el Pla d'acció tutorial, la corresponsabilitat de l'alumnat en la gestió i l'organització de l'aula.
C Preveiem un calendari i espais físics i virtuals per tal de facilitar les reunions de les associacions del centre i els diversos òrgans de participació de la comunitat escolar.	
C1	Preveure temps per a la realització d'assemblees de classe, de delegats/des de centre i reunions de la junta de delegats/des.
C2	Reunir periòdicament la junta de delegats i delegades de curs amb les persones representants de l'alumnat al consell escolar, per vehicular les seves informacions i propostes.
C3	Garantir en el centre espais de trobada acollidors i agradables.
C4	Convertir la pàgina web i la revista del centre en espais de participació i comunicació de tots els membres de la comunitat educativa.
D Potenciem la corresponsabilitat i la participació de tots els membres de la comunitat escolar.	
D1	Fomentar la participació dels membres de la comunitat escolar en el consell escolar (campanyes de sensibilització, ús dels canals de comunicació, etc.).
D2	Implicar les famílies i l'alumnat en la comissió de convivència per tal de promoure un bon clima de centre.
D3	Fomentar la participació i implicació de la comunitat escolar en l'elaboració dels documents de centre mitjançant la creació de comissions mixtes de treball.

PARTICIPACIÓ Àmbit CENTRE	
D4	Facilitar, en els processos d'acollida, informació sobre les diverses fórmules de participació en la vida del centre.
D5	Donar suport i dinamitzar les associacions del centre (associació d'exalumnes, associacions esportives, culturals, etc.) facilitant la infraestructura i la difusió de les seves activitats.
D6	Estimular la participació del centre en programes o projectes educatius internacionals (Comenius, Leonardo da Vinci, etc.).
D7	Potenciar la participació del centre en programes o premis que fomentin la pràctica o l'aprenentatge dels valors democràtics (Premi Participa a l'Escola, Premi Conviure a Catalunya, etc.).
D8	Aprofitar les celebracions i tradicions de les diferents realitats culturals del centre com un element que faciliti la socialització i participació dels diferents membres de la comunitat escolar.
E Establim propostes d'actuació específiques per fomentar la participació del professorat, PAS i professionals d'atenció educativa en el centre.	
E1	Potenciar el treball en equip per tal de fomentar l'elaboració de projectes interdisciplinaris, la programació transversal per competències bàsiques, els treballs de síntesi, el projecte de recerca, etc.
E2	Facilitar una major presència del PAS i d'altres professionals en la vida del centre (celebracions, diades, activitats esportives, culturals, etc.).
F Establim propostes d'actuació específiques per fomentar la participació de l'alumnat en el centre.	
F1	Afavorir la participació de l'alumnat en la vida del centre creant comissions, equips de treball, juntes de delegats, etc.
F2	Implicar l'alumnat en els processos d'avaluació i millora de les activitats realitzades en el centre (preparació de les juntes d'avaluació, valoració d'activitats no lectives, etc.).
F3	Estimular la participació dels delegats d'aula en programes o projectes de formació per fomentar una cultura participativa en el centre (Programa Delegats 3D, Jo, sí; educació per a la integritat, etc.).
F4	Valorar i reflexionar sobre quina forma de participació oferim a l'alumnat en les nostres metodologies didàctiques.
G Establim propostes d'actuació específiques per fomentar la participació de les famílies en el centre.	
G1	Utilitzar l'aplicació informàtica Escola i Famílies per tal de fomentar la participació de les famílies en el seguiment escolar dels fills, en el funcionament del centre i en projectes compartits.

PARTICIPACIÓ Àmbit CENTRE	
G2	Utilitzar els recursos i orientacions de l'espai Famílies del web del Departament d'Educació referents a la participació i el compromís i orientar-ne l'ús.
H Formem la comunitat escolar en temes de participació dins del Pla de Formació de centre.	
H1	Planificar en el Pla de formació de centre la formació de la comunitat escolar en temes de participació.
H2	Impulsar les escoles de pares i mares per afavorir la implicació de les famílies en l'educació dels fills.
H3	Fomentar l'aprenentatge en xarxa amb altres centres, com un dels objectius formatius del centre.
H4	Conèixer experiències educatives que potencien la participació, comunitats d'aprenentatge, servei comunitari, aprenentatge i servei, etc.
I Recollim i difonem les bones pràctiques en participació realitzades en el centre.	
I1	Seguir les instruccions establertes pel Departament d'Educació per fer arribar les bones pràctiques que el centre realitza i que se'n faci difusió.
I2	Aportar les experiències participatives que es duen a terme als centres de la xarxa (seminaris de traspàs primària-secundària, reunions amb altres centres de l'entorn, espais virtuals d'intercanvi, etc.).
I3	Utilitzar canals de comunicació per compartir amb la comunitat escolar les experiències que es duen a terme en el centre.
J Avaluem el funcionament de la participació i ho recollim en la memòria anual del centre.	
J1	Recollir el grau de satisfacció dels diferents agents de la comunitat escolar sobre la seva participació en diversos àmbits d'intervenció: aula, centre i entorn.
J2	Incloure la valoració de les actuacions realitzades per promoure la participació en la memòria anual, elaborant, si escau, propostes de millora.

PARTICIPACIÓ Àmbit AULA	
A Disposem d'estratègies concretes per facilitar la participació de l'alumnat en la gestió i organització de l'aula.	
A1	Potenciar la participació de l'alumnat mitjançant l'organització d'assemblees d'aula.
A2	Promoure la participació de l'alumnat en l'elaboració de les normes de classe.

PARTICIPACIÓ Àmbit AULA	
A3	Debatre a l'aula el paper i el perfil significatiu dels delegats i delegades.
B Disposem d'estratègies concretes d'aula per facilitar la participació de les famílies.	
B1	Emprar l'aplicació informàtica Escola i Famílies (elements de diagnosi, propostes d'actuació d'aula i recursos).
B2	Utilitzar els recursos i orientacions que ofereix l'espai Famílies del web del Departament d'Educació (participació i compromís, etc.).
B3	Potenciar la figura de mare o pare delegat de classe.
C Utilitzem metodologies que fomentin la participació de l'alumnat.	
C1	Fer ús de mètodes d'aprenentatge cooperatiu (treball d'investigació, ensenyament recíproc, aprenentatge entre iguals, el treball cooperatiu, etc.).
C2	Promoure l'elaboració de projectes compartits entre l'alumnat.
C3	Fomentar la tutoria entre iguals per educar en la participació.
C4	Conèixer les dinàmiques a l'aula (relacions entre alumnes, petits grups naturals, etc.) i tenir-les en compte en la programació i realització de les activitats.
C5	Preveure, en l'acció tutorial, actuacions per a l'acollida de l'alumnat nou en el centre que potenciï la seva participació en el grup-classe.
D Estimulem la participació de l'alumnat en el seu propi procés educatiu com, per exemple, en el seguiment i en l'avaluació de les activitats a l'aula.	
D1	Fomentar els processos d'autoavaluació entre l'alumnat.
D2	Elaborar fitxes autoavaluatives (individuals i d'equip) per a les activitats cooperatives.
D3	Recollir els compromisos de l'alumne (a partir del primer curs de l'educació secundària obligatòria o, si es veu oportú, cicle superior d'educació primària) en els continguts específics addicionals de la carta de compromís educatiu per potenciar la implicació en el seu procés educatiu.

PARTICIPACIÓ Àmbit ENTORN	
A Impliquem les famílies en els projectes educatius i les actuacions de l'entorn.	
A1	Dissenyar conjuntament amb les AMPA estratègies per promoure la participació de les famílies en els projectes amb l'entorn.

A2	Utilitzar les orientacions que aporta l'aplicació informàtica Escola i Famílies afavorir la participació de les famílies a l'entorn del centre.
B Promovem les xarxes de centre.	
B1	Col·laborar en l'elaboració i desenvolupament de projectes amb altres centres de l'entorn.
B2	Participar en projectes intercentres d'àmbit nacional o internacional.
B3	Coordinar-se amb altres centres de l'entorn per compartir experiències.
C Ens coordinem amb l'administració local per promoure la participació de tots els membres de la comunitat escolar en projectes comunitaris.	
C1	Promoure la participació dels membres de la comunitat escolar en projectes comunitaris (Plans Educatius d'Entorn o altres projectes socioeducatius, etc.).
C2	Col·laborar en l'elaboració de projectes de convivència d'àmbit comunitari.
C3	Promoure la participació de l'alumnat i els seus representants en trobades i experiències que eduquen en la pràctica de valors cívics i democràtics (Consell dels infants, Consell de joves, trobades comarcals de delegats, audiències públiques, etc.).
C4	Promoure la participació del centre en el Consell escolar municipal.
C5	Informar tota la comunitat escolar dels acords del Consell escolar municipal.
D Ens coordinem amb les entitats de l'entorn del centre per promoure la participació de tots els membres de la comunitat escolar.	
D1	Participar en els mitjans de comunicació per difondre l'actualitat del centre.
D2	Donar a conèixer les entitats de l'entorn als diferents membres de la comunitat escolar.
D3	Donar a conèixer a les famílies i l'alumnat les associacions juvenils i entitats de lleure de l'entorn i orientar-los per facilitar la seva participació.
E Tenim en compte els recursos de l'entorn en la tasca educativa.	
E1	Col·laborar amb les entitats de l'entorn per promoure, amb metodologia aprenentatge servei, accions de servei comunitari.
E2	Fer participar a les entitats de l'entorn en projectes i activitats de centre.
E3	Oferir les instal·lacions del centre educatiu per a activitats culturals, esportives i de lleure adreçades a la comunitat local.
E4	Convidar agents educatius de l'entorn a participar en les activitats formatives del centre.
E5	Sistematitzar espais virtuals per compartir, gestionar i crear coneixement entre els diferents agents educatius de l'entorn escolar.

Recursos

[Centre](#)

[Aula](#)

[Entorn](#)

[Atres recursos](#)

1. Annexos

Annex 1. Declaració de La Seu d'Urgell

Reunits a la Seu d'Urgell per parlar de convivència, en el marc del 4t Congrés "Educació i entorn", els participants, individualment i en nom de les nostres organitzacions, entitats i organismes respectius, fem pública la següent DECLARACIÓ amb la voluntat d'impulsar els valors específics de la convivència en l'àmbit educatiu i social del nostre país.

LA CONVIVÈNCIA: ELEMENT CENTRAL DE LA SOCIETAT I DE L'EDUCACIÓ

En el marc d'una societat tecnològicament complexa, culturalment diversa, socialment líquida i econòmicament desequilibrada amb canvis permanents, importants moviments migratoris i noves i preocupants formes d'exclusió, entenem la convivència, no la simple coexistència, com la necessària relació entre persones basada en xarxes de sentit compartit.

L'escola és el reflex de la societat i, alhora, és un espai privilegiat on tots els ciutadans i ciutadanes adquireixen uns coneixements i uns hàbits de socialització i de relació amb els altres. Un dels seus objectius bàsics ha de ser ensenyar i aprendre a viure i convida; ha de fomentar i liderar la convivència, tant a l'interior del centre educatiu com al seu entorn immediat.

Per educar en la convivència, cal posar l'accent en les relacions, abans que en les diferències. Per això cal potenciar espais oberts i compartits —tant des d'un punt de vista social i cultural com intergeneracional— que facilitin el coneixement i el reconeixement de les persones que viuen en el mateix poble, barri o ciutat per potenciar la confiança mútua i propiciar la conversa, el diàleg i la reflexió.

És bàsic, per a la convivència, parlar molt i escoltar més, i fer-ho amb un to optimista i positiu. El diàleg suposa tenir una actitud d'escolta activa i estar disposat a canviar d'opinió davant els arguments de l'altre. Cal posar l'accent en les relacions i en tot allò que ens uneix més que en el que ens separa. Els lligams afectius són elements bàsics per a la construcció de personalitats equilibrades. En la convivència no es dona un simple contacte passiu, una coincidència en un espai; l'altre hi és present, ens importa i genera emocions i sentiments. El conflicte és inevitable i forma part de les relacions socials d'una societat oberta i complexa. Cal afrontar cada conflicte des de la singularitat, evitant les generalitzacions i a partir de la cultura de la mediació. Aquests són els fonaments d'una escola inclusiva i d'una educació intercultural que han de contribuir a garantir la igualtat i a respectar la diversitat en una societat més cohesionada i menys excloent.

PAPER DE L'ESCOLA EN LA CONVIVÈNCIA

Tradicionalment, s'ha subratllat la importància de la convivència escolar com a mitjà per aconseguir un bon aprenentatge acadèmic. Ara cal posar també l'accent en la convivència com a finalitat educativa. Reforçar la confiança i la responsabilitat com a base indispensable de les relacions interpersonals, i d'una manera especial dins de la comunitat educativa entre professorat i alumnat, i entre mares, pares i professorat.

La convivència ha de ser un mitjà i un objectiu per a l'escola; per tant, cal educar amb, en i per a la convivència. Aquest objectiu implica un esforç de responsabilitat permanent i un creixement personal, cultural i social de tots els membres de la comunitat educativa per transmetre i compartir valors que orientin i ajudin a donar sentit a la vida.

L'educació en la convivència s'ha de basar en la confiança i el reconeixement mutu, la construcció d'una identitat autònoma per part de cada individu i el compromís i l'esforç per

relacionar-se positivament. No és suficient partir d'un context de tolerància, ja que aquest concepte no implica necessàriament la construcció compartida basada en el diàleg, en la interculturalitat i en la relació intergeneracional, elements necessaris per a la convivència.

Avui l'escola, que ha deixat de jugar el paper d'institució hegemònica en la transmissió dels coneixements i rep totes les tensions i totes les contradiccions de la societat, continua essent, com deia Bertrand Russell, "la primera línia del front en el combat per la civilitat". L'escola, però, no pot afrontar aquesta situació tota sola i cal entendre l'educació permanent i global al llarg de tota la vida com una exigència social per crear conjuntament una cultura de la pau a favor de la dignitat de les persones, de la sostenibilitat econòmica i mediambiental i de la cohesió social.

Cal promoure un creixement moral de tota la societat i una extensió de les competències socials a tota la societat. I, d'una manera especial, cal involucrar-hi els professionals amb més capacitat d'influència social i les educadores i educadors...

CONVIVÈNCIA I APRENTATGE

La finalitat de l'escola va més enllà de l'assoliment de continguts: l'escola s'ha fet per educar, no solament per instruir, amb la finalitat última d'aconseguir un món més humà i més humanitzador. Les finalitats de l'educació, segons Delors, són aprendre a ser, aprendre a conviure, aprendre a fer i aprendre a aprendre. L'aprenentatge va més enllà de l'escola. Aconseguir una escola inclusiva en una societat que no ho és, esdevé complex. Per assolir els objectius educatius, hi ha d'haver una implicació global i coordinada de tots els agents socials, tant els de la comunitat educativa, com les institucions, les famílies i la societat en general. El paper dels equips docents és fonamental i, per tant, és imprescindible que siguin equips cohesionats.

En els centres educatius, la tutoria és un dels espais idonis per treballar els valors i les actituds per a la convivència, tant a l'educació infantil i primària, com a la secundària.

És aquí on cal fomentar de manera intensa les habilitats comunicatives i la sensibilització i la reflexió sobre els valors socials.

La convivència implica la participació de tots. Es tracta de donar veu als que han de conviure per aportar els seus punts de vista sobre les regles de la convivència. Les experiències de mediació i de resolució de conflictes per part de l'alumnat; les d'apadrinament, d'acollida i d'acompanyament; les de participació en la fixació de normes; les d'aprenentatge i d'autoregulació de les seves emocions, etc., indiquen clarament que es pot aprendre a conviure de manera constructiva i positiva, amb respecte i diàleg, integrant visions i sensibilitats diferents.

L'organització del centre afavoreix o dificulta el clima de convivència i, per tant, l'aprenentatge. Cal una organització que gestioni, articuli i doni sentit a les actuacions i als processos que, en matèria de convivència, s'hi desenvolupin.

La relació entre aprenentatge i convivència en l'àmbit educatiu ha de ser objecte d'especial atenció en la formació permanent del professorat i en la formació inicial dels futurs ensenyants, tant dels que cursin els graus d'educació infantil o d'educació primària, com dels que estudiïn el màster de professor/a d'educació secundària. La universitat hauria d'introduir canvis en els plans d'estudis, perquè el professorat que s'hi forma pugui afrontar amb èxit la nova realitat present a les aules.

FAMÍLIA

Un dels elements que semblen essencials per construir la convivència és la col·laboració de les famílies en la funció educativa. Cal afavorir de manera positiva aquesta col·laboració i establir un clima de confiança mútua. Si bé l'escola i la família es mouen en àmbits i esferes autònomes, s'han de trobar punts de complementaritat perquè ambdues incideixen sobre el mateix subjecte. La creació de xarxes esdevé cabdal.

Al llarg del procés educatiu —i de manera especial a secundària— hi ha d'haver ponts de diàleg i de comunicació constants. El paper de les associacions de mares i pares és essencial en aquest procés. Però també ho és que el professorat conegui les famílies i faci un reconeixement explícit de la tasca educadora. La participació de les famílies en activitats educatives formals és una bona via per al treball conjunt i per a la col·laboració entre centres i famílies.

Cada vegada adquireix més importància l'acollida de les famílies en el moment de l'entrada al centre o en el canvi de centre. Un bon pla d'acollida familiar, deixant clars els criteris i convidant a compartir la tasca educadora, és fonamental per a la construcció d'un clima de confiança mútua, que ha de ser a la base de la convivència en el centre educatiu.

PAPER DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Els valors que fonamenten la responsabilitat, la convivència i la ciutadania s'ensenyen i s'aprenen, sobretot, amb l'exemple quotidià de persones properes. Tots els agents socials i, d'una manera molt especial els mitjans de comunicació, han de contribuir a difondre aquest missatge.

La funció educadora dels mitjans de comunicació s'ha fet palesa en la demanda que s'informi de manera responsable dels temes educatius. Més enllà de l'imperatiu del que és noticiable, cal no perdre de vista el paper d'agents socialitzadors i educadors que la societat moderna confereix als mitjans de comunicació. Massa sovint hem de lamentar el poc ressò que té la feina abnegada i quotidiana de milers de mestres per educar en la convivència i el gran soroll mediàtic d'un fet aïllat; de manera que el refrany xinès "fa més soroll un arbre que cau, que no pas milers que creixen cada dia" és ben cert aplicat a les notícies sobre la convivència i l'escola.

Al mateix temps, des de l'escola, cal ensenyar els infants i els joves a fer lectures crítiques dels mitjans i, de manera especial, de les notícies i informacions que afecten el món escolar.

PAPER DE LES ENTITATS DE LLEURE. CONVIVÈNCIA EN EL LLEURE

A més a més, l'educació en el lleure esdevé una part important de l'educació global dels nostres infants i joves. I cada vegada més famílies es fan conscients de la importància que pot tenir aquest fet, ben arrelat a la societat catalana. Reconèixer la funció educativa de les entitats que actuen en aquest espai d'educació no formal i, en conseqüència, el seu treball específic per educar en la convivència ha d'anar paral·lel a la seva implicació en projectes compartits en el marc dels plans educatius d'entorn o projectes similars.

Calen, doncs, mesures per enfortir el teixit associatiu en general i amb la participació dels joves en particular. Per això propostes com l'aprenentatge servei, la difusió d'aquestes entitats entre els joves, així com la invitació explícita a participar-hi, han de ser tingudes molt presents per part de l'administració, dels centres educatius, de les famílies i de tota la comunitat educativa.

PAPER DELS AJUNTAMENTS I AGENTS LOCALS

La convivència té lloc en espais i àmbits concrets. Sovint s'ha destacat que determinats entorns socioculturals afavoreixen o dificulten la relació pacífica del veïnat, així com que impulsen a la col·laboració o, al contrari, indueixen a l'aïllament, la segregació, el desconeixement dels altres... Molts d'aquests factors depenen dels agents locals: ajuntaments, entitats, associacions, veïnat.

S'ha de promoure, des dels governs municipals i des del govern de la Generalitat de Catalunya, polítiques integrades i transversals més orientades als objectius i a les necessitats complexes de la ciutadania —en especial de la infància i la joventut— fonamentades en les tradicionals lògiques administratives. Per exemple, agrupar en un mateix àmbit d'influència les polítiques d'educació, infància, joventut...

Molts ajuntaments disposen de plans d'acollida municipal i, malgrat no tenir prou recursos, s'impliquen en tots els aspectes educatius i de convivència de la ciutadania, especialment dels joves. D'altres, col·laboren estretament amb els centres educatius per facilitar tant el coneixement de l'entorn, la relació escola-barri o escola-municipi, com la transició dels joves al món del treball, etc. Tot aquest treball darrerament s'ha vist plasmat en els projectes de ciutats educadores i, més en concret, en els plans educatius d'entorn. Convindria recollir-ne exemples de bones pràctiques, difondre'ls i impulsar-los arreu del país.

TREBALL INTERDEPARTAMENTAL: PROJECTE EDUCATIU DE PAÍS

Per a un projecte de convivència sòlid necessitem que totes les institucions i especialment tots els departaments de l'administració treballin i col·laborin de manera més transversal. L'educació per a la convivència ha de tenir continuïtat en projectes interdepartamentals que facin de la cultura de la pau, de la interculturalitat, del foment actiu dels valors de respecte i reconeixement de l'altre, de l'acollida i de la diversitat, la base d'un projecte educatiu de país. És en aquest aspecte, que fem una crida específica a tots els departaments de la Generalitat i a les diferents administracions a dissenyar, de manera proactiva, actuacions, plans i projectes específics que permetin la convivència en el marc de la societat civil. El treball de l'escola es pot veure afavorit o dificultat a causa d'actuacions d'àmbit superior.

UNIFICACIÓ DE POLÍTIQUES: INFÀNCIA, JOVENTUT, UNIVERSITAT, EDUCACIÓ, LLEURE, FAMÍLIA

En una societat en xarxa, cal incorporar nous coneixements socials per tal que ningú no en quedi desconnectat. De manera específica, cal preveure i organitzar xarxes de suport a l'alumnat.

Les polítiques socioeducatives han de tenir més coordinació i una integració específica a través de les xarxes territorials i amb la coordinació entre administracions. Aquest factor incidirà de manera específica en el foment de la convivència. Elements com és ara la distribució equilibrada de l'alumnat nouvingut o el treball de l'educació per al lleure requereixen coordinació i visió unificada de les polítiques socials.

D'altra banda, com han mostrat experiències concretes de projectes educatius de ciutat, de plans educatius d'entorn, etc., comença a ser necessari que ens plantejem la visió integral de les polítiques adreçades a la infància i a la joventut, al lleure, a la família...; de manera que potser és hora d'integrar aquestes polítiques i les d'educació en una sola unitat administrativa, en un sol Departament, com han fet molts altres països.

PROJECTE DE CONVIVÈNCIA

És en aquest context de viure i conviure que cal guanyar el repte de la convivència dins d'una concepció educativa global amb la implicació de tota la societat, des de les famílies fins als diferents professionals de l'educació, passant pels diversos agents educatius, les entitats i totes les administracions.

Amb aquesta finalitat el Departament d'Educació vol promoure el desenvolupament de projectes de convivència que reflecteixin, potenciïn i millorin les accions que ja es duen a terme, de manera participativa, global i integradora, tant a dins dels centres educatius com en el seu entorn.

La Seu d'Urgell-Barcelona, maig-juny de 2008.

Annex 2. Eina de sensibilització per a l'elaboració del Projecte de convivència de centre

- INTRODUCCIÓ
- ACTIVITAT 1a. COMPARTINT MARCS COCEPTUALS: PROFESSORAT
- ACTIVITAT 1b. COMPARTINT MARCS CONCEPTUALS: FAMÍLIES
- ACTIVITAT 1c. COMPARTINT MARCS CONCEPTUALS: ALUMNAT
- ACTIVITAT 1d. COMPARTINT MARCS CONCEPTUALS: PERSONAL D'ADMINISTRACIÓ I SERVEIS (neteja, menjador, transport, monitors, extraescolars...)
- ACTIVITAT 1e. COMPARTINT MARCS CONCEPTUALS: XARXA EDUCATIVA (en cas d'exstir Plans educatius d'entorn o alguna xarxa educativa local)
- ACTIVITAT 2. PARLANT DE LA NOSTRA CONVIVÈNCIA: PROFESSORAT, FAMÍLIES, ALUMNAT, PAS
- ACTIVITAT 3. CONSTRUIM LA NOSTRA CONVIVÈNCIA: PROFESSORAT, FAMÍLIES, ALUMNAT, PAS I ENTORN

INTRODUCCIÓ

EINA DE SENSIBILITZACIÓ PER A L'ELABORACIÓ DEL PROJECTE DE CONVIVÈNCIA DE CENTRE

El projecte de convivència de centre és un document que engloba el conjunt d'accions encaminades a la millora de la convivència. Elaborar aquest projecte global amb la participació de tota la comunitat i de manera coordinada amb l'entorn, comporta un espai previ de reflexió conjunta que anomenem sensibilització.

Aquesta eina de sensibilització té l'objectiu de facilitar un espai per compartir creences, parlar, escoltar, cercar un llenguatge comú i arribar a una concepció de convivència, consensuada per tothom que hi participa. Què entenem per convivència? Què és la convivència? què pensem sobre la convivència en el nostre centre? Quins són els temes rellevants en el marc de la convivència? O per on i com podem començar a treballar plegats? Aquestes són algunes de les preguntes que l'activitat planteja.

PROCEDIMENT

Inicialment cada sector reflexionarà de manera separada i, després, entre tots i totes es farà una posada en comú per redactar la nostra definició.

ACTIVITAT 1a. COMPARTINT MARCS CONCEPTUALS: PROFESSORAT

Llegeix detingudament cadascuna de les afirmacions següents.

Valora el teu grau d'acord. De l'escala de l'1 (totalment en desacord) al 4 (completament d'acord).

Completa l'activitat.

AFIRMACIONS	DESAC. ACORD
1. La millora de la convivència és un mitjà per garantir l'ensenyament i l'aprenentatge.	1 2 3 4
2. Els nostres pensaments ens condicionen les emocions a partir dels quals actuem d'una manera o d'una altra. La coherència entre pensament, emoció i acció és fonamental per al benestar individual i col·lectiu.	1 2 3 4
3. La capacitat del professorat per reflexionar sobre la seva pràctica docent i experimentar noves metodologies que faciliten l'expressió d'inquietuds, anhels, emocions, sentiments i idees de l'alumnat, incideix de manera directa en la convivència de l'aula i del centre.	1 2 3 4
4. Un seguiment sistemàtic de les absències de l'alumnat i una comunicació àgil i immediata amb les famílies, eviten problemes d'absentisme.	1 2 3 4
5. El currículum, la metodologia de gestió de l'aula i la manca de lideratge del professorat, poden ser la causa de molts conflictes.	1 2 3 4
6. L'organització i les estructures del centre són sovint causa de conflictes.	1 2 3 4
7. L'existència de canals de participació reals de tots els estaments del centre, i especialment de l'alumnat, potencia el sentiment de pertinença, la millora del clima i la convivència escolars.	1 2 3 4
8. La convivència positiva requereix l'elaboració d'unes normes clares i consensuades amb la participació de tota la comunitat educativa.	1 2 3 4
9. El professorat té cura en utilitzar un llenguatge i un tractament de les matèries, que facin visibles totes les diversitats en totes les activitats del centre.	1 2 3 4
10. No podem permetre que l'alumnat porti cap símbol religiós, cultural o de pertinença a un grup, encara que siguin diferents dels que han estat presents tradicionalment en la nostra societat.	1 2 3 4
11. El professorat necessita ajut a l'hora de plantejar i abordar certs problemes de convivència a l'aula o al centre.	1 2 3 4

AFIRMACIONS	DESAC. ACORD
12. Els espais d'esbarjo, entre classe i classe, el menjador, els passadissos, l'autobús,... s'autoregulen i no influeixen en el desenvolupament de l'aprenentatge.	1 2 3 4
13. No és necessari que el professorat actuï quan un conflicte es produeix fora del centre, són les famílies o els agents socials externs qui ha de resoldre'l .	1 2 3 4
14. Els estils de comunicació que s'estableixen entre la comunitat educativa poden crear malentesos, distorsions o manques d'informació.	1 2 3 4

OMPLIR INDIVIDUALMENT

Un cop has acabat, tria i ordena les tres afirmacions que consideres fonamentals tenint en compte el moment actual del centre: (formula-les de forma positiva i amb claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

OMPLIR EN PETIT GRUP

Un cop heu acabat de compartir les reflexions, trieu i ordeneu les tres afirmacions que heu acordat són fonamentals: (formuleu-les de forma positiva i amb claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

OMPLIR EN GRAN GRUP

Un cop heu posat en comú els acords dels diferents grups, trieu i ordeneu les 3 afirmacions que heu acordat que són fonamentals: (formuleu-les de forma positiva i amb claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

ACTIVITAT 1b. COMPARTINT MARCS CONCEPTUALS: FAMÍLIES

Llegeix detingudament cadascuna de les afirmacions següents

Valora el teu grau d'acord. De l'escala de l'1 (totalment en desacord) al 4 (completament d'acord).

Completa l'activitat.

AFIRMACIONS	DESAC. ACORD
1. El professorat ha de solucionar els conflictes que es produeixen a l'aula i al centre, creiem que no és funció ni de les famílies ni de l'alumnat intervenir en la seva solució.	1 2 3 4
2. Hi ha famílies que no donen pautes ni posen límits de comportament, als seus filles o a les seves filles, la qual cosa genera problemes, quan han de conviure amb els altres i han de respectar normes de convivència.	1 2 3 4
3. El que s'ha de fer a l'aula i al centre és ensenyar, els nostres fills i filles hi van a aprendre. Els altres assumptes, els resoldrem a casa.	1 2 3 4
4. Estem interessats en què el professorat ens informi sovint del rendiment dels nostres fills i de les nostres filles, per tant creiem que quan el centre ens convoca a una reunió hem de fer tot el possible per assistir-hi.	1 2 3 4
5. El respecte al professorat acompanyat d'una bona disciplina són les millors propostes per una bona convivència	1 2 3 4
6.. El centre és l'encarregat d'ensenyar a l'alumnat a a comportar-se correctament.	1 2 3 4
7. La millor senyal de que les coses van bé és que no hi hagi problemes de convivència en el centre.	1 2 3 4
8. El centre ha d'agrupar a l'alumnat en funció del seu rendiment. El fet d'ajuntar en una classe nois i noies de diferents procedències i de diferents capacitats, afecta directament als nostres fills i filles.	1 2 3 4
9. La manera de vestir i els objectes que porta l'alumnat al centre és responsabilitat de les mares i els pares ,i per tant, el professorat no ha d'intervenir.	1 2 3 4
10. Demanem als nostres fills i filles les mateixes responsabilitats i obligacions sense tenir en compte la diferència de gènere.	1 2 3 4
11. Hi ha famílies que ens sentim perdudes i necessitem ajuda a l'hora de plantejar certs problemes de convivència a casa	1 2 3 4

AFIRMACIONS	DESAC. ACORD
12. Els problemes de convivència són normals i és natural que passin a les famílies, als centres i en altres col·lectius. L'objectiu ha de ser aconseguir que els problemes no en dificultin el funcionament normal i puguin ser tractats adequadament a fi que tothom aprengui i s'eduqui en el procés.	1 2 3 4
13. Quan els nostres fills i filles falten a classe és suficient amb la nostra justificació. Nosaltres som els que coneixem els motius i és la nostra responsabilitat.	1 2 3 4
14. Les famílies, mitjançant l'AMPA, hem de participar en activitats, formacions o reunions amb d'altres associacions de famílies d'altres centres per una millora global de la convivència.	1 2 3 4

OMPLIR INDIVIDUALMENT

Un cop has acabat, tria i ordena les tres afirmacions que consideres fonamentals tenint en compte el moment actual del centre: (formula-les de forma positiva i amb claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

OMPLIR EN PETIT GRUP

Un cop heu acabat de compartir les reflexions, trieu i ordeneu les tres afirmacions que heu acordat que són fonamentals: (formuleu-les de forma positiva i amb claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

OMPLIR EN GRAN GRUP

Un cop heu posat en comú els acords dels diferents grups, trieu i ordeneu les tres afirmacions que heu acordat són fonamentals: (formuleu-les de forma positiva i amb claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

ACTIVITAT 1c. COMPARTINT MARCS CONCEPTUALS: ALUMNAT

Llegeix detingudament cadascuna de les afirmacions següents

Valora el teu grau d'acord. De l'escala de l'1 (totalment en desacord) al 4 (completament d'acord).

Completa l'activitat.

AFIRMACIONS	DESAC. ACORD
1. En la nostra aula i en el nostre centre aprenem a conviure perquè complim les normes que posa el professorat.	1 2 3 4
2. Hi ha nois i noies que fan sempre el que volen i no respecten les normes, es crea mal ambient i després ho paguem tota la classe	1 2 3 4
3. De vegades hem de fer servir la força a l'hora de resoldre els conflictes, per fer-nos respectar pels companys i companyes.	1 2 3 4
4. Molts dels problemes que tenim l'alumnat són deguts a mancances de comunicació entre nosaltres, amb el professorat o amb les nostres famílies.	1 2 3 4
5. Quan els alumnes o les alumnes faltem a classe, és suficient amb la justificació de les mares o dels pares	1 2 3 4
6. Hi ha companys i companyes que haurien d'anar a classes especials perquè ens molesten i no podem seguir les explicacions del professorat	1 2 3 4
7. L'origen de molts dels conflictes a les aules o al centre provenen de problemes externs.	1 2 3 4
8. La funció del professorat és preparar-nos pel nostre futur i no parlar-nos d'emocions o de com ens relacionem.	1 2 3 4
9. En el centre l'alumnat i el professorat parlem, discutim i compartim idees sobre com crear un clima de convivència i respecte al centre	1 2 3 4
10. Els alumnes i les alumnes del centre creiem que hauríem d'elaborar les normes de convivència plegats amb el professorat i les famílies, però no donen l'opció de fer-ho.	1 2 3 4
11. Els alumnes i les alumnes tenim el dret a ser respectats per tota la comunitat, sense diferències de tracte per raó de gènere, origen, creences,	1 2 3 4
12. Els nois i les noies podem vestir com vulguem i el professorat no ha de fer res al respecte. És normal que una noia porti hijab (mocador al cap) o hi hagi alumnat que porti gorres, pircings, etc..	1 2 3 4

AFIRMACIONS	DESAC. ACORD
13. Els alumnes i les alumnes podem participar en la gestió dels conflictes formant part dels equips de mediació, de l'alumnat –acompanyant, de la tutoria entre iguals.	1 2 3 4
14. Hi ha alumnat que ho passa malament a l'aula, dins del centre o a l'entorn i no ho explica ni a la seva família ni a ningú.	1 2 3 4
15. Quan es produeix una incidència al centre, el professorat ens demana la nostra col·laboració per identificar els culpables. L'alumnat, abans de tot, hem de demostrar solidaritat amb els nostres companys i companyes.	1 2 3 4
16. La direcció del centre i el professorat no han d'intervenir en els conflictes on intervé alumnat del centre, però que es produeixen fora del centre	1 2 3 4

OMPLIR INDIVIDUALMENT

Un cop has acabat, tria i ordena les tres afirmacions que consideres fonamentals tenint en compte el moment actual del centre: (formula-les de forma positiva i amb claredat)

1^a.....

.....

2^a.....

.....

3^a.....

.....

Observacions i comentaris:

OMPLIR EN PETIT GRUP

Un cop heu acabat de compartir les reflexions, trieu i ordeneu les tres afirmacions que heu acordat són fonamentals: (formuleu-les de forma positiva i amb claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

OMPLIR EN GRAN GRUP

Un cop heu posat en comú els acords dels diferents grups, trieu i ordeneu les tres afirmacions que heu acordat són fonamentals: (formuleu-les de forma positiva i amb claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

ACTIVITAT 1d. COMPARTINT MARCS CONCEPTUALS: PERSONAL D'ADMINISTRACIÓ I SERVEIS (neteja, menjador, transport, monitors, extraescolars...)

Llegeix detingudament cadascuna de les afirmacions següents

Valora el teu grau d'acord. De l'escala de l'1(totalment en desacord) al 4 (completament d'acord).

Completa l'activitat.

AFIRMACIONS	DESAC. ACORD
1. Als centres, l'encarregat d'ensenyar a l'alumnat a respectar les normes bàsiques, a comportar-se correctament i a respectar als altres, és exclusivament el professorat.	1 2 3 4
2. Hem de quedar al marge a l'hora de tractar i solucionar els conflictes que poden sorgir al centre o al seu entorn.	1 2 3 4
3. Els problemes de convivència que es produeixen entre l'alumnat els han de solucionar ells mateixos.	1 2 3 4
4. Hi ha professors i professores que no eduquen en les normes de convivència..	1 2 3 4
5. Hi ha pares i mares que no eduquen en les normes de convivència.	1 2 3 4
6. En el centre el personal no docent, les famílies i el professorat parlem, discutim i compartim criteris sobre com crear un clima positiu de convivència i de respecte .	1 2 3 4
7. L'alumnat i el professorat mantenen actituds de poc reconeixement o indiferència vers el nostre treball.	1 2 3 4
8. L'objectiu ha de ser que no hi hagi problemes de convivència en el centre o l'entorn. Aquest és el millor senyal que les coses van bé.	1 2 3 4
9. La comunicació establerta amb el professorat, l'alumnat i les famílies (canals, formes,...) pot crear malentesos, distorsions o manques d'informació.	1 2 3 4
10. La convivència ens implica a tots: famílies, professorat , alumnat i personal no docent. S'han de crear vies de participació per definir com volem funcionar i convidaure en pau.	1 2 3 4
11. La manera en què acollim les famílies nouvingudes i l'alumnat de nova incorporació, pot facilitar la seva adaptació al centre o pot ser causa de problemes.	1 2 3 4
12. Sovint necessitem ajut a l'hora de plantejar i abordar certs problemes de convivència al centre o a l'entorn.	1 2 3 4

AFIRMACIONS	DESAC. ACORD
13. El personal no docent, participant des dels òrgans de gestió, com poden ser el Consell Escolar o la comissió de convivència, podem aportar propostes que ajudin a millorar el clima de centre.	1 2 3 4
14. La nostra participació i col·laboració amb la xarxa educativa d'entorn incideix en la millora de la convivència.	1 2 3 4
15. Els problemes de convivència són normals i és natural que passin a les famílies, als centres, a l'entorn. L'objectiu ha de ser aconseguir que els problemes no en dificultin el funcionament normal i puguin ser tractats adequadament i aprenguem a resoldre's de manera pacífica.	1 2 3 4
16. Davant d'un conflicte amb l'alumnat la meva resposta ha de tenir intenció educativa.	1 2 3 4

OMPLIR INDIVIDUALMENT

Un cop has acabat, tria i ordena les tres afirmacions que consideres fonamentals tenint en compte el moment actual del centre: (formula-les de forma positiva i amb claredat)

1ª:.....

.....

2ª:.....

.....

3ª:.....

.....

Observacions i comentaris:

OMPLIR EN PETIT GRUP

Un cop heu acabat de compartir les reflexions, trieu i ordeneu les tres afirmacions que heu acordat són fonamentals: (formuleu-les de forma positiva i amb claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

OMPLIR EN GRAN GRUP

Un cop heu posat en comú els acords dels diferents grups, trieu i ordeneu les tres afirmacions que heu acordat són fonamentals: (formuleu-les de forma positiva i amb claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

ACTIVITAT 1e. COMPARTINT MARCS CONCEPTUALS: XARXA EDUCATIVA (en cas d'existir Plans educatius d'entorn o alguna xarxa educativa local)

Llegeix detingudament cadascuna de les afirmacions següents.

Valora el teu grau d'acord. De l'escala de l'1(totalment en desacord) al 4 (completament d'acord).

Completa l'activitat.

AFIRMACIONS	DESAC. ACORD
1. La convivència no és un fi en si mateixa, sinó un mitjà per garantir la cohesió social.	1 2 3 4
2. Els agents educatius locals ens sentim perduts i necessitem ajut a l'hora de plantejar i abordar certs problemes de convivència de la localitat.	1 2 3 4
3. Els conflictes amb i entre la joventut, sovint es produeixen com una manifestació de les situacions personals i són un intent de buscar resposta a la inseguretat, a les necessitats d'atenció o l'afecte.	1 2 3 4
4. Els problemes de convivència són normals i es normal que passin a les famílies, als centres i a l'entorn. L'objectiu ha de ser aconseguir que els conflictes no dificultin el funcionament normal i puguin ser tractats adequadament a fi que tothom aprengui i s'eduqui en el procés.	1 2 3 4
5. Les relacions que s'estableixen entre els joves en el territori (associacionisme, espais de lleure,..) són claus en els processos de convivència.	1 2 3 4
6. L'existència de canals de participació reals dels joves potencia el sentiment de pertinença i la millora del clima i la convivència en l'entorn.	1 2 3 4
7. La diversitat cultural i els símbols identitaris sovint poden causar problemes de convivència.	1 2 3 4
8. El procés d'acollida, com a primera actuació de socialització, pot representar un moment clau per prevenir possibles conflictes posteriors.	1 2 3 4
9. Els espais de trobada urbans (parcs, places, etc.) s'autoregulen, no cal gestionar una acció de convivència positiva.	1 2 3 4
10. El centre és l'encarregat d'ensenyar l'alumnat a respectar les normes bàsiques, a comportar-se correctament i a respectar els altres i també l'espai públic.	1 2 3 4

AFIRMACIONS	DESAC. ACORD
11. El fet que les famílies no posin límits als joves, sovint genera problemes de convivència en els altres.	1 2 3 4
12. La policia local ha de ser la única responsable de garantir la convivència i mantenir l'ordre en els espais públics.	1 2 3 4
13. Els problemes de violència es solucionen amb un bon reglament.	1 2 3 4
14. Quan hi ha queixes contínues de convivència ningú s'ho pren seriosament ni es planteja com gestionar-ho.	1 2 3 4
15. Les mancances en l'urbanisme , mobiliari urbà o enllumenat dels voltants dels centres poden ser una de les causes dels conflictes.	1 2 3 4
16. La convivència requereix un plantejament coordinat de tots els agents educatius que intervenen en un mateix territori. S'han de crear vies de participació per definir com volem funcionar i conviure en pau.	1 2 3 4
17. En els Plans educatius d'entorn, caldria desenvolupar un grup de treball interprofessional que reflexionés sobre el tema.	1 2 3 4
18. És fonamental una coordinació entre tots els agents de l'entorn que intervenen en el territori.	1 2 3 4

OMPLIR INDIVIDUALMENT

Un cop has acabat, tria i ordena les tres afirmacions que consideres fonamentals tenint en compte el moment actual del centre : (formula-les de forma positiva i amb claredat):

1ª.....

.....

2ª.....

.....

3ª.....

.....

Observacions i comentaris:

OMPLIR EN PETIT GRUP

Un cop heu acabat les reflexions, trieu i ordeneu les tres afirmacions que heu a considereu fonamentals: (formuleu-les de forma positiva i amb la mateixa claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

OMPLIR EN GRAN GRUP

Un cop heu posat en comú els acords dels diferents grups, trieu i ordeneu les tres afirmacions que considereu fonamentals: (formuleu-les de forma positiva i amb claredat)

1a.....

.....

2a.....

.....

3a.....

.....

Observacions i comentaris:

ACTIVITAT 2. PARLANT DE LA NOSTRA CONVIVÈNCIA: PROFESSORAT, FAMÍLIES, ALUMNAT, PAS

Respon individualment.

Posa en comú en petit grup : debate i consensuar en la mesura que sigui possible.

Compartiu en gran grup, exposant les conclusions de cada petit grup.

Plantilla individual				
	Situació	Causes	Sentiments	Conseqüències
EM SENTO BÉ QUAN...				
EN SENTO MALAMENT QUAN...				

Plantilla petit grup			
EN SENTIM BÉ QUAN...			
Situacions	Causes	Sentiments	Conseqüències
ENS SENTIM MALAMENT QUAN...			
Situacions	Causes	Sentiments	Conseqüències

Plantilla petit grup			

Plantilla gran grup			
Situacions en què ens sentim bé	Propostes per mantenir-les	Situacions en què ens sentim malament	Propostes per corregir-les i sentir-nos bé

2. Què esperes de la convivència? Quines són les teves expectatives? Com t'agradaria sentir-te?

Amb el PAS i el personal de transport, del menjador...

Amb les famílies

3. Què entens com a NORMA DE CONVIVÈNCIA?

Annex 3. Glossari

Abandonament escolar

L'abandó escolar és el cessament indefinit de l'assistència a la plaça escolar corresponent per l'infant o l'adolescent en període d'escolarització obligatòria.

Absentisme

L'absentisme és l'absència reiterada i no justificada, dins l'horari escolar, de l'alumnat en edat d'escolarització obligatòria en el centre educatiu on està matriculat.

Acollida

L'acollida és el conjunt sistemàtic d'actituds i d'actuacions que el centre educatiu posa en funcionament per guiar la incorporació òptima de tots els nous membres de la comunitat educativa en la vida i la cultura quotidiana, per tal de facilitar la reincorporació al centre després de processos d'absència.

Acord

L'acord és la declaració escrita o verbal per la qual dues o més parts manifesten la seva conformitat a l'hora d'assumir unes obligacions i uns drets amb un resultat convenient a cadascú.

Aprendre a pensar

Aprendre a pensar resumeix la intenció última del programa Filosofia a l'escola del professor Mathew Lipman, enfocat a despertar les habilitats cognitives dels infants des dels primers anys de la vida escolar a partir de reflexions filosòfiques adaptades a cada edat. Entre nosaltres s'acostuma a presentar sintèticament com a Filosofia 3-18.

Aprenentatge en xarxa

L'aprenentatge en xarxa és un procés de creació de coneixement col·lectiu, interprofessional, que es du a terme a partir d'un projecte compartit amb l'objectiu de crear un valor superior a la suma de les parts participants.

Aprenentatge servei

L'aprenentatge servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulat en el qual els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo.

Arbitratge

L'arbitratge és la decisió, sobre una qüestió o un conflicte, presa per una o diverses persones que no són jutges ordinaris ni actuen com a òrgans normals del poder judicial.

Assertivitat

L'assertivitat és la capacitat personal d'expressar els sentiments, les emocions o els pensaments propis de manera lliure i amb seguretat, sense negar els drets dels altres i sense que els altres vegin en aquestes expressions conductes agressives o manipuladores.

Assetjament escolar

Un/a alumne/a està essent maltractat quan està exposat/da, repetidament i al llarg del temps, a accions negatives per part d'un o més estudiants.

Aula d'acollida

L'aula d'acollida és un recurs, una estratègia organitzativa i metodològica per atendre l'alumnat nouvingut quan arriba al sistema educatiu a Catalunya. Té una doble finalitat: en primer lloc, que l'alumne o alumna se senti ben atès i valorat en els aspectes emocionals i, en segon lloc, que disposi de les eines bàsiques per iniciar, al més aviat possible i en les millors condicions, el seu procés d'ensenyament-aprenentatge.

Cercles restauratius

El cercle és la metodologia per excel·lència que ofereix l'enfocament restauratiu. Els cercles proactius faciliten el coneixement mutu, creen connexions, horitzontalitzen les relacions, donen veu a tothom, promouen l'escolta, el respecte a la diferència i la corresponsabilització, empoderen el grup per a la pròpia gestió relacional, milloren la confiança, la seguretat i el sentiment de pertinença.

Cinc pensaments cognitius

Els cinc pensaments cognitius són les habilitats intel·lectuals que els professors G. Spivack i M.B. Shure han identificat com a necessàries per poder solucionar problemes interpersonals. Són els següents: el pensament causal o capacitat per determinar i formular el problema; el pensament alternatiu o capacitat de generar el major nombre possible de solucions; el pensament conseqüencial o capacitat de preveure les conseqüències de les accions i paraules, pròpies i alienes; el pensament de perspectiva o capacitat de posar-se en el lloc de l'altre i el pensament mitjans-fi o capacitat de precisar els nostres objectius i saber seleccionar els millors mitjans per aconseguir-los.

Clima de convivència

El clima de convivència és el conjunt de característiques psicosocials d'un centre educatiu, determinat per tots aquells factors estructurals, personals i funcionals de la institució que, integrats en un procés dinàmic, confereixen un estil peculiar a la institució i que condicionen la tasca educativa. El clima de convivència es valora per la qualitat de les relacions personals i els sentiments d'acceptació o rebuig.

Coeducació

La coeducació té com a objectiu promoure una educació que potencia la igualtat real d'oportunitats i l'eliminació de tota mena de discriminació per raó de sexe, així com integrar de forma explícita i amb continguts d'aprenentatge la perspectiva de gènere.

Comissió de convivència

La comissió de convivència ha de ser l'element motor en tot allò que faci referència a l'impuls de mesures proactives, la resolució de conflictes i l'organització i gestió de recursos per a la millora de la convivència al centre educatiu.

Competència social

La competència social és la capacitat per relacionar-se amb els altres. Es tracta d'un conjunt d'habilitats cognitives i emocionals que possibiliten el desenvolupament personal i la vida en societat.

Competició

La competició constitueix una manera determinada d'actuar en la qual cada part prima les posicions pròpies per sobre de les altres. La lògica d'aquesta actuació està centrada en una visió de guanyadors i perdedors en què es fa difícil que una persona que actua amb aquesta lògica modifiqui les seves posicions.

Comunicació

Entenem per comunicació, en general, el fet de transmetre informació d'un punt a un altre. En particular definim la comunicació humana com el procés mitjançant el qual unes persones es posen en contacte amb unes altres per expressar saber, un estat d'ànim, un desig, una opinió. La comunicació produeix –o aspira a produir- un intercanvi, una anada i tornada, una mena d'espiral que aporta més informació i més coneixement i estimula noves comunicacions.

Comunicació NoViolenta (CNV)

La Comunicació NoViolenta és essencialment empatia, una qualitat valuosa i profundament humana que tots i totes podem desenvolupar. Per poder comunicar-nos de manera noviolenta i

empàtica, cal, en primer lloc, fer-nos conscients dels patrons comunicatius apresos més violents i foragitar-los i, en segon lloc, aprendre a comunicar-nos des del no judici, expressar emocions i necessitats i cercar estratègies per donar resposta a aquestes necessitats.

Conciliació

La conciliació és un procés de negociació entre dues parts, amb la participació d'una tercera de neutral, orientada a l'acceptació d'una solució favorable a les dues parts. Es diferencia de la mediació pel paper menys actiu que hi juga la part neutral.

Conflicte

El conflicte és aquella situació de divergència en què hi ha una contraposició d'interessos o necessitats entre dues o més persones o grups. Reconeixem el conflicte com un procés que s'origina amb la contraposició de necessitats i acaba en el moment en què s'ha transformat de manera que les parts ja no el reconeixen com a tal.

Conflictes greus

Els conflictes greus són aquelles situacions de violència verbal o física que perjudiquen notablement la convivència en el centre perquè generen sentiments d'indefensió, inseguretat i angoixa en els membres de la comunitat educativa.

D'acord amb l'article 25 del [Decret 102/2010, de 3 d'agost](#), d'autonomia dels centres educatius, les faltes greument perjudicials per a la convivència en l'article 37.1 de la Llei d'educació es corregeixen mitjançant una sanció de les previstes a l'article 37.3 de la Llei esmentada.

Conflictes lleus

Els conflictes lleus són el conjunt de conductes contràries a les normes de convivència del centre, totes aquelles interaccions que malgrat no estar tipificades en el conjunt de Normes d'organització i funcionament de centre, són font de malestar o dificulten el dia a dia.

Es tracta, majoritàriament, de situacions de conflicte interpersonal que, amb la formació i les eines adients, els nois i noies poden solucionar per si mateixos.

Consells d'infants i de joves

El Consell d'infants i de joves és una iniciativa municipal per debatre i fer propostes relacionades amb la vida i les necessitats d'aquest col·lectiu en el marc del poble o la ciutat. L'experiència té com a finalitat posar en pràctica l'exercici de la ciutadania i preparar els infants i els joves per a la participació democràtica.

Convivència

Entenem la convivència en el sentit etimològic de "viure junts" des de la veritable integració i

inclusió social, més enllà de la simple coexistència.

Cooperació

La cooperació és una acció en què diverses parts decideixen actuar de manera conjunta i buscar solucions comunes que permetin el benefici mutu. En situacions de conflicte, suposa una actitud de preocupació pels interessos de les altres parts sense oblidar-se dels propis.

Creixement moral

El creixement moral recull l'enfocament evolutiu dels pedagogs Jean Piaget i Lawrence Kohlberg sobre la consciència moral en les persones. Distingeixen sis estadis de raonament moral: heteronomia, egoisme mutu (individualisme), expectatives interpersonals, sistema social i consciència (responsabilitat i compromís), tothom té dret (contracte social) i tots som iguals (principis ètics universals).

Cultura de mediació

La cultura de mediació promou els canvis necessaris perquè cada persona afronti els conflictes i es converteixi en part de la solució. Promou l'enfortiment personal i la capacitat d'aprofitar els conflictes per transformar la realitat.

Currículum

El currículum és la concreció de les línies generals d'un procés educatiu que pren en consideració els destinataris, els objectius cognitius, els continguts culturals, l'organització de les activitats educatives, els mètodes d'aprenentatge i les tècniques d'avaluació.

A l'hora de reflexionar sobre el currículum, cal parar esment no tant a allò que s'ensenya, sinó a com s'ensenya i com s'aprèn, com transcorre el dia a dia al centre i quins elements organitzatius són els que realment estan assumits, les disfuncions que es creen, els buits i els valors de convivència que realment imperen en el context. Convé, doncs, diferenciar entre el currículum explícit i el currículum ocult.

Disputa

La disputa és una controvèrsia verbal que pot donar origen a situacions de conflicte. Seria un primer estadi d'una situació conflictiva per bé que no totes les disputes acaben derivant en conflictes.

Educació emocional

L'educació emocional fomenta la capacitat de comunicar-nos, és a dir, de crear símbols i llenguatges que serveixin per establir relacions harmòniques amb un mateix i els altres, i també per establir les relacions amb l'entorn.

L'Informe Delors (UNESCO 1998) afirma que l'educació emocional és un complement indispensable en el desenvolupament cognitiu i una eina fonamental de prevenció, ja que molts problemes tenen el seu origen en l'àmbit emocional.

Educació intercultural

L'educació intercultural és la resposta pedagògica a l'exigència de preparar la ciutadania perquè pugui desenvolupar-se en una societat multicultural i democràtica. És l'acceptació de tot l'alumnat, no només des del punt de vista cultural, per tal d'assolir una societat més igualitària i justa fent front a les desigualtats que impedeixen l'èxit educatiu. Proposa relacionar-se amb altres cultures, fugint de prejudicis etnocèntrics i des d'una perspectiva d'igualtat.

Educació per a la participació

La participació educativa és el camí per avançar en processos comunitaris de treball i d'aprenentatge en xarxa, orientats a l'èxit educatiu, a afavorir la convivència i a millorar l'entorn.

Educació per la pau

L'educació per a la pau té com a objectiu fomentar una cultura de pau i no-violència, juntament amb els valors que fan possible preservar i enriquir la vida de totes les persones. L'educació per a la pau està conformada per tots els valors, comportaments, pràctiques, actituds, sentiments i creences que acaben construint-la.

Educar en la gestió positiva dels conflictes

Educar en la gestió positiva del conflicte és proporcionar a l'alumnat les eines, les estratègies i les habilitats necessàries per entendre el conflicte com una oportunitat d'aprenentatge i gestionar-lo de manera constructiva per tal de transformar-lo eliminant-ne els factors violents.

El valor de l'esforç

L'esforç és la capacitat que tenim de treballar durant un temps continuat per aconseguir uns objectius determinats. En l'àmbit escolar, l'esforç constitueix la base fonamental perquè l'alumnat obtingui un major rendiment. El valor de l'esforç els ajudarà a ampliar al màxim les capacitats que porten dins per obtenir uns millors resultats. També els permetrà vèncer i superar els obstacles en els diferents àmbits de la seva vida.

Elements formals

Els elements formals són la conseqüència personal de l'organigrama de funcions i responsabilitats institucionals.

Elements no formals

Els elements no formals són el teixit relacional que es forja en espais i moments no reglats, a més dels vincles personals que es creen entre les persones en converses de passadís, estones de dinar, celebracions, contactes i coneixences fora del marc laboral entre docents, alumnat, famílies, etc.

Emocions i necessitats

Per al desenvolupament de la competència social de l'alumnat i una gestió positiva dels conflictes cal connectar amb les emocions i identificar les necessitats. Una necessitat és allò de què hom no pot passar-se, no pot prescindir. Les necessitats no tenen a veure només amb la subsistència física, també tenen a veure amb el benestar i el desenvolupament general de la persona en termes de protecció, afecte, comprensió, participació, oci, identitat i llibertat. Segons Marshall Rosenberg, tots els judicis, les crítiques i les interpretacions que fem dels altres són expressions de les nostres necessitats.

Enfocament restauratiu

L'enfocament restauratiu a l'escola ofereix un marc relacional que es fonamenta en els valors del respecte, la inclusió, la participació, la no-violència, l'honestedat, la diferència, la col·laboració, la responsabilització i la reparació, i s'orienta cap a les necessitats. Es fonamenta en cinc principis bàsics:

1. Tothom té una perspectiva única i valuosa.
2. Els nostres pensaments i sentiments influeixen en els nostres comportaments.
3. Les nostres accions provoquen un efecte dominó, ens afecten a nosaltres i a les persones del nostre voltant.
4. Tenim necessitats que ens connecten amb persones i propòsits.
5. Les persones més ben situades per trobar solucions als problemes són les persones afectades.

Escola restaurativa

Una escola restaurativa és una escola amable, capaç de generar relacions positives i saludables on tothom té la possibilitat d'expressar i compartir sentiments, emocions i necessitats, per tant, una escola restaurativa és una escola que escolta, aquella que ens permet transitar pels 5 principis que planteja el model restauratiu de B.Hopkins i les preguntes restauratives.

Habilitats cognitives

Vegeu Cinc pensaments cognitius.

Habilitats socials

Les habilitats socials són aquelles conductes, verbals i no verbals, que faciliten la relació interpersonal. Requereixen unes capacitats cognitives i una maduresa moral corresponent a l'edat de cadascú. Entre les conductes hàbils de comunicació interpersonal podem esmentar: saber escoltar, saber demanar un favor, saber elogiar, saber disculpar-se, saber dir "no", saber presentar una queixa i saber rebre-la, saber mostrar un desacord, saber negociar, saber expressar els sentiments propis, saber fer front a la por, al ridícul, al fracàs...

Inclusió

L'educació inclusiva és la que ofereix a tots els infants i joves altes expectatives d'èxit educatiu, independentment de les seves característiques, necessitats o discapacitats i l'oportunitat de créixer conjuntament compartint experiències i situacions d'aprenentatge.

Integració

La integració és el procés d'adaptació social i cultural que comporta un ajustament mutu dels diversos grups i individus que formen una societat.

Intel·ligències intrapersonal i interpersonal

La intel·ligència intrapersonal és la capacitat d'entendre's un mateix, de controlar-se i motivar-se; mentre que la intel·ligència interpersonal és la capacitat de posar-se en el lloc de l'altre i saber tractar-lo.

Lideratge

El lideratge és un dels elements clau en la gestió del centre. Com més clars siguin els canals de participació i de decisió, més efectiu és tot l'engranatge. En l'àmbit de la convivència, les organitzacions verticals solen ser menys riques que les horitzontals, on el repartiment de responsabilitats i la capacitat de decisió s'estén als diferents membres. A l'hora de tirar endavant projectes és important tenir en compte el lideratge personal, és a dir, l'ascendència sobre els altres.

Mediació

La mediació és un procés de gestió positiva de conflictes. Parteix del fet que, quan es produeix un conflicte, no es tracta de guanyar o perdre, sinó d'intentar arribar a un acord consensuat i cooperatiu entre les dues parts.

Mediació escolar

La mediació escolar és un procediment per a la gestió i la resolució dels conflictes que es puguin produir en el marc educatiu, per mitjà del qual es dona suport a les parts en conflicte perquè puguin arribar per si mateixes a un acord satisfactori.

Negociació

Model de gestió conjunta d'un conflicte que cerca una solució consensuada entre les parts implicades, de manera que ambdues en surten beneficiades encara que han de cedir en algun aspecte. Tan sols les dues parts involucrades en el conflicte participen en el procés de negociació.

No-escolarització

S'entén el fet que els progenitors, els titulars de la tutela o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria no gestionin la plaça escolar corresponent sense una causa que ho justifiqui.

Norma

La norma és l'instrument regulador de la convivència que té com a finalitat garantir els drets i els deures de tothom.

Els centres educatius han d'incloure en les Normes d'organització i funcionament de centre unes propostes compatibles i coherents amb la normativa vigent de rang superior i adaptades a l'especificat de cada centre.

Organització que aprèn

Una organització aprèn quan té institucionalitzats processos mitjançant els quals pot construir significats i coneixements, els difon i els comparteix per prendre decisions.

Pacificació

La pacificació és el procés dirigit a la reducció de tensions, amb la finalitat de promoure una situació de serenitat, que permeti a les parts resoldre els conflictes per si mateixes.

Participació

La participació és un dret i un deure de totes les persones en les societats democràtiques. Participar, en l'àmbit educatiu, vol dir, sobretot, ser protagonista del propi procés educatiu.

Pau positiva

Fa referència a la creació de situacions socialment justes que permetin la satisfacció de les necessitats bàsiques. La pau positiva està relacionada amb el desenvolupament de les capacitats humanes.

Plans educatius d'entorn

Els Plans educatius d'entorn són una iniciativa oberta de cooperació educativa que vol donar una resposta integral i comunitària a les necessitats dels infants i dels joves coordinant l'acció educativa més enllà de l'àmbit escolar. Hi participen l'ajuntament, les delegacions de l'administració central, el teixit associatiu local i els centres docents.

Prevenició de conflictes

La prevenició de conflictes és un conjunt de mesures preses per evitar, contrarestar o disminuir un risc.

Protocol

El protocol és un conjunt d'actuacions i pautes que cal desenvolupar de manera ordenada i fixa en situacions especialment complexes per evitar qualsevol tipus d'improvisació. Sovint implica la intervenció de diferents especialitats i administracions.

Reconciliació

La reconciliació consisteix a superar diferències passades per tal de construir alternatives conjuntes de futur.

Reconeixement

El reconeixement és la capacitat que té cada part implicada en un conflicte de veure les necessitats i els interessos dels altres com si fossin propis.

Resolució de conflictes

La resolució de conflictes és la primera denominació que reben els estudis sobre conflictes.

Respecte

El respecte s'entén com l'actitud de reconeixement dels drets de les persones i la valoració de la seva identitat, opinió i manera de pensar i constitueix el principi bàsic per viure i conviure en societat. La manca de respecte pot generar conflictes en tots els àmbits: personal, familiar, escolar...

Responsabilitat

Entenem per responsabilitat la capacitat de dur a terme els compromisos adquirits i d'assumir les conseqüències dels propis actes. En l'àmbit escolar, es tractaria, doncs d'aconseguir que l'alumnat es comprometí en el seu procés d'aprenentatge, és a dir, que sabés quins són els seus deures i dur-los a terme de la forma més autònoma possible.

Seguretat

La declaració internacional aprovada per l'Assemblea General de l'ONU del 1948 reconeix la seguretat com un dels drets fonamentals irrenunciables de tota persona com el dret a la vida, a la llibertat, a la lliure associació i a la resistència contra l'opressió.

Sentiment

El sentiment és l'actitud mental relacionada amb la sensació o amb l'emoció. Els sentiments són aspectes bàsics de la vida de les persones i que condicionen bona part de la nostra conducta.

Símbols identitaris

Els símbols identitaris són aquells elements, en les formes de vestir o en els complements corporals, que contribueixen a conformar identitats. Es tracta de símbols que fan visibles creences, idees, valors, fets, projectes, il·lusions i emocions i que faciliten que les persones es vinculin a un col·lectiu determinat.

Transformació del conflicte

És la terminologia actual que s'utilitza en els estudis del conflicte. El concepte de transformació s'associa als aspectes més positius del conflicte i s'orienta a la possibilitat de crear noves alternatives perquè es converteixi en situacions d'aprenentatge.

Violència

Coacció física o moral exercida sobre una persona per obligar-la a una determinada acció o omissió.